

Excellente School

regionale school voor
praktijkonderwijs

Schoolplan 2019 – 2023

Voorwoord

Het bevoegd gezag van GSG Het Segment is de Stichting Openbaar Voortgezet Onderwijs Gouda.

De Stichting Openbaar Voortgezet Onderwijs Gouda vindt de gemeenschappelijke ideële basis voor haar handelen en de inhoud van het onderwijs in de grondslag en doelen van de Stichting, zoals die zijn weergegeven in de statuten van de Stichting en vertaald zijn in het koersplan. Het openbare karakter van het onderwijs staat daarbij centraal.

De pedagogische opdracht van de scholen is leerlingen een leeromgeving te bieden, waarin zij leren zelfstandig keuzes te maken. Wij willen leerlingen en jongeren zodanig vormen dat zij zelfstandig en volwaardig kunnen deelnemen aan de samenleving. De toegevoegde waarde van ons onderwijs ligt in onze openbare identiteit, waar waarden als respect, verantwoordelijkheid en zorg voor ons richtinggevend zijn en onze toetsstenen vormen.

Wij hechten grote waarde aan het bieden van kwaliteit in de ruimste zin van het woord. We denken daarbij allereerst aan kwalitatief goed onderwijs, maar er is meer!

Wij besteden ook aandacht aan de kwaliteit van de relaties, de communicatie en de samenwerking. We trachten dit te realiseren door leerlingen in een veilige omgeving een rijkgeschakeerde opleiding te bieden die hen niet alleen optimaal voorbereidt binnen de mogelijkheden die de individuele leerling heeft, maar ze ook voorbereidt op hun rol als zelfstandig en verantwoordelijk lid van de samenleving.

Binnen de gegeven uitgangspunten en doelen is er voor de scholen ruimte voor eigen schoolbeleid. Wij streven naar de profilering van het 'eigen gezicht' van onze scholen, rekening houdend met de maatschappelijke ontwikkelingen. Een weerslag van het school-specifieke is te vinden in de schoolgids en in het schoolplan van elk van onze drie scholen, te weten de Goudse Scholengemeenschap Leo Vroman, het Coornhert Gymnasium en GSG Het Segment.

Om haar bestuurlijke taak goed uit te voeren, doet het bestuur

- uitspraken over doelen, waarin resultaten worden genoemd;
- uitspraken over middelen die beschikbaar zijn om de doelen te bereiken (tactische instrumenten);
- uitspraken over het functioneren als bestuur en de relatie met degene(n) die verantwoordelijk is(zijn) c.q. zijn gesteld (controlerende instrumenten).

In verband met de steeds verder voortschrijdende deregulering en professionalisering in het onderwijs heeft de Stichting een bestuur dat conform het model van 'Policy Governance' bestuurt. De raad van Toezicht heeft behoudens die taken die wettelijk zijn voorbehouden aan een Raad van toezicht, haar taken gemandateerd aan het College van Bestuur, waarbij de schoolleiders van de drie onder ons gezag ressorterende scholen integrale eindverantwoordelijkheid hebben voor hun school. Bij de organisatie- structuur van Stichting Openbaar Voorgezet Onderwijs Gouda past het volgende organogram:

De visie, missie, doelen en uitgangspunten van de StOVOG vinden hun vertaling in onze school:

In dit schoolplan voor de periode 2019 – 2023, verantwoordt de directie van GSG Het Segment het onderwijskundig beleid, het beleid voor wat betreft de zorg en begeleiding van leerlingen, het kwaliteitsbeleid en de wijze waarop de directie op de kwaliteit van het onderwijspersoneel stuurt zodat de wettelijke opdrachten voor het onderwijs en de door het bevoegd gezag geformuleerde eigen opdrachten voor het onderwijs, worden gerealiseerd. De ambities voor deze schoolplanperiode sluiten nauw aan bij de gezamenlijke ambities van de sectorraad Praktijkonderwijs. Tevens blijft de school doorwerken aan de uitgangspunten zoals neergelegd in het Actieplan Beter Presteren en leraar 2020. Met deze initiatieven is immers een belangrijke impuls gegeven aan het verbeteren van de onderwijskwaliteit door middel van onder meer opbrengstgericht werken, het beter inspelen op verschillen tussen leerlingen, het versterken van een ambitieuze leercultuur op scholen en het versterken van het leren door leraren en schoolleiders.

Tot slot: Het schoolplan verwijst bij de beschrijving van de verschillende beleidsterreinen naar katernen, jaarplannen en ambitiedocumenten eigen kwaliteit. Deze documenten bevatten de informatie en instrumenten die zowel docenten als schoolleiding nodig hebben bij het realiseren van kwalitatief hoogwaardig onderwijs voor leerlingen die moeite hebben met het leren op een traditionele manier en die vergeleken met leeftijdgenoten in het primair onderwijs een achterstand hebben opgelopen.

Ieder schooljaar zal de directie binnen de schoolplanperiode de doelen en aandachtspunten verwoorden in een jaarlijks te verschijnen ambitiedocument voor de korte termijn. De uitgangspunten van dit ambitiedocument worden voorafgaand aan elk schooljaar gedeeld met het personeel tijdens de verplichte bijeenkomst die in het teken staat van het nieuwe schooljaar.

Stichting Openbaar Voortgezet Onderwijs Gouda
Namens het College van Bestuur,
Arian Koops

Inhoudsopgave

	pagina
Voorwoord	
Hoofdstuk 1: Introductie	6
1.1 Onze school	6
1.2 Onze schoolorganisatie	7
1.3 Onze doelgroep	9
1.4 De missie van StOVOG	9
1.5 De missie van de school	10
1.6 De visie van onze school	10
Hoofdstuk 2: Het onderwijskundig beleid Opbrengsten en onderwijsaanbod	14
2.1 De leer- en vormingsgebieden Nederlandse taal en rekenen en wiskunde	15
2.2 Het domein Wonen	20
2.3 Het domein Werken	23
2.4 Het domein Vrije tijd	30
2.5 Het domein Burgerschap	34
2.6 De opbrengsten en het onderwijsaanbod Bewegen en sport en Ckv	44
Hoofdstuk 3: De instroom van nieuwe leerlingen	45
3.1 De toelating	45
3.2 De eerste zes weken na inschrijving	46
Hoofdstuk 4: De leerlingenbegeleiding en leerlingen zorg	48
4.1 Instrumenten waarmee we de voortgang in de ontwikkeling volgen	49
4.2 Werken met IOP's	52
4.3 De tweedelijnszorg	53
4.4 De derdelijnszorg	55
Hoofdstuk 5: Kwaliteitszorg	57
5.1 Kwantitatief meten	57
5.2 Kwalitatief meten	58
5.3 De dialoog met onze belanghebbenden	59
Hoofdstuk 6: Professionalisering	61
6.1 Loopbaanbeleid	61
6.2 Sturing op vakmanschap	61
6.3 Het persoonlijk basisrecht op scholing	62
Hoofdstuk 7: overige wettelijke voorschriften	64
7.1 Terugblik	64
7.2 De 5 grote transitie's en de impact op ons onderwijs	64
7.3 Strategische visie Sectorraad Praktijkonderwijs	65
7.4 De strategische visie vertaald naar de werkagenda van het Praktijkonderwijs	68
7.5 Nieuw onderzoekskader Inspectie van het Onderwijs 2017	69
7.6 Eigen aspecten van kwaliteit	69
7.7 Ambities 2023	71
Hoofdstuk 8: Overige wettelijke verplichte informatie	77
Hoofdstuk 9: Bijlagen	77

Hoofdstuk 1 Introductie

1.1 Onze school

Onze school is de regionale school voor praktijkonderwijs voor Gouda en omstreken.

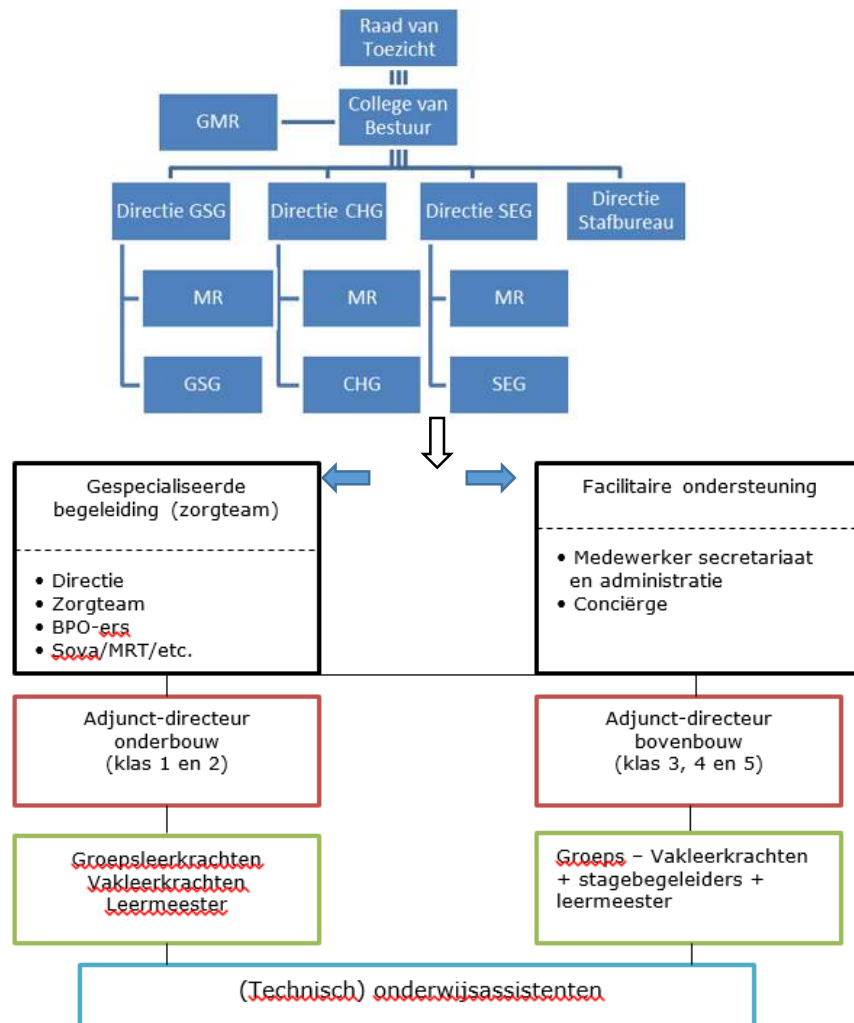
GSG Het Segment is gehuisvest in een goed geoutilleerd gebouw op een ware campus in het van Bergen IJzendoornpark te Gouda.

Het gebouw herbergt een centraal atrium, acht grote praktijklokalen, die rond het Atrium liggen, een grote gymzaal met klimwand, een fitnessruimte, één lokaal Media Wijsheid, een multifunctioneel lokaal, dertien theorielokalen met ieder een eigen practicumgedeelte, een stagekantoor, diverse kantoren voor uiteenlopende disciplines en een ruimte voor sociale vaardigheids- en weerbaarheidstrainingen en op het schoolplein een theorielokaal met een CKV-lokaal.

De buitenruimte is groots. Naast recreatiemogelijkheden voor leerlingen zijn er diverse praktijkbuitenruimten voor Groen- en Dierverzorging, heftrucklessen en Techniek. De campus ligt op drie minuten lopen van het centraal station in Gouda. De school telt op 1 augustus 2018 64 medewerkers en 364 leerlingen.

1.2 Onze schoolorganisatie

Het directieteam bestaat uit een directeur en twee adjunct-directeuren: een adjunct-directeur onderbouw (klas 1 en 2) en een adjunct-directeur bovenbouw (klas 3, 4 en 5).

De directeur is eindverantwoordelijk voor de (strategische) beleidsvoering van het onderwijs, het (financieel) beheer, het personeelsbeleid en de kwaliteitszorg van de school binnen de vastgestelde kaders van het bestuur. Daartoe stuurt de directeur de adjunct-directeuren, het gespecialiseerde zorgteam en medewerkers van de facilitaire ondersteuning aan. De directeur wordt bij de (strategische) beleidsontwikkeling en uitvoering ervan bijgestaan door de adjunct-directeuren, die leiding geven aan de onderbouw en bovenbouw.

1.2.1 Leiding onderbouw en bovenbouw

De leiding onderbouw (klas 1 en 2) en bovenbouw (klas 3, 4 en 5) bestaat elk uit een adjunct-directeur. Zij zijn verantwoordelijk voor de

dagelijkse planning en uitvoering van het onderwijs en voor de leerlingbegeleiding binnen de toegewezen bouw, in samenwerking met het zorgteam. De adjunct-directeuren dragen mede zorg voor de beleidsontwikkelingen en geven leiding aan de medewerkers van de onderbouw of bovenbouw.

1.2.2 Teams onderbouw en bovenbouw

GSG Het Segment kent twee bouwteams: een team onderbouw en een team bovenbouw.

De teams onderbouw en bovenbouw bestaan uit groepsleerkrachten (mentoren), vakleerkrachten en in voorkomende gevallen een (technisch) onderwijsassistent.

De teams onderbouw en bovenbouw verzorgen onderwijs en begeleiding aan leerlingen.

Begeleidende en onderwijsondersteunende werkzaamheden in de onderbouw en bovenbouw worden uitgevoerd door het onderwijsondersteunend personeel (stagebegeleiders, leerwerkmeester en (technisch) onderwijsassistent).

Gespecialiseerde zorgtaken binnen de onderbouw en bovenbouw worden uitgevoerd door gespecialiseerde begeleiders, die met de directie het zorgteam vormen.

1.2.3 Gespecialiseerde begeleiding (zorgteam)

Onder de gespecialiseerde begeleiding vallen zorgcoördinatie, logopedie, psychologische en orthopedagogische begeleiding, begeleiders Passend Onderwijs en zorgactiviteiten zoals vermeld in het School Ondersteunings Plan. (SOP)

1.2.4 Onderwijsondersteuning

De onderwijsondersteuning assisteert bij het primair proces in de onderbouw en bovenbouw en is verantwoordelijk voor uitvoering van de (technisch) onderwijs assisterende taken en de instructie/begeleiding van leerlingen in de leerwerkplaats en de stages.

1.2.5 Facilitaire ondersteuning

Onder de facilitaire ondersteuning vallen administratie, secretariaat en receptie, onderhoud, beveiliging en schoonmaak, systeem - en netwerkbeheer, kantinebeheer, reproductie en roosterzaken.

Facilitaire ondersteuning wordt verleend door een medewerker secretariaat en administratie en een conciërge.

De facilitaire ondersteuning valt onder personele verantwoordelijkheid van de directeur.

De directeur heeft periodiek werkoverleg met de medewerkers van de facilitaire ondersteuning.

1.2.6 Vrijwilligers

De school maakt gebruik van een groot aantal vrijwilligers. Niet alleen voor de ondersteuning binnen de sectoren maar ook tijdens de Werk Ervaring Projecten (WEP).

Praktijkonderwijs is bedoeld voor leerlingen waarvan redelijkerwijs kan worden verwacht dat zij niet in staat zijn één van de leerwegen van het voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs (vmbo) al dan niet in combinatie met leerwegondersteunend onderwijs, met een diploma of getuigschrift af te sluiten (Wet op het voortgezet onderwijs, artikel 10 onder g, lid 1). Praktijkonderwijs is in beginsel dan ook eindonderwijs. Het landschap om ons heen wijzigt echter in hoog tempo. Leerlingen hebben entree-recht op de MBO-instellingen en dit geldt ook voor leerlingen vanuit het praktijkonderwijs. Dit kan effect hebben op uitstroom van onze leerlingen.

In beginsel zijn onze leerlingen jongeren waarbij er vertrouwen is dat door de specifieke setting waarin zij zijn geplaatst, zij naar hun mogelijkheden zullen profiteren van het onderwijs dat hen wordt geboden. In dit hoofdstuk introduceren wij in paragraaf 1.1 eerst de doelgroep van ons onderwijs, gevolgd door de paragrafen 1.2 en 1.3 met daarin onze missie en visie.

1.3 Onze doelgroep

Leerlingen die praktijkonderwijs volgen zijn leerlingen die gedurende hun schoolloopbaan even lang primair onderwijs hebben gevolgd als hun leeftijdgenoten, maar daarbij een leerachterstand hebben opgelopen van drie jaar of meer. Zij hebben deze leerachterstand op ten minste twee van de volgende vier domeinen: het technisch lezen, het begrijpend lezen, het spellen en het inzichtelijk rekenen. Minimaal één van deze twee domeinen betreft het inzichtelijk rekenen of het begrijpend lezen. Daarnaast werken bijkomende gedrags- en/of sociaal-emotionele problemen vaak negatief in op het schoolse leren en ontwikkelen van de leerlingen.

1.4 De missie van StOVOG en de missie van onze school

1.4.1 De missie van StOVOG

GSG Het Segment maakt onderdeel uit van de Stichting Openbaar Voortgezet Onderwijs Gouda. Deze stichting, StOVOG, is een organisatie die verschillen erkent en waardeert en iedereen kansen biedt voor ontwikkeling. Op de scholen binnen de stichting onze ervaren leerlingen dat leren betekenisvol en leuk kan zijn en voldoening oplevert. Leerlingen worden optimaal voorbereid op een toekomst waarin ze zelf de regie kunnen voeren over hun leven. Ontwikkeling naar opleiding en beroep is noodzakelijk: er wordt naar gestreefd de leerlingen een zo kansrijk mogelijk diploma te laten behalen.

Vanuit bovenstaande gedachten is de missie geformuleerd:

a. Missie:

‘Wij maken voor iedere leerling, ongeacht achtergrond, de beste toekomst mogelijk.’

b. Visie

De scholen van StOVOG:

- bieden het best mogelijke onderwijs voor de individuele leerlingen;
- bieden de leerlingen een omgeving waarin ze zich gekend weten en veilig voelen;

- ondersteunen en dagen elke leerling uit zijn of haar ambities te ontwikkelen;
- zijn oprecht betrokken bij de ontwikkeling van iedere leerling;
- zijn eigentijds en onderscheidend.

Als we onze visie concreet maken, zien we in 2023 het volgende in de scholen van StOVOG:

- ☐ leerlingen leren in een professionele cultuur;
- ☐ leerlingen leren terwijl ze gezien en gekend worden;
- ☐ leerlingen leren begeleid zelfstandig werken en zijn ook verantwoordelijk voor hun eigen leerproces;
- ☐ leerlingen zijn gemotiveerd aan het leren en leveren de daarbij behorende inspanning;
- ☐ leerlingen leren respectvol samen te leven.

Scholen van StOVOG zijn met elkaar verbonden door een gezamenlijke ambitie die wordt uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van het College van Bestuur. In de missie heeft iedere organisatie geformuleerd dat zij voor iedere leerling het best mogelijke onderwijs wil realiseren.

1.4.2 De missie van onze school

Het is onze opdracht deze leerlingen zo goed mogelijk toe te rusten op de toekomst. Onze school is een school met een pedagogische opdracht. Het is onze missie om samen met de jongeren en hun ouders een perspectief naar de toekomst te creëren, zodat deze groep kwetsbare jongeren zo actief en zelfstandig mogelijk in onze geletterde, gecijferde en gedigitaliseerde samenleving kan participeren. Wij bereiken deze maatschappelijke redzaamheid via ons onderwijsaanbod **wonen, werken, vrije tijd, leren en burgerschap**. Wij richten ons in ons onderwijs niet alleen op de ontwikkeling van een aantal algemene competenties, maar ook op een aantal specifieke beroepscompetenties en vakvaardigheden gerelateerd aan het beroep dat bij de leerling past. Wij gaan daarbij uit van de individuele mogelijkheden en talenten van leerlingen. Hoe we onze missie willen realiseren, staat in onze visie.

1.5 De visie van onze school

Onze visie is een richtsnoer. In onze visie staat welke school we willen zijn en waar we naar toe werken.

Praktijkonderwijs GSG Het Segment biedt een aantrekkelijke, uitdagende leeromgeving met structuur en duidelijkheid over dat wat de school van de leerling verwacht. De leeromgeving prikkelt leerlingen tot nadenken over de vraag: 'Wat wil ik?', tot oriëntatie op hun toekomstige loopbaan. De cultuur in de school verbindt en kenmerkt zich door een sfeer van wederzijds respect en vertrouwen. Deze beide waarden vormen het cement van de schoolorganisatie. Zowel schoolleiding als leraren leveren via hun voorbeeldgedrag een belangrijke bijdrage aan de ethische en morele vorming van leerlingen. Er zijn heldere afspraken over omgangsvormen. De omgang met elkaar is open en eerlijk; de stelregel is 'amen' in de betekenis van 'afspraken maken en nakomen'. Leraren en leerlingen zijn positief bij elkaar betrokken. Leraren zijn sensitief en kennen de leefwereld van hun leerlingen. Zij voeden het zelfvertrouwen van de leerlingen. Ze zijn erop uit leerlingen in beweging te brengen om zo hun

natuurlijke (latente) begaafdheid te ontdekken. Zij treden op bij gedrag dat gevoelens van veiligheid in de weg staat. De cultuur binnen de school nodigt uit tot groei, tot professionalisering en continu leren van alle betrokkenen. Er is cohesie tussen leraren; leraren werken constructief samen.

De school is opbrengstgericht en haalt het maximale uit leerlingen. De school biedt leerlingen de mogelijkheid te leren in zo levensecht mogelijke situaties en via aantrekkelijke (toepassingsgerichte) werkvormen. Het onderwijsaanbod is praktisch van aard. Uitgangspunt daarbij is de maatschappelijke zelfredzaamheid. De theorie is ondersteunend aan de doelen van het praktijkonderwijs: het zo zelfstandig mogelijk functioneren van leerlingen binnen de domeinen wonen, werken, vrije tijd en burgerschap. Binnen het onderwijsaanbod neemt de toeleiding naar arbeid een steeds belangrijkere plaats in. Het onderwijsaanbod in de eerste twee leerjaren richt zich op kennismaking met verschillende sectoren, in het derde leerjaar maken de leerlingen een keuze uit twee sectoren om vervolgens in de leerjaren vier en vijf doelgericht te werken aan leerdoelen die relevant zijn voor de sector van hun keuze. De school stimuleert de leerlingen tot deelname aan bij hen passende beroepskwalificerende en/of -ondersteunende programma's. De stage, het leren op de werkplek, sluit aan bij het uitstroomperspectief van de leerling. De school ziet de stagebedrijven als gelijkwaardige partners in de ontwikkeling van leerlingen en werkt in een doorlopende dialoog met hen samen. Een succesvolle match vraagt om maatwerk. Samen met de bedrijven zoeken stagebegeleiders en jobcoaches naar de optimale aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt. De gemeente Gouda speelt hier ook een belangrijke rol in.

Leraren beschikken over de ambachtelijke vaardigheden en zijn vakbekwaam. Ze zijn in staat te reflecteren op het eigen pedagogisch-didactisch handelen. Zij stemmen het onderwijsaanbod af op de onderwijsbehoeften van leerlingen. Elke leerling leert op basis van het groepsontwikkelplan (GOP) en een individueel ontwikkelingsplan (IOP). Het GOP bevat de basisleerroute. Het IOP is het instrument waarmee de school komt tot een goede en verantwoorde match tussen het onderwijsaanbod en de wensen, ambities en mogelijkheden van leerlingen. Het bevat de individuele leerroute: basisstof die op het niveau van de leerling is afgestemd en zelf gekozen leerinhouden. De verhouding basisleerroute – individuele leerroute verandert gedurende de schoolloopbaan ten gunste van de individuele leerroute naarmate leerlingen zich ontwikkelen en meer eigen keuzes maken.

Leerlingen van het praktijkonderwijs begeleiden we richting een zo zelfstandig mogelijke plaats in de samenleving. Dat doen we door 'onderwijs op maat' en individuele begeleiding te bieden. Thema's als redzaamheid, werken, vrije tijd, burgerschap en leren zijn daarbij belangrijk. Binnen zes weken na de start bij ons op school heeft iedere leerling een individueel ontwikkelingsplan (IOP). Hierin is een verplicht ontwikkelingsperspectief (OPP) opgenomen. Naast de basisleerroute stellen alle leerlingen regelmatig een eigen leerplan op. Dat stellen ze bij met de mentor/coach, in het IOP. Het onderwijs bij ons op school gaat om bewustmaking van de sterke kanten van de leerling. We willen dat ze succeservaringen opdoen. Die ervaringen kunnen ze verder uitbouwen via onze individuele, pedagogische benadering. De leerlingen en de mentor/coach evalueren het IOP samen

tijdens de coachingsgesprekken die vaak plaatsvinden. De ouder(s)/verzorger(s) worden hier ook bij betrokken. Zij worden twee keer per jaar uitgenodigd om het IOP-gesprek te voeren, samen met de mentor/coach, hun zoon of dochter en eventuele andere docenten of begeleiders. De vorderingen van de leerlingen worden weergegeven in Presentis.

In het IOP staan haalbare doelen voor de leerlingen. Met behulp van deze uitgezette doelen worden de onderwijsbehoeften van de leerlingen in kaart gebracht en afgestemd. Iedere zes weken hebben mentor/coach en leerling een coachingsgesprek. De leerling wordt in dit gesprek gestimuleerd om goed na te denken over wat en hoe hij/zij wil leren

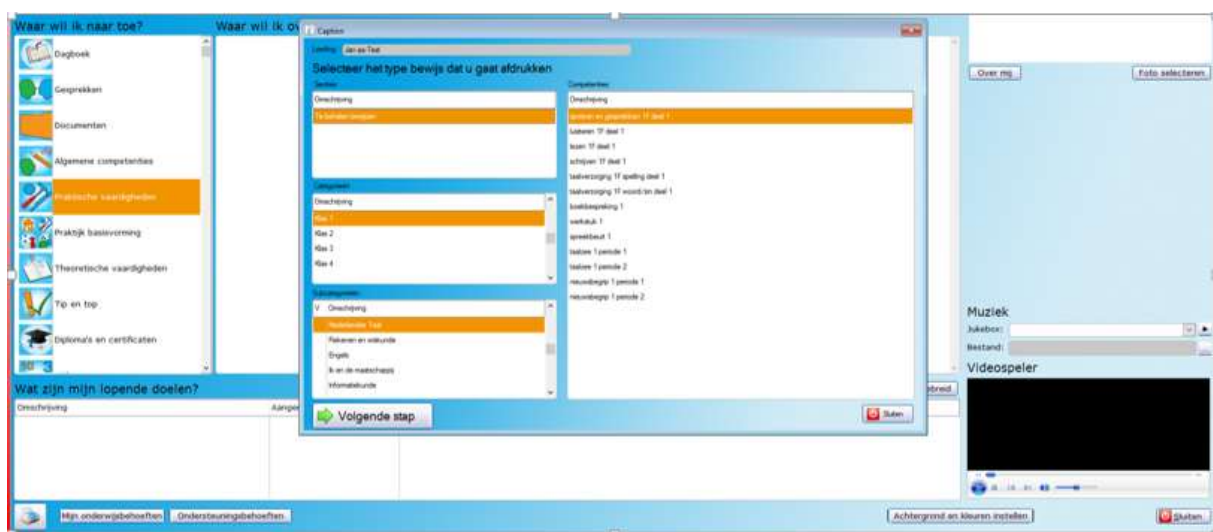
In het digitale systeem Presentis kunnen leerlingen hun resultaten terugzien. Ook doelen en leerlijnen, van de ontwikkeling die leerlingen ervaren en bedenken, voor de komende periode zijn zichtbaar. In de eigen map binnen Presentis verzamelt de leerling bewijzen die de competenties onderbouwen. We dagen alle leerlingen uit om het beste uit zichzelf te halen, te laten zien wat ze geleerd hebben en waaraan ze de komende tijd werken. Iedere leerling bouwt in Presentis tijdens de hele schoolloopbaan een verzameling van eigen werk op (een portfolio), op een voor hem/haar begrijpelijke manier. De leerling wordt zo zelf verantwoordelijk voor de eigen leerlijn en persoonlijke ontwikkeling. Binnen Presentis kunnen we de ontwikkeling van de leerling plannen en volgen. Belanghebbenden kunnen inzicht krijgen in:

- Verslagen van coachingsgesprekken;
- IOP's;
- Start- en groeidocument;
- Ontwikkelingsperspectief (OPP);
- Bewijzen;
- Beoordelingen van (schooleigen of landelijke) leerlijnen;
- Bewijzen van groei in competenties;
- Documenten rond interne en externe leerlingenzorg;
- Stageverslagen;

- Contactregistraties;
- Diploma's, getuigschriften en certificaten van brancheopleidingen;
- Logboeken.

Ouder(s)/verzorger(s) en leerlingen ontvangen ieder een eigen inlogcode. De leerlingen hebben een actieve rol in Presentis en moeten zelf veel zaken bijhouden in hun eigen digitale portfolio. Ouder(s)/verzorger(s) en leerlingen kunnen door hun eigen code hun inzicht en betrokkenheid bij het onderwijsleerproces van hun zoon of dochter vergroten. Alle leerlingen die zijn toegelaten tot het praktijkonderwijs kunnen het schooldiploma halen, ondanks de grote variatie in vaardigheden en competenties. Na vijf of zes jaar sluit de leerling het schooltraject af met een examen gesprek, in het bijzijn van een gecommiteerde. Het bewijzenoverzicht en het portfolio zijn dan het belangrijkste onderwerp van het gesprek.

De schoolleiding heeft visie en weet mensen te verbinden. De visie op 'opbrengstgericht werken' werkt als een gezamenlijk gedragen referentiekader van waaruit iedereen handelt. De schoolleiding biedt ruimte aan de professionals, ziet erop toe dat teamleden consequent de afgesproken gedragslijnen volgen en treedt op als medewerkers inefficiënt functioneren. De schoolleiding houdt medewerkers en zo nodig leerlingen en ouders, goed op de hoogte van veranderingen in de omgeving van de school. De schoolleiding is erop uit het specifiek eigene van het praktijkonderwijs binnen het voortgezet onderwijs te behouden. De school beschouwt ouders als *partners in onderwijs en opvoeding*. Ouders zijn onderdeel van de schoolgemeenschap. De relatie tussen ouders en school is gebaseerd op openheid en wederzijdsheid: wederzijdse informatie, wederzijds begrip en respect en wederzijds vertrouwen. De school zet verschillende instrumenten in om de betrokkenheid van ouders te bevorderen zoals tweejaarlijkse enquêtes, thema-avonden en discussies in de medezeggenschapsraad.

Hoofdstuk 2 Het onderwijskundig beleid Opbrengsten en onderwijsaanbod

De opbrengsten van ons onderwijs

Wij koppelen als school voor praktijkonderwijs onze doelen voor het onderwijs aan de toekomst van onze leerlingen. Daar staan wij voor. Wij werken opbrengstgericht en zetten ons planmatig in voor het verbeteren van de vorderingen van leerlingen. Wij doen dit door hoge, maar haalbare doelen te stellen en hier gericht aan te werken. De voortgang van de leerlingen wordt systematisch gevolgd. Gericht werken aan hoge opbrengsten betekent in de eerste plaats goed onderwijs. Dat wil zeggen onderwijs door competente leraren die effectief instructie geven, die hun onderwijsdoelen, inhouden en didactiek kunnen afstemmen op verschillen tussen leerlingen en die voortdurend reflecteren op het effect van hun lessen.

Wij willen met ons onderwijs de volgende opbrengsten bereiken:

1. De leerlingen behalen het opleidingsniveau dat mag worden verwacht;
2. De leerlingen ontwikkelen zich volgens een individuele leerroute;
3. De leerlingen functioneren naar verwachting in het vervolgonderwijs of het werkveld.

Het belang van een gedegen en haalbaar onderwijsprogramma

Ons onderwijsaanbod dient flexibel te zijn. Voor scholen voor praktijkonderwijs zijn maatwerk en leerlinggerichtheid uitgangspunten. Heldere leerlijnen die flexibel inzetbaar zijn in de individuele leerroutes van leerlingen, helpen om daadwerkelijk planmatig onderwijs op maat te kunnen realiseren. Daarom hebben wij het totale curriculum uiteengelegd in leerjaren, leerlijnen, kerninhouden en leerdoelen die vervolgens zijn vastgelegd Presentis.

Ons onderwijsaanbod noemen wij '**de kast van GSG Het Segment**'. In dit hoofdstuk leggen we in hoofdlijnen uit hoe wij deze kast hebben gevuld. Voor de gedetailleerde uitwerking en de bijbehorende instrumenten verwijzen we naar onze katernen 'Opbrengstgericht werken bij Nederlandse taal en rekenen en wiskunde', 'Onderwijsaanbod Wonen', 'Onderwijsaanbod Werken', 'Onderwijsaanbod Vrije Tijd', 'Onderwijsaanbod Burgerschap' en natuurlijk naar Presentis.

In dit hoofdstuk geven we steeds eerst aan welke opbrengsten we bij welke domeinen nastreven, waarna een beschrijving volgt van het onderwijsprogramma waarmee we deze opbrengsten willen realiseren. We doen dit in paragraaf 2.1 voor de leer- en vormingsgebieden Nederlandse taal en rekenen en wiskunde, in paragraaf 2.2 voor het domein wonen, in paragraaf 2.3 voor het domein werken en in paragraaf 2.4 voor het domein vrije tijd. Onze opbrengsten en onderwijsaanbod voor het domein burgerschap staan in paragraaf 2.5. In paragraaf 2.6 lichten we kort toe wat welke opbrengsten we met de vakken lichamelijke opvoeding en CKV beogen.

2.1 De leer- en vormingsgebieden Nederlandse taal en rekenen en wiskunde

De opbrengsten Nederlandse taal en rekenen en wiskunde

Met het onderwijsaanbod Nederlandse taal en rekenen en wiskunde willen wij de volgende opbrengsten bereiken:

1. De leerling heeft ten minste basiskennis van de Nederlandse taal en rekenen en wiskunde;
2. De leerling kan deze basiskennis toepassen in relevante situaties bij het maatschappelijk functioneren;
3. De leerling is in staat de verworven basisvaardigheden Nederlandse taal en rekenen en wiskunde te onderhouden en zo mogelijk uit te breiden;
4. De leerling kan, samen met zijn/haar mentor, bij hem/haar passende doelen in zijn/haar IOP opnemen en ernaar toe werken.

Toelichting

Het praktijkonderwijs heeft twee wettelijke opdrachten. In de eerste plaats is het onze wettelijke opdracht leerlingen in hun ontwikkeling te begeleiden naar zo zelfstandig mogelijk functionerende volwassenen. Tussen de maatschappelijke eisen waaraan onze leerlingen moeten (gaan) voldoen en hun ontwikkelingsmogelijkheden ligt een spanningsveld. Het is aan ons om dit spanningsveld zo goed mogelijk te overbruggen met op niveau en ontwikkelingsmogelijkheden afgestemd onderwijsaanbod. Voor wat betreft de vakken Nederlandse taal, rekenen en wiskunde en Media Wijsheid vraagt de wetgever ons onze leerlingen een kennisbasis en een vaardigheidsniveau te bieden dat hen in staat stelt zoveel mogelijk zelfredzaam te functioneren in onze geletterde, gecijferde en gedigitaliseerde samenleving. Daarnaast draagt de Wet Referentieniveaus ons op de reeds verworven taal en rekenwiskundige kennis en vaardigheden van onze leerlingen te onderhouden en daar waar mogelijk of in dienst van het zelfstandig maatschappelijk functioneren, op een hoger niveau richting 1F te brengen.

Het onderwijsaanbod Nederlandse taal en rekenen en wiskunde

Het onderwijsaanbod Nederlandse taal en rekenen en wiskunde is een structureel onderdeel van ons totale curriculum en herkenbaar in de onderwijspraktijk. De leerdoelen zijn vastgelegd in leerlijnen die gespecificeerd zijn naar de uitstroombestemming. De leerlijnen Nederlandse taal en rekenen/wiskunde lopen tot en met niveau 1F. Uitgangspunt is dat leerlingen die straks willen doorstromen naar een entreeopleiding, in staat zijn om bij ons minimaal dit niveau te halen. Onze leerlingen volgen twee leerroutes, namelijk een basisleerroute en een individuele leerroute.

Het onderwijsaanbod van de basisleerroute

De inhoud van de basisleerroute Nederlandse taal en Rekenen en wiskunde is samengevat in kerninhouden en vastgelegd in het GroepsOntwikkelPlan (GOP).

a. Nederlandse taal

De methode Strux is in de onderbouw leidend voor het vak Nederlands. Strux gaat hierbij uit van het curriculum praktijkonderwijs. Het curriculum praktijkonderwijs dient als bron voor de selectie van taalsituaties, taaltaken en taalvaardigheden die specifiek voor dit type onderwijs het meest relevant zijn. De leerlijn Strux Nederlands is steeds gelinkt aan de volgende vier onderwerpen: school/opleiding leren - praktijk/stage /werk - dagelijks leven en vrije tijd.

Onze didactiek voor wat betreft Strux en de domeinen Luisteren en Spreken kenmerkt zich door een integratie van taalkundige en orthodidactische uitgangspunten. Dit houdt in dat we de leerstof aanbieden in een betekenisvolle context, de leerstof oefenen in een gestructureerde situatie, daar waar mogelijk toepassen in verschillende contexten. De leerlingen worden gestimuleerd de leerstof in reële situaties te gebruiken.

De domeinen Lezen en Schrijven zijn gericht op het uitbreiden van de woordenschat van de leerlingen via geschreven taal: de leesteksten en de daaraan gekoppelde opdrachten. Bij begrijpend lezen en informatieverwerking leren de leerlingen dat er verschillende soorten teksten zijn (bijvoorbeeld zakelijke- en fictieteksten), ze leren waaraan zij deze kunnen herkennen, waar zij welke informatie kunnen vinden en hoe zij feiten in een tekst kunnen opzoeken.

De leerling leert zakelijke teksten te lezen over onderwerpen die aansluiten bij de eigen interesses, de leefwereld en de wereld van arbeid. Naast leesteksten leren zij ook plattegronden, tabellen, recepten, verpakkingen, labels, instructies, legenda's, symbolen, afkortingen etc. lezen. In de eerste leerjaren vullen we het onderwijsaanbod begrijpend

lezen regelmatig aan met de additionele onderwijsleermiddelen Nieuwsbegrip en de Pro-krant. Ook bij schrijven richten we ons op de functionaliteit. Leerlingen oefenen onder andere met het schrijven van een email, een sms, een kaart, een memo, een prikbordadvertentie, een uitnodiging of een briefje, het opschrijven van een (telefonische) boodschap, het invullen van een agenda of een adresboekje, het inrichten van een archief en het invullen van diverse formats zoals een machtiging. De leerlingen die niet over het vermogen beschikken om te lezen worden ondersteund door tutorlessen, computerlessen, Sprint, etc. De leerlijn Strux biedt leerstof op het gebied van Taalverzorging spelling en woord- en zinsbouw. De leerling leert in schriftelijke producten verzorgde taal te gebruiken. Hierbij kan men denken aan bijvoorbeeld het correct spellen van frequente woorden.

Het domein Woordenschat is ingebed in alle leerstof van Strux. Daarnaast wordt het ook aangeboden aan de hand van de methode Nieuwsbegrip. Binnen deze methode draait het om woordenschat gebaseerd op de actualiteiten. De leerling leert zijn woordenschat uit te breiden met behulp van strategieën.

Het onderwijsaanbod Woordenschat beperkt zich overigens niet tot het formele onderwijsaanbod. Woorden staan niet alleen voor taal maar ook voor kennis. Een toereikende woordenschat is belangrijk voor de taalontwikkeling maar evenzeer voor de cognitieve ontwikkeling, de toegang tot kennis. Wij hebben ons dan ook tot doel gesteld bij alle lessen en lesactiviteiten alert te zijn op kansen voor woordleersituaties. We gebruiken daarbij vooral de bij onze doelgroep passende didactiek: het visualiseren.

De methode Deviant is in de bovenbouw leidend voor het vak Nederlands.

b. Rekenen en wiskunde

Bij rekenen werken wij met Passende Perspectieven. Dit is een uitwerking van het referentieniveau rekenen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften. Het doel is om het taal- en rekenniveau van leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften te verhogen op die onderdelen die er voor hen toe doen. Het streefdoel is om zoveel mogelijk leerlingen toe te laten werken naar het niveau 1F. Deze doelen hebben we beschreven en ingedeeld in leerroutes die aangeven wat leerlingen moeten kennen en kunnen met het perspectief op een bepaalde uitstroombestemming. Voor leerlingen die kunnen doorstromen naar vervolgonderwijs is het ook mogelijk onderdelen op niveau 2F te behalen. Er zijn leerroute-overzichten en periodeplannen ontwikkeld voor de vier rekendomeinen: getallen, verhoudingen, meten & meetkunde en verbanden. In de onderbouw werken we aan deze domeinen, onder andere met de methodes Strux en Werken Aan.

De methode Deviant is in de bovenbouw leidend voor het vak Rekenen en Wiskunde

Het onderwijsaanbod van de individuele leerroute

De inhoud van de individuele leerroute ligt vast in het Individueel OntwikkelingsPlan (IOP) van de leerling.

De individuele leerroute is in de eerste leerjaren vooral gericht op de domeinen technisch lezen, spellen en begrippen van het leergebied Nederlandse taal en op de domeinen Getallen en getalrelaties en Bewerkingen van het leergebied Rekenen en wiskunde. We verzorgen dit aanbod met behulp van de adaptieve, digitale programma's Taalzee en De Rekentuin. Daarnaast gebruiken we in leerjaar 3 het digitale programma Studiorekenen. Verder maken leerlingen werkstukken, verslagen en schrijven ze brieven waarbij wij gericht aandacht besteden aan lay-out, bladspiegel en revisie van teksten. Taalzee en De Rekentuin sluiten naadloos en als vanzelf aan bij het prestatieniveau van de leerlingen. Taalzee bevat meerdere verschillende taalspellen o.a.: werkwoorden, woord benoemen, zinsontleden, flits, dictee, woordvormen, lettermix, goed gespeld?, lezen, woordenschat en spreekwoorden. De Rekentuin bevat o.a. de rekenspellen: optellen, aftrekken, vermenigvuldigen, delen, snelheidsmix, breuken, tellen, cijferreeksen, geld, klokkijken, cijfers, bloemencode (logisch redeneren) en slowmix (hoofdrekenen). De Rekentuin is van groot belang bij het automatiseren van rekenvaardigheden. Taalzee is gericht op het onderhouden en uitbreiden van taalvaardigheden tot en met referentieniveau 4F; De Rekentuin is gericht op het onderhouden en uitbreiden van rekenvaardigheden tot en met referentieniveau 3F.

In leerjaar 3 gaan de leerlingen werken met de methode Deviant voor Nederlandse taal en Rekenen en wiskunde. De leerlingen krijgen een nulmeting en aan de hand daarvan wordt het passende boek aangeboden (OP weg naar 1F, 1F, 2F.) Het is de bedoeling dat leerlingen zo ver mogelijk komen in de leerroute die Deviant aanbiedt. Middels de methode gebonden TNT (Taal Niveau Toets) en RNT (Reken Niveau Toets) houden we de voortgang van de leerlingen bij. Twee maal per schooljaar worden die toetsen afgenomen. De aan te bieden leerstof wordt aangepast aan de voortgangstoetsen TNT en RNT. Daarbij is er een verschil tussen het aanbod in de leerroute richting MBO en de leerroute richting arbeid. In de leerroute MBO gaan we ervan uit dat leerlingen zo ver mogelijk

moeten worden gebracht naar het niveau 2F. Leerlingen die niet uit gaan stromen naar MBO kunnen (op onderdelen) stoppen als zij aan hun plafond blijken te zitten.

Aan het eind van leerjaar drie kunnen de leerlingen besluiten te stoppen met het oefenen van de kale taal- en rekenvaardigheden. Leerlingen die als voorlopig ontwikkelingsperspectief de uitstroombestemmingen 'leren' en 'leren en werken' kiezen, werken verder in de methode Deviant op hun eigen niveau. Leerlingen met als voorlopig uitstroomprofiel 'arbeid' of 'anders' stimuleren wij die onderdelen in hun IOP op te nemen die van wezenlijk belang zijn voor het zelfstandig functioneren, zoals bijvoorbeeld het klokkijken of het invullen van adresgegevens.

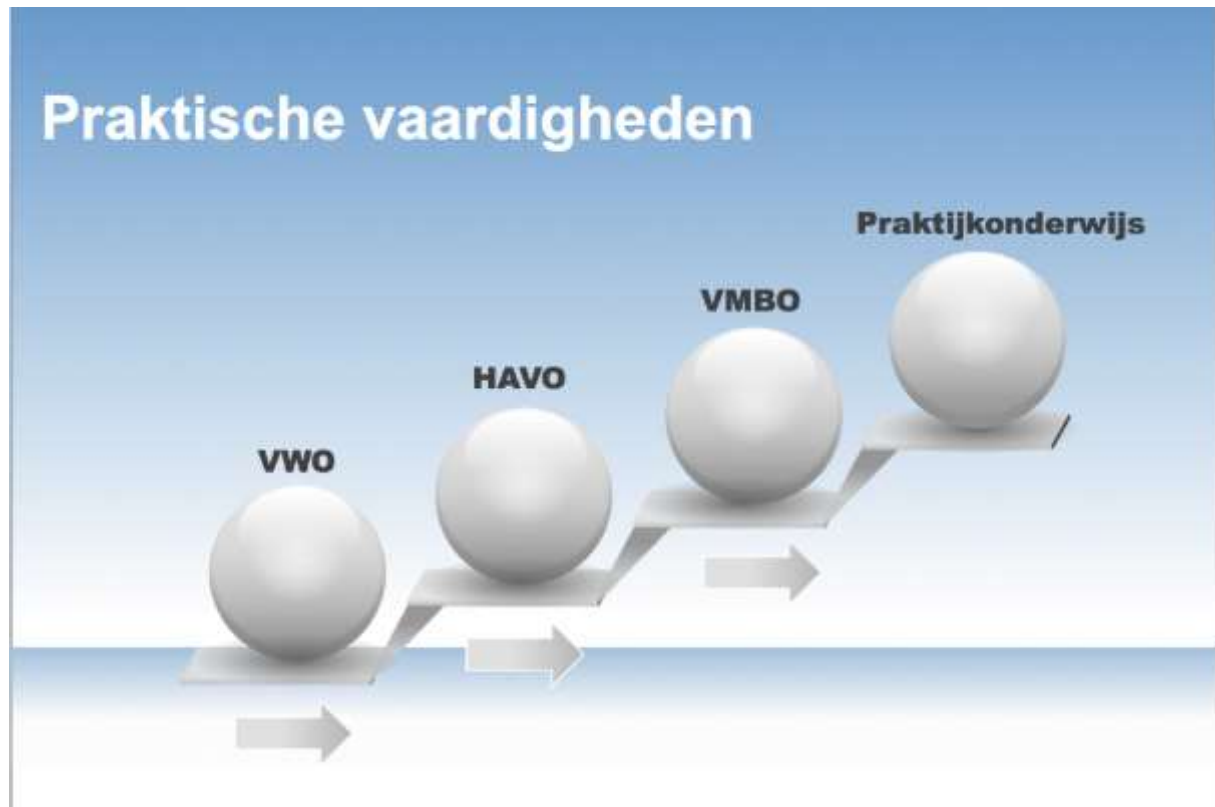
In de leerjaren 4 en 5 is de individuele leerroute geheel afgestemd op het uitstroombestemming van de leerling. Het onderwijsaanbod voor de leerlingen die uitstromen naar de arbeidsmarkt is expliciet gericht op de sector die zij hebben gekozen. Stage is een heel belangrijk onderdeel van het onderwijsaanbod. Via de stage ervaart de leerling welke beroepseisen er gesteld worden en welke regels en afspraken er op de werkvloer zijn. Tijdens de praktijklessen en op de werkvloer komen de taal- en rekenvaardigheden die nodig zijn om goed binnen de sector te kunnen functioneren, op een natuurlijke manier aan de orde. Leerpunten vanuit de praktijkopdrachten krijgen een plek in het IOP van de leerling.

Leerlingen met het uitstroomprofiel 'leren' en 'leren en werken' vervolgen hun individuele leerweg aan de hand van Deviant. Via dit programma kunnen de leerlingen hun taal- en rekenvaardigheden uitbouwen tot en met referentieniveau 4F en 3F.

De differentiatie van de leerlijnen

De (cognitieve) mogelijkheden van onze leerlingen zijn erg uiteenlopend. Daarom hebben wij het onderwijsaanbod Nederlandse taal en rekenen en wiskunde op basis van de kenmerken van onze leerlingenpopulatie gedifferentieerd. Onze leerlingen stromen uit naar beschermde arbeid c.q. dagbesteding, arbeidsmarkt of vervolgonderwijs. In de leerlijnen staan de leerdoelen verdeeld over de leerroutes A, B en C. Waarbij leerroute A de leerlingen zijn die in aanmerking komen voor de entree-opleiding. Leerroute B zijn de leerlingen die uitstromen op arbeid. Leerroute C zijn de leerlingen die aangewezen zijn op beschermde arbeid of dagbesteding.

De uitstroombestemming van de leerling is richtinggevend voor de leerstof die de docent aanbiedt. Docenten plannen voordat zij een thema aanbieden welke leerroute de leerling gaat volgen en stellen achteraf vast of de resultaten van de leerlingen overeenkomen met hun verwachting. Uitgangspunt is dat leerlingen hun leertijd effectief gebruiken. Als de docent vaststelt dat een leerling niet meer profiteert, op non-actief staat, valt hij/zij bij dat betreffende domein of onderdeel terug op de leerdoelen van de betreffende leerlijn die hoort bij het (te verwachten) uitstroomprofiel van die leerling. De leerling krijgt in dat geval programmagerichte leerstof geboden die nodig is om op het eigen niveau of binnen de gekozen sector naar behoren te kunnen functioneren. Bij alle domeinen zijn voor leerlingen die meer kunnen, de leerlijnen aangevuld met leerdoelen die lopen tot en met het beheersingsniveau van referentieniveau 2F.

2.2 Het domein Wonen

De opbrengsten voor het domein Wonen

De theorie van het vak Cultuur en maatschappij is ondersteunend aan de doelen van het praktijkonderwijs: het zo zelfstandig mogelijk functioneren van leerlingen binnen de domeinen wonen, werken, vrije tijd en burgerschap.

Met het onderwijsaanbod Wonen willen wij de volgende opbrengsten bereiken:

1. De leerling kan, samen met zijn/haar mentor, bij hem/haar passende doelen in zijn/haar IOP opnemen en ernaar toe werken;
2. De leerling is in staat een woonruimte te regelen;
3. De leerling is in staat een woonruimte in te richten;
4. De leerling is in staat de woon- en leefruimte te onderhouden;
5. De leerling kan zorgen voor een gezonde voeding;
6. De leerling weet hoe hij/zij kan bijdragen aan zijn/haar persoonlijke gezondheid;
7. De leerling kan zorgen voor zijn/haar persoonlijke hygiëne;
8. De leerling kan zorgen voor zijn/haar kleding en uiterlijke presentatie;
9. De leerling kan de eigen geldzaken en administratie beheren;
10. De leerling kan kleine reparaties in en om het huis op een veilige manier uitvoeren;
11. De leerling kan huisdieren en planten verzorgen;
12. De leerling kan zelfstandig reizen.

Het onderwijsaanbod domein Wonen

Het onderwijsaanbod Wonen is erop gericht leerlingen een kennisbasis en een vaardigheidsniveau te bieden dat hen in staat stelt zo zelfstandig mogelijk te wonen. Zelfstandig wonen houdt in dat een jongere in staat moet zijn zelfstandig een huishouden te voeren. Daarvoor moet hij/zij niet alleen heel wat weten, maar ook veel kunnen. De leerdoelen van het domein wonen richten zich op de verschillende aspecten die te maken hebben met het zelfstandig wonen. De onderdelen van het curriculum zijn op basis van ontwikkelingspsychologische criteria geordend, dat wil zeggen dat bepaalde onderdelen gekoppeld zijn aan de leeftijd van de leerlingen. Zo is 'een woonruimte regelen' een thema waarmee leerlingen van leerjaar 1 in het algemeen niet bezig zijn, terwijl voor leerlingen van leerjaar 5 deze kennis wel in een betekenisvolle context aangeboden kan worden.

Het curriculum wonen bestaat uit theoretische kennis en praktische vaardigheden. De leerdoelen komen op twee plaatsen binnen het curriculum aan de orde, namelijk binnen het leergebied cultuur en maatschappij en in het woonhuis c.q. de keuken . Onder a. en b. lichten we dit achtereenvolgens toe.

a. 'Wonen' in het leergebied cultuur en maatschappij

'Wonen' is een belangrijke leerlijn binnen ons onderwijsaanbod. Deze leerlijn is een integraal onderdeel van het vak cultuur en maatschappij en expliciet gericht op de kennis die leerlingen nodig hebben om zelfstandig een huishouden te kunnen voeren. Het gaat hierbij in het algemeen om theoretische kennis, dus om 'wat moet ik weten?' en om performale taken zoals het invullen van formulieren, het voeren van een administratie. Alle leerlingen doorlopen via de basisleerroute de leerlijn Wonen. Individuele accenten liggen vast in het IOP van de leerling.

b. 'Wonen' en het woonhuis c.q. de keuken

Het woonhuis en de keuken zijn de plekken waar de leerlingen van respectievelijk leerjaar 1, 2 en 3 en leerjaar 1 en 2 in praktijksimulaties ervaring kunnen opdoen en het ritme van het huishouden kunnen ervaren. Dit ritme wordt gedictéerd door de dagelijkse beslommingen, door de maaltijden, de jaarlijks terugkerende feesten, schoonmaakwerkzaamheden, de was enzovoort. In het woonhuis en de keuken oefenen leerlingen vaardigheden via levensechte taken of klussen.

Wonen' is sterk verbonden met de dingen die we in ons huis doen: slapen, eten, televisie kijken etc. Het onderwijs in ons woonhuis is geordend in thema's. De thema's zijn gekoppeld aan een bepaalde ruimte in het huis of aan een cluster van huishoudelijke taken. Bij een thema gericht op een bepaalde ruimte in het huis gaat het enerzijds om de huishoudelijke taken die voortvloeien uit de activiteiten die in die bepaalde ruimte plaatsvinden. Anderzijds is 'wonen' ook sterk gekoppeld aan 'thuis voelen'. Het woord 'thuis' roept beelden en gevoelens op. 'Thuis' is verbonden met veilig voelen, met ontspannen, met sfeer. Een gezellig ingerichte leefruimte die aansluit bij de dagelijkse ritmes, beïnvloedt het humeur c.q. de stemming positief. Deze gevoelens werken op hun beurt weer positief in op de 'veerkracht', de energiebron voor het opvangen van tegenvallers en het omgaan met stress. Met het woonhuis willen we ook op dit punt een inspiratiebron zijn voor leerlingen. We oefenen met hen hoe zij leefruimten in verschillende stijlen kunnen inrichten, zodat ze straks over een reeks van ideeën beschikken die zij kunnen toepassen als zij van hun leefomgeving een 'eigen thuis' maken.

Bij het realiseren van de praktische leerlijn wonen werken de docenten van het woonhuis en de keuken nauwgezet samen. Het gaat hier om zowel de praktijk als de beleving. Het leerstofaanbod is geordend in de volgende onderdelen:

- a. leefruimte(n) zoals de woonkamer;
- b. badkamer;
- c. keuken;
- d. thuis koken;
- e. de was;

- f. op de computer;
- g. planten en dieren (onder 'leefruimten');
- h. klussen.

De leerlingen werken aan de leerdoelen door middel van verschillende opdrachten. Huishoudelijke taken bestaan vaak uit deeltaken die gezamenlijk een routine vormen. De leerlingen van leerjaar 1 werken voornamelijk aan deelactiviteiten en oefenen zo deelvaardigheden; de leerlingen van leerjaar 2 krijgen de opdrachten in de vorm van routines zoals deze zich ook in het dagelijkse huiselijke leven voordoen. Elke les begint met een korte instructie in de groep waarin theorie aan de orde kan komen of waarin de docent een bepaalde vaardigheid voordoet. Daarna gaan de leerlingen onder begeleiding praktisch aan de slag met het oefenen van de vaardigheden. Voor een deel van de opdrachten zijn fotowerkkaarten beschikbaar. De fotowerkkaarten zijn ontwikkeld in de eigen omgeving, waardoor zij voor leerlingen goed herkenbaar zijn. Leerlingen voeren een opdracht meerdere keren uit. Het gaat dus, net zoals in het gewone leven, om steeds terugkerende taken.

Tot slot

In het woonhuis en de keuken draait het niet om beroepsspecifieke kennis en vaardigheden, maar het gaat steeds om het toepassen van kennis en vaardigheden in 'aan het zelfstandig wonen gerelateerde gebruikssituaties.' Voor meer informatie en de bijbehorende instrumenten verwijzen wij naar onze katern 'Het onderwijsaanbod domein wonen'.

2.3 Het domein werken

De opbrengsten van het domein werken

Het domein werken is een dominant onderdeel van ons curriculum. Binnen dit domein onderscheiden we de basisvormende en arbeidsmarktgerichte leerjaren. De eerste twee leerjaren zijn de basisvormende leerjaren. In die jaren trainen leerlingen de algemene arbeidsvaardigheden in het werkcentrum en maken zij kennis met de beroepspraktijk van vijf sectoren.

De opbrengsten van de basisvormende leerjaren

Met het trainingsaanbod in het werkcentrum willen wij de volgende primaire opbrengsten bereiken:

1. De leerling ontwikkelt algemene competenties om goed te kunnen functioneren op de stageplek.
2. De leerling kan, samen met zijn/haar mentor, bij hem/haar passende doelen in zijn/haar IOP opnemen en er naar toe werken.

Deze doelen zijn:

- De leerling kan de aandacht selectief richten op werk en relevante prikkels uit de omgeving negeren;
- De leerling is vaardig in het maken van contact;
- De leerling ervaart kritiek als 'iets om van te leren';
- De leerling is in staat met druk en tegenslag om te gaan;
- De leerling stelt eisen aan zichzelf en de resultaten;
- De leerling kan een opdracht met meerdere onderdelen op een effectieve manier uitvoeren;

- De leerling is in staat een probleem dat zich voordoet tijdens de taak, op te lossen;
- De leerling gaat uit zichzelf door tot het doel is bereikt;
- De leerling kan op een prettige manier de leiding nemen;
- De leerling is in staat om samen met anderen te werken naar een beoogd resultaat;
- De leerling heeft controle opgenomen in de werkroutine;
- De leerling kan de werkopdracht overeenkomstig de werkbeschrijving correct uitvoeren;
- De leerling is in staat nauwkeurig te werken en heeft oog voor details;
- De leerling heeft een goede motoriek;
- De leerling is redzaam en weerbaar bij de uitvoering van dagelijkse activiteiten.

De opbrengsten van de arbeidsmarktgerichte leerjaren

Het derde, vierde en vijfde leerjaar zijn de arbeidsmarktgerichte leerjaren. In de arbeidsmarktgerichte leerjaren werken we aan de volgende opbrengsten:

1. De leerling kan, samen met zijn/haar mentor, bij hem/haar passende doelen in zijn/haar IOP opnemen en er naar toe werken;
2. De leerling kiest voor een bij hem/haar passend beroep of vervolgopleiding;
3. De leerling beschikt over de voor het werk of de opleiding vereiste kennis en vaardigheden.

In het derde leerjaar doen leerlingen ervaring op met stage in de vorm van Werk Ervaringsprojecten (WEP-stages). Zij werken in groepjes van maximaal vier leerlingen onder begeleiding van een begeleider/ mentor een dagdeel in een bedrijf.

Wanneer uit de WEP blijkt dat de leerlingen over voldoende vaardigheden beschikken, mogen ze één of twee dagen individuele stage gaan lopen in een bedrijf.

In het vierde en vijfde leerjaar is de individuele stage gekoppeld aan de sector van hun keuze c.q. opleiding of beroep.

Via de **stages** werken we aan deze opbrengsten:

1. De leerling kan, samen met zijn/haar mentor, bij hem/haar passende doelen in zijn/haar IOP opnemen en er naar toe werken;
2. De stage sluit aan bij de route die de leerling richting de arbeidsmarkt of vervolgopleiding kiest;
3. De leerling beschikt over de algemene werknemerscompetenties c.q. is in staat een goede werknemer te zijn.

Het onderwijsaanbod werken in de basisvormende leerjaren

Het werkcentrum is een test- en trainingscentrum. In het eerste leerjaar trainen de leerlingen met name hun concentratie, hun geheugen, hun contactvaardigheid, het omgaan met kritiek, met druk en tegenslag en hun inzet. In het tweede leerjaar trainen de leerlingen daarnaast het effectief werken, het problemen oplossen, hun doorzettingsvermogen, de leiderschapskwaliteiten, het samenwerken, het kritisch controleren, hun zelfstandigheid, het volgen van werkprotocollen, hun nauwkeurigheid, hun fijne motoriek, sociale vaardigheden middels interne stages en hun assertiviteit.

Daarnaast maken leerlingen in de basisvormende leerjaren bij de praktijkvakken kennis met alle vijf de sectoren die GSG Het Segment biedt: verkoop en logistiek, horeca en voeding, groen en diervverzorging, techniek en dienstverlening en zorg. De oriëntatie op deze vakgebieden zijn georganiseerd in het carrouselmodel. Leerlingen oriënteren en verdiepen zich vijf of zes weken in een bepaalde sector. Daarna gaan zij vijf of zes weken in de volgende sector aan de slag. In de basisvormende leerjaren ligt het primaat voor de kwaliteit van het onderwijs bij het onderwijsaanbod. Onze school voorziet in een rijk aanbod, in de veronderstelling en met de overtuiging dat een krachtige leeromgeving en een activerende didactiek de brede ontwikkeling en de actieve betrokkenheid van leerlingen bij het eigen leerproces stimuleert. In leerlijnen is vastgelegd uit welke kerninhouden de oriëntatie op een sector bestaat en welke leerdoelen daarmee worden nagestreefd. Aan het einde van het tweede leerjaar kiezen de leerlingen twee sectoren om in het derde leerjaar mee verder te gaan.

Het onderwijsaanbod Werken in de arbeidsmarktgerichte leerjaren

In het derde leerjaar kiezen leerlingen twee praktijkvakken waarna zij zich in twee periodes van een half jaar verdiepen in twee van de vijf sectoren die we aanbieden. Wij kiezen weloverwogen voor deze constructie. Het gedurende een langere periode bezig zijn binnen één sector, stelt leerlingen in staat een reëel beeld op te bouwen van de beroepseisen van de betreffende sector in relatie tot de eigen mogelijkheden. Elke sector kent namelijk vaardigheden die voor de uitoefening van het beroep onmisbaar zijn. Het is heel belangrijk dat leerlingen zich deze vaardigheden eigen kunnen maken. Daarnaast hebben leerlingen ook de basiskennis van het vakgebied nodig om straks hun beroep goed uit te kunnen voeren. Ook het beheersen van deze basiskennis moet tot de mogelijkheden behoren. Toegerust met praktische ervaringskennis maken leerlingen aan het einde van het derde jaar een definitieve keuze voor een sector.

In het derde jaar werken de leerlingen in het werkcentrum aan de doelen uit hun IOP. Zij werken dan met name aan vaardigheden die zij nog niet beheersen of niet voldoende beheersen. Het is de taak van het werkcentrum om te bepalen hoe ver gevorderd de leerlingen zijn op de ontwikkelladder. Dit wordt gedaan met behulp van de SIWIT, de WEVA, de aftekenlijst OP WEG NAAR STAGE en het maken van een Curriculum Vitae en of leerlingen als zij vijftien jaar zijn op stage kunnen gaan. (in enkele gevallen de Invra = meetinstrument competenties) Via de WEP-stage maakt de leerling kennis met de arbeidsmarkt en de eisen die daar worden gesteld. Een enkele keer komt het voor dat er geen match is tussen leerling en de stage, omdat het op dat moment ontbreekt aan bepaalde competenties en/of vaardigheden. In dat geval is het de taak van het werkcentrum de leerling op te vangen en met de leerling de competenties en vaardigheden gericht te oefenen.

Stage zet de loopbaanontwikkeling van een leerling verder in gang en bevordert een passende beroepskeuze. Het werkend leren is gericht op ontwikkeling van competenties bij leerlingen, het doet een beroep op alle domeinen van een

beroepscompetentieprofiel. Stage is zo'n een krachtig leermiddel, omdat het werkend leren plaatsvindt in een functionele context.

In het vierde en vijfde leerjaar is de individuele stage gekoppeld aan de sector van hun keuze c.q. opleiding of beroep. Belangrijk is dat de stage en het onderwijs op de school goed op elkaar zijn afgestemd. Via de stages zoeken wij voor leerlingen de best passende route richting de arbeidsmarkt. De afstemming vindt plaats via het IOP van leerlingen. Wij slagen er elk jaar weer in alle leerlingen bij een bij hen passend bedrijf of instelling stage te laten lopen.

De stagevorderingen

Wij volgen de voortgang bij de stage met de competentie-monitor. Tijdens de stages werkt de leerling via leertaken aan beroepsspecifieke leerdoelen en aan dezelfde algemene competenties.

De stagebegeleider beoordeelt de stagiair op de negen algemene competenties voor arbeid:

1. Werk voorbereiden
2. Veilig en milieubewust handelen
3. Zorgen voor kwaliteit
4. Goed samenwerken
5. Communiceren tijdens werkzaamheden (uitdrukken in begrijpelijke taal)
6. Klantgericht handelen
7. Problemen oplossen
8. Zelfreflectie (sterke punten verbeteren)
9. Functioneren als werknemer (een goed werknemer zijn)

Gedurende de stageperiode gaat de stagebegeleider een keer in de zes weken op stagebezoek. Op dat moment worden de vorderingen en werknemersvaardigheden besproken met de leerling en de praktijk begeleider. Deze vorderingen worden bijgehouden in het administratie systeem Presentis.

De stagebegeleider maakt per IOP-periode samen met de leerling, de mentor en de stagebegeleider de balans op. De uitkomst van dit gesprek in de vorm van

leerpunten voor de volgende IOP-periode vormen een belangrijke input voor de coachings- en IOP gesprekken door de mentor en de stagebegeleider.

De gecertificeerde branchecursussen

Onze school heeft als doel leerlingen via een bij hen passende leerroute richting de arbeidsmarkt te brengen of voor te bereiden op een vervolgopleiding. Gecertificeerde branchecursussen vergroten de mogelijkheden van de leerlingen op een baan. Een enorm aanbod van branchecursussen is onderdeel van het onderwijsaanbod van de school. Een overzicht van het aanbod brancheopleidingen is te vinden in de schoolgids en op de website van de school.

Transitie

Om de overgang van school naar werk zo goed mogelijk te laten verlopen, hebben we als school in het laatste schooljaar van de leerling overleg met diverse gemeenten. Er wordt tijdens dit overleg besproken welke baankansen er zijn en welke voorzieningen ingezet kunnen worden om de leerling, in samenwerking met de werkgever, van werk te voorzien. Dit overleg vindt twee keer in het uitstroomjaar plaats met de gemeente waar de leerling woonachtig is. Wanneer de inzet van job coaching nodig is, wordt de leerling na de schoolperiode door de stagebegeleider overgedragen aan de betreffende job coach.

Diploma Praktijkonderwijs in combinatie met het portfolio.

De leerlingen uit het pro verdienen dat er recht wordt gedaan aan de door hen behaalde resultaten. Om de diverse groep leerlingen bij ons op school goed te kunnen bedienen, is maatwerk voor elke leerling vereist. De kracht van het pro op GSG Het Segment is het bieden van onderwijs dat aansluit bij de behoefte en mogelijkheden van onze leerlingen, evenals de intensieve en persoonlijke begeleiding. Een landelijk examen, met landelijk bepaalde eindtermen en kerndoelen past niet bij het pro. Dat zou immers betekenen dat er een landelijke

norm gaat gelden waaraan elke pro-leerling moet voldoen om een diploma te kunnen behalen. In de Wet op het voortgezet onderwijs wordt opgenomen (2019) dat elke leerling bij het succesvol verlaten van het pro een schooldiploma zal ontvangen dat wordt afgegeven door de pro-school. Dit schooldiploma wordt gekoppeld aan een persoonlijk portfolio (Presentis). Op onze school is het mogelijk om branchecertificaten en praktijkverklaringen te behalen. Om recht te doen aan deze behaalde resultaten en om inzicht te geven in wat de leerling allemaal kan, worden deze bewijzen in het bij het schooldiploma gevoegde portfolio vastgelegd.

Het uitgangspunt van GSG Het Segment, school voor praktijkonderwijs in de regio Gouda, is dan ook dat alle leerlingen die zijn toegelaten tot het praktijkonderwijs een diploma kunnen behalen, ondanks de grote variatie in mogelijkheden, vaardigheden en competenties.

Aan het diploma praktijkonderwijs van GSG Het Segment worden eisen gesteld, waardoor het diploma, zowel voor de leerling als de omgeving, waarde verkrijgt en het er maatschappelijk gezien toe doet. De schoolloopbaan wordt afgesloten met een 'examen', dit is een portfolio-waardering door een panelgesprek van de leerling met een examinerator uit de eigen school en een gecommiteerde.

- 1 Er moeten bewijzen aangeleverd worden op het gebied van leren, wonen, werken, vrije tijd en burgerschap
- 2 Er moet een aantoonbare cognitieve ontwikkeling zijn doorgemaakt.
- 3 Er is voldoende deelname aan het onderwijsproces geweest. Een minimale aanwezigheid van 90%
- 4 Een leerling die de nodige bewijzen niet heeft behaald en of onvoldoende aan het onderwijsproces heeft deelgenomen, kan alsnog opgaan voor het eindgesprek als er sprake is van:
Een positieve ontwikkeling en of van bijzondere omstandigheden. Dit ter beoordeling van de examencommissie.

De school is verplicht om aan leerlingen die geen diploma ontvangen het getuigschrift praktijkonderwijs uit te reiken.

De uitgangspunten van het diploma Praktijkonderwijs staan uitgewerkt in het Reglement Diploma Praktijkonderwijs GsG Het Segment.

Nazorg

Wij bieden als school nazorg nadat een leerling is uitgestroomd.

We brengen de uitstroomgegevens in beeld in de uitstroommonitor. Hier kan in aangeven worden in welke sector een leerling is uitgestroomd, of er een arbeidscontract verkregen is en welke voorzieningen deze leerling heeft meegereggen.

De uitstroommonitor wordt gedurende twee jaar na het verlaten van de school gecontroleerd en bijgehouden. Wanneer er bijzonderheden aan het licht komen, wordt de (ex-) leerling uitgenodigd voor een bezoek aan de avondschool.

Avondschool

Aan onze school is een avondschool verbonden voor oud-leerlingen. Een loketfunctie, het volgen van lessen en branche-opleidingen behoren tot de mogelijkheden.

Voor meer informatie en de bijbehorende instrumenten verwijzen wij naar onze katern 'Het onderwijsaanbod domein Werken' en ons Stagebeleidsplan en de strategische visie van de sectorraad Praktijkonderwijs van juni 2018.

2.4 Het domein Vrije tijd

De opbrengsten voor het domein vrije tijd

Met het onderwijsaanbod **vrije tijd** beogen wij de volgende opbrengsten:

1. De leerling kan, samen met zijn/haar mentor, bij hem/haar passende doelen in zijn/haar IOP opnemen en ernaar toe werken;
2. De leerling kan activiteiten (helpen) organiseren voor vrijetijdsbesteding met anderen;
3. De leerling beschikt over vaardigheden ten dienste van vrijetijdsbesteding;
4. De leerling kan keuzes maken voor wat betreft zijn/haar vrijetijdsbesteding en kan de praktische zaken daarvoor regelen;
5. De leerling kan veilig omgaan met internet en sociale media.

Toelichting

Onder **vrije tijd** verstaan we de tijd die niet besteed hoeft te worden aan verplichte of noodzakelijke activiteiten zoals (huishoudelijk) werk, zorg en leren.

Vrije tijd associëren we in het algemeen met de mogelijkheid om dat te doen wat je graag doet, zoals het beoefenen van een hobby, televisie kijken, muziek luisteren of erop uit gaan. De belangrijkste doelstelling van het onderwijsaanbod Vrije Tijd is dat leerlingen leren hoe zij hun vrije tijd kunnen besteden. Om dat te kunnen bereiken moeten leerlingen weet hebben van het brede scala aan vrijetijdsactiviteiten, zodat ze een ruim spectrum aan keuzemogelijkheden opbouwen. Om straks zelfstandig de vrije tijd te kunnen besteden, moeten leerlingen echter niet alleen weten welke mogelijkheden er zijn, ze moeten ook beschikken over kennis en vaardigheden en er natuurlijk plezier aan beleven. Dat laatste is nu eenmaal eigen aan vrijetijdsbesteding. Daarnaast besteden leerlingen over het algemeen veel vrije tijd aan het communiceren met leeftijdgenoten via de sociale media en brengen zij heel wat tijd door op internet. Dat is dan ook de reden dat we jaren geleden ons curriculum met dit onderdeel hebben aangevuld.

Het onderwijsaanbod domein vrije tijd

Ons curriculum **vrije tijd** is als volgt onderverdeeld:

- a. Kennismaken met vrijetijdsactiviteiten en eigen keuzes maken;
- b. Het ontwikkelen van vaardigheden waaronder het regelen van praktische zaken;
- c. Omgaan met internet en sociale media.

We lichten achtereenvolgens de verschillende onderdelen toe.

a. Het kennismaken met vrijetijdsactiviteiten en eigen keuzes maken

Het kennismaken met vrijetijdsactiviteiten gebeurt in de leerjaren 1 en 2 in de vorm van '**brede schoolactiviteiten**' (BSA). De school stelt de leerlingen in de gelegenheid zich zo breed mogelijk te oriënteren. De BSA-activiteiten kennen een cyclus van vier weken. Leerlingen volgen drie weken lang een activiteit naar keuze. In de vierde week reflecteren zij samen met hun mentor of begeleider op hun ervaringen.

Bij de BSA onderscheiden we sportactiviteiten, activiteiten op het gebied van creatieve expressie (beeldend vormen, audiovisueel, muziek, dans, drama) en overige activiteiten.

De leerlingen kunnen kiezen uit onder meer de volgende sportactiviteiten: volleybal, diverse Amerikaanse sporten, fitness, taekwondo, zwemmen, klimmen, paardrijden, tennis, diverse zaalsporten, boksen, darten, karate en bowlen.

Voor wat betreft de creatieve expressie kunnen zij kiezen uit bijvoorbeeld: theater, textiel, spekstenen beeldjes maken, dans, papier-maché, fotografie, rap, keyboard, keramiek, musical en percussie.

Overige activiteiten zijn activiteiten als bakken, hapjes maken, rondje Gouda, trainen etc.

De leerlingen gaan onder begeleiding naar diverse locaties. Zij hebben keuzemogelijkheden, waardoor zij werken in steeds wisselende groepen. De reflectie in week vier richt zich op houding en gedrag tijdens de activiteit. Daarnaast geven leerlingen aan of de activiteit hen ligt, of zij de activiteit leuk vonden en in de toekomst nog eens zouden willen kiezen. Leerlingen leren zo hun eigen interesses, talenten en mogelijkheden kennen en benoemen.

b. Het ontwikkelen van vaardigheden waaronder praktische zaken regelen

Bij de BSA-activiteiten ontwikkelen de leerlingen allerlei vaardigheden op het gebied van sport en creatieve expressie. Bij het vak **cultuur en maatschappij** komen met name organisatorische vaardigheden aan de orde. Leerlingen leren daar hoe ze een feestje, uitstapje etc. helpen voorbereiden en organiseren. Ze oefenen dergelijke activiteiten in de praktijk. In de leerjaren 3, 4 en 5 ligt het accent op vaardigheden die bij andere vakken aan de orde komen en die leerlingen in dienst van het domein vrije tijd (oefenen en) gebruiken. Een goed voorbeeld daarvan zijn vaardigheden die in de leerdoelen informatieverwerking van de leerlijn Nederlandse taal zijn opgenomen zoals (digitale) opzoekvaardigheden. Deze vaardigheden gebruiken leerlingen ook als zij een boek, spelletje of dvd willen lenen bij de bibliotheek, als zij meer willen weten van een club of vereniging, als ze naar de bioscoop willen of een uitstapje willen maken. Ze hebben deze (digitale) vaardigheden ook nodig om te weten welke regels clubs hanteren en hoe ze praktische zaken moeten regelen als zij lid willen worden van een vereniging of club.

c. Het omgaan met internet en social media

Mediawijsheid is een apart vak. Bij dit vak leren leerlingen de vaardigheden die zij nodig hebben om gebruik te kunnen maken van de informatie- en communicatietechnologie. Ze leren e-mailen, zoekmachines gebruiken, een account aanmaken etc. Binnen het onderwijsaanbod vrije tijd ligt het accent niet op de instrumentele vaardigheden. In het curriculum vrije tijd ligt het accent op het gebruik van social media. Social media is de verzamelnaam voor al die internet-toepassingen waarmee het mogelijk is om informatie met elkaar te delen. Het gaat hierbij niet alleen om tekstuele informatie (nieuws, artikelen), maar ook om het delen van geluid (muziek) en beeld (foto's, filmpjes). Het fenomeen social media staat voor media die mensen laten omgaan met de omgeving, met de gemeenschap waarin zij zich bevinden. Bij social media websites spelen de bezoekers een belangrijke rol. In feite zorgen de bezoekers voor de inhoud van de website. Zonder de inhoud van de bezoekers is er niets; er is alleen een lege omgeving, meestal met een vrije toegang.

Bekende voorbeelden van social media en social media websites zijn:

- **YouTube:** Het is een site waar gebruikers kosteloos video's kunnen publiceren en voorzien van reclame kunnen bekijken. YouTube behoort tot de top 3 van meest bezochte websites wereldwijd.
- **Facebook:** is een online, gratis sociaalnetwerksite
- **Instagram:** onderdeel van het bedrijf Facebook, is een website en gratis mobiele app om digitale foto's en video's met een speelduur tot 60 seconden uit te wisselen.
- **WhatsApp:** een applicatie voor smartphones die het mogelijk maakt om gratis met elkaar te chatten en bestanden zoals foto's met elkaar te delen;
- **Snapchat:** Snapchat is een toepassing voor het delen van foto's en video's die gebruikt kan worden op smartphones met iOS of Android.
- **LinkedIn:** een netwerksite voor vakmensen; het opbouwen van een zakelijk netwerk staat voorop;
- **Twitter:** Twitter is een gratis internetdienst waarmee gebruikers korte berichtjes van maximaal 280 tekens publiceren. Het is een sociaalnetwerksite waarbij mensen op elkaar kunnen reageren en elkaar kunnen volgen. Veel

politici, artiesten, sporters en andere mediafiguren hebben een Twitteraccount.

Bij de lessen over sociale media leren leerlingen hoe zij de sociale media op verschillende manieren kunnen inzetten. Zo kunnen ze Facebook gebruiken bij het zoeken naar een stage-bedrijf. Heel veel bedrijven hebben immers een eigen Facebook pagina. Dit geldt ook voor verenigingen. Sportverenigingen bijvoorbeeld communiceren vaak via Facebook en WhatsApp, hoe laat spelers zich moeten verzamelen voor een wedstrijd. Veel van onze jongeren hebben een eigen Facebookpagina. Ook WhatsApp en Snapchat zijn in onze tijd niet meer weg te denken als communicatiemiddel. Leerlingen komen het overal tegen en dus leren we onze leerlingen hoe je met WhatsApp en Snapchat om kan gaan. Ook leren zij filmpjes uploaden bij YouTube. Jongeren leren wat nieuwsbronnen zijn en ze leren wat nepnieuws is. We willen onze leerlingen bewust maken van de mogelijke invloed van nepnieuws. Ook leren zij informatie zoeken op internet en zij leren een website te lezen van bijvoorbeeld een school, een sportvereniging een stagebedrijf of een pret- of vakantiepark.

Eén van onze hoofdoelstellingen van de lessen social media is dan ook 'jongeren zelfbewust maken door hen te laten ervaren dat zij de eigen regie kunnen nemen bij het gebruik van sociale media'.

Naast verslaving is er nog een ander belangrijk risico, zeker voor onze doelgroep. Leerlingen kunnen op sociale media van alles delen. Het is belangrijk dat een leerling voordat hij/zij iets van zichzelf of anderen op internet zet, nadenkt en zich afvraagt 'welke foto's of welk filmpje deel ik op internet?'. Bovendien is communicatie via internet vaak anoniem. Ook leerlingen komen gemakkelijk in contact met vreemden die zich anders voordoen, of dingen kunnen vragen die een leerling eigenlijk niet wil. Het is belangrijk dat een jongere bij het gebruik van een webcam zijn/haar grenzen aan kan geven en weet wat hij/zij moet doen als het mis gaat. Daarnaast is er nog een schaduwzijde van de moderne technologie: het cyberpesten. Pestkoppen stalken leeftijdgenoten op het internet, publiceren persoonlijke gegevens op blogpagina's

etc.. Het aantal jongeren dat op deze manier emotioneel gekwetst wordt door leeftijdsgenoten, stijgt enorm.

Een tweede hoofddoelstelling is dan ook 'het bewerkstelligen van een veiligheidsbewuste attitude bij leerlingen'. Leerlingen leren hoe ze internet en sociale media veilig kunnen gebruiken. Wij leren hen expliciet wat de risico's zijn en wat ze vooral wel en vooral niet moeten doen.

2.5 Het domein Burgerschap

De opbrengsten voor het domein Burgerschap

Bij het domein Burgerschap streven wij de volgende opbrengsten na:

1. De leerling benoemt zijn eigen ontwikkeling en gebruikt middelen en wegen om daarbij passende leerdoelen te bereiken;
2. De leerling waardeert en respecteert andere opvattingen;
3. De leerling houdt rekening met wat een ander wil;
4. De leerling erkent dat de ander evenveel recht heeft op eigen opvattingen dan hij/zijzelf;
5. De leerling gedraagt zich vanuit respect voor algemeen aanvaarde waarden en normen;
6. De leerling kan conflicten en ruzies (helpen) oplossen;
7. De leerling respecteert de rol van gezagsdragers, waaronder politie, justitie en onderwijsgeveenden, bij het oplossen van conflicten;
8. De leerling heeft een open houding naar de samenleving;
9. De leerling laat in zijn/haar gedrag zien dat hij/zij bereid is persoonlijke contacten te leggen met medeleerlingen c.q. mensen uit verschillende culturen en sociale achtergronden zonder daarbij de eigen identiteit uit het oog te verliezen;
10. De leerling ontwikkelt een democratische gezindheid;
11. De leerling is bereid het eigen gedrag en de eigen opvattingen te spiegelen aan bestaande wetten, normen, regels en rechten;
12. De leerling beschikt over vaardigheden die nodig zijn bij contacten met andere mensen;
13. De leerling beschikt over rolneming vaardigheden vanuit een besef van de eigen identiteit;
14. De leerling kent de kernwaarden van de democratische rechtstaat (gelijkheidsbeginsel, vrijheidsbeginsel, mensenrechten, basiskennmerken van ons rechtssysteem) en handelt daarnaar;
15. De leerling kan vertellen hoe onze parlementaire democratie werkt;
16. De leerling kent de belangrijkste rechten en plichten van burgers in Nederland;
17. De leerling is in staat om met inzicht te (gaan) stemmen bij verkiezingen;
18. De leerling kan op hoofdlijnen vertellen hoe het recht werkt;
19. De leerling kent de belangrijkste rechten en plichten van een werknemer.

Toelichting:

Bij sociale competentie gaat het om een repertoire aan kennis, vaardigheden en houdingen die een leerling kan benutten in de omgang met zichzelf en de ander. De ontwikkeling van sociale competentie is een aspect van de identiteitsontwikkeling, waarbij de identiteit vorm krijgt in interactie met anderen en de omgeving. Sociale competentie wordt opgebouwd in ervaringen die worden

opgedaan in concrete activiteiten. Het samenhangende geheel van attituden, inzichten en vaardigheden is te typeren met kernbegrippen¹ die betrekking hebben op de relatie tussen de leerling zelf, de ander en de omgeving.

Wij onderscheiden vier aandachtsvelden waarbinnen burgerschapsvorming inhoudelijk vorm en inhoud krijgt. Ten eerste bieden wij een structureel onderwijsaanbod gericht op de bevordering van de sociale competenties. In de tweede plaats maken leerlingen via ons onderwijsaanbod Cultuur en Maatschappij kennis met 'basiswaarden' en de democratische rechtsstaat. Als derde het omgaan met de diversiteit in de samenleving komt op andere en verschillende manieren aan de orde, zoals bij de stages en onze bredeschoolactiviteiten. Ons laatste aandachtsveld is het schoolklimaat. In dit hoofdstuk lichten we achtereenvolgens de vier aandachtsvelden nader toe.

a. Het onderwijsaanbod ter bevordering van de sociale competentie

Onderstaand model is leidend bij de inrichting van ons onderwijsprogramma. De inrichting van het onderwijsprogramma richt zich niet alleen op de programmering van 'het bevorderen van sociale competentie' binnen ons curriculum. Ook ons pedagogisch klimaat en onze begeleiding zijn onder meer hierop gericht (zie aandachtsveld schoolklimaat).

	ZELF	⇔	ANDER/OMGEVING
Attitude	zelfvertrouwen zelfrespect eigen koers durven varen verantwoordelijkheid willen nemen voor jezelf		vertrouwen in anderen respect en belangstelling voor anderen bereidheid om betrekkingen met anderen aan te gaan verantwoordelijkheid willen nemen voor de eigen betrekkingen met anderen
Inzicht in	Eigen beweegredenen en mogelijkheden (m.b.t. concrete activiteiten) Invloed van anderen/omgeving op het eigen gedrag		beweegredenen en mogelijkheden van anderen specifieke kenmerken activiteit specifieke kenmerken omgeving Invloed van het eigen gedrag op anderen/omgeving
Vaardigheids- gebieden	<i>Zelfsturing/zelfregulering</i> regulering eigen impulsen/emoties, zelfcontrole, zelfdiscipline	<i>Communicatieve vaardigheden</i> van perspectief kunnen wisselen (dialogo aangaan, omgaan met sociale spanningen)	<i>Samenwerkings- vaardigheden</i> plannen en organiseren (werkzaamheden structureren, verloop bewaken,

inventiviteit, creativiteit, exploratievermogen, kritisch denken	verschillende rollen in communicatie nemen (luisteren, overbrengen van de eigen mening, ervaringen, kwaliteiten en deskundigheden)	resultaten evalueren) in werkzaamheden de eigen rol bepalen t.a.v. anderen (wenselijkheid en mogelijkheid van rolwisselingen beoordelen)
leerstrategieën hanteren, kiezen, oordelen, beslissen	doel-/taakgericht communiceren (op het juiste moment relevante en betrouwbare informatie overbrengen)	anderen helpen/begeleiden, hulp vragen aan anderen

Het curriculaire onderwijsaanbod sociale competentie staat in het rooster vermeld als SEV, sociaal emotionele vorming. Het onderwijsaanbod kenmerkt zich door een doorgaande lijn, een opbouw in vaardigheden van leerjaar 1 t/m leerjaar 4.

Het onderwijsaanbod bestaat uit de volgende programma's:

- *Theater als middel in het voortgezet onderwijs*, een praktische lesmethode van René Koenegras. De methode is gericht op het aanleren van sociale vaardigheden en inzichten. Theater als middel bestaat uit een lessenserie met praktische spel oefeningen. Doordat de leerlingen bepaalde situaties naspelen, ervaren zij hoe hun actie een reactie veroorzaakt. Jongeren leren zo met dagelijkse situaties om te gaan, voelen zich zekerder in de omgang en worden weerbaar(der). In de spelsituaties gaat het om onderwerpen die leven onder jongeren. Door aan te sluiten bij de beleavingswereld blijft de lesstof niet alleen beter hangen, maar leerlingen krijgen zo ook een beeld van wat er gebeurt in de wereld. Ze denken na over hoe zij zelf een positieve bijdragen kunnen leveren aan de maatschappij.
- *Weerbaarheidstraining Marietje Kessels*
De weerbaarheidstraining Marietje Kessels bestaat uit elf lessen. Twee docenten bewegingsonderwijs, tevens specialisten op het gebied van sociale vaardigheden, geven deze training. De lessen zijn gericht op het aanleren van de volgende basisvaardigheden:
 - Gevoelens herkennen en onderkennen: weten wat je voelt en inleven in een ander;
 - Nee-gevoelens uiten: laten weten als je iets niet wilt;
 - Je lichaam laten spreken bij een nee-gevoel: niet alleen zeggen, maar ook laten zien;
 - Zorgen voor je eigen veiligheid: hulp vragen als je er alleen niet uitkomt.

De vaardigheden worden in verschillende situaties geoefend. De ene keer gaat het om een kind-kind relatie en de andere keer om een kind-volwassene relatie. Jongens en meisjes krijgen apart les.

Jongeren leren het eigen gevoel en dat van een ander te herkennen en situaties in te schatten. Zij leren te vertrouwen op de eigen gevoelens en intuïtie. De leerlingen oefenen zowel mentale als fysieke vaardigheden die nodig zijn om voor hun eigen veiligheid te zorgen en zichzelf te beschermen. Zij oefenen via simulaties met behulp van hun hand vijf mogelijkheden om met problemen en/of (dreigend) geweld om te gaan (aankpakken, negeren, weggaan, hulp vragen of vechten).

- *Social media*, leergesprekken en discussies naar aanleiding van tips en filmpjes van de Digiraad.
De Digiraad is een groep enthousiaste jongeren tussen 15 en 22 jaar. Zij hebben als missie jongeren bewust te maken van en te informeren over veilig internetten. Digiraad valt onder het programma Digibewust dat wordt gefinancierd door het ministerie van Economische Zaken en een aantal grote bedrijven. Het programma waar de Digiraad onder valt, vormt samen met het Meldpunt Kinderporno op Internet het Safer Internet Centre in Nederland. Dit Safer Internet Centre maakt onderdeel uit van het Safer Internet Programma van de Europese Commissie. Vanuit deze rol organiseert Digibewust diverse activiteiten om kinderen, ouders en docenten bewust te maken van online gevaren en mogelijke maatregelen.
- *Thema's uit de Leefstijl*, een methode voor sociaal-emotionele vaardigheden en actief burgerschap. Wij behandelen daaruit de thema's: 'Mag ik meedoen?' en 'Toon je talent'. In de lessen oefenen leerlingen communicatieve vaardigheden zoals een compliment geven en ontvangen, actief luisteren, een praatje beginnen, fouten toegeven, nee zeggen en omgaan met een afwijzing.
- *Ik en de ander*, Deze lessenserie is gericht op het stimuleren van de communicatieve en sociale vaardigheden en behandelt de volgende thema's
 - Een keuze maken
 - Jezelf presenteren
 - Werkhouding
 - Omgaan met kritiek
 - Rekening houden met elkaar
 - Opkomen voor jezelf
 - Samenwerken
 - Omgaan met ruzie
- *Liefdesplein*, een thema uit de Zelfzorgreeks
De Zelfzorgreeks is voor leerlingen met een matige verstandelijke beperking. Liefdesplein is een educatief programma over liefde en seksualiteit. De seksuele voorlichting richt zich op elementaire zaken als 'hoe verandert het lichaam?' en 'wat gebeurt er in de puberteit?'. Daarnaast is er in de lessen ruimte voor minder grijpbare dingen als verliefdheid, flirten, spannende spelletjes, homoseksualiteit en bovenal respect voor elkaar en elkaars mening. Ook de rol van digitale vormen van communicatie, vriendennetwerken, sms, komt aan de orde.

- *Pas op voor loverboys*, leergesprekken en discussies naar aanleiding de verhalen van meisjes met loverboys. Dit aanbod is een preventieprogramma voor meisjes.
- *Jongens!* Preventieprogramma voor jongens van MEE: thema: seksueel grensoverschrijdend gedrag. Het programma is erop gericht seksueel grensoverschrijdend gedrag te voorkomen. Het biedt jongens de mogelijkheid zelf normen te stellen aan normaal seksueel gedrag.
- *Split the risk*, lespakket van Veiligheid NL
Dit is een preventieprogramma waarbij leerlingen leren het eigen (impulsieve) gedrag te herkennen en een beeld krijgen van hun reactie- en inschattingsvermogen.
Leerlingen leren dat het risico op een ongeluk te verkleinen is door even een seconde stil te staan. Die ene seconde dat een jongere besluit wél of níet iets te doen, is het moment waar het om gaat: Split the risk! Neem een split second!
Het lespakket bestaat uit de volgende onderdelen:
 - een persoonlijkheidstest waarmee de leerling de eigen gedragskenmerken in kaart brengt. Loopt de ene leerling meer kans op een ongeluk dan de andere?
 - een test lab waarin de leerlingen op een praktische en uitdagende manier ervaren hoe hun zintuigen, reactie- en inschattingsvermogen in (risicovolle) situaties werken.
 - CSI analyse van risicovolle situaties in filmpjes.
- *Lang leve de liefde*, een lespakket over liefde, relaties en seksualiteit ontwikkeld door de GGD Rotterdam Rijnmond, SOA aids, de universiteit van Maastricht en de Rutgerstichting. De kerndoelen schrijven voor dat de school leerlingen leert respectvol om te gaan met seksualiteit en met diversiteit binnen de samenleving, waaronder seksuele diversiteit. De module Seksuele Diversiteit van *Lang Leve de liefde* heeft tot doel tolerantie en acceptatie na te streven voor jongeren die lesbisch, homoseksueel, biseksueel en/of transgender zijn.
De module *Wensen en Grenzen* gaat over grensoverschrijdend gedrag, het gedrag dat over de subjectieve grens van één van de betrokkenen gaat. Een belangrijke oorzaak van seksueel grensoverschrijdend gedrag is de dubbele boodschap die jongeren aan elkaar afgeven. In de extra module *Wensen en Grenzen* denken jongeren na over hun eigen wensen en grenzen. Ze leren dat wensen en grenzen verschillen van persoon tot persoon en dat communicatie hierover belangrijk is om grensoverschrijdend gedrag te voorkomen. Ze krijgen handvatten om over wensen en grenzen te communiceren.
In de module *Jij en de Media* staat de media centraal. Jongeren zien dagelijks geseksualiseerde beelden in de media. Alhoewel niet alle beelden over seksualiteit negatieve gevolgen hebben, zien ze in verschillende media-uitingen ook eenzijdige, respectloze en stereotiepe beelden en schoonheidsidealen. In de module leren leerlingen kritischer naar geseksualiseerde mediabeelden te kijken.
- *Kiezen is een kunst*, een lespakket van het CPS. Het draait hierbij allemaal om het maken van keuzes. In dit lespakket komen de belangrijkste bouwstenen van het leren kiezen aan de orde. Het behandelt keuzestijlen en

de kwaliteit en valkuilen die daarbij horen. Leerlingen brengen een bezoek aan de rechtbank en gastsprekers vertellen over de gang van zaken. Daarnaast komen politie, reclasseringsambtenaar en ex-gedetineerden op onze school voorlichting geven over 'het maken van keuzes in je leven'. Jongeren horen uit eerste hand welke gevolgen criminaliteit kan hebben op het verdere leven. De leerlingen krijgen meer inzicht en leren genuanceerder denken over schuld. Ze worden bewuster van hun eigen positie en rol in de maatschappij.

Vraag is hoelang wij dit onderdeel van het curriculum op deze manier aan onze leerlingen kunnen blijven bieden nu iedereen die de school binnenkomt moet beschikken over een Verklaring omtrent het gedrag.

- *Alcohol* is een preventieprogramma van het Trimbosinstituut. Het programma behandelt onder meer de risico's van het drinken van alcohol. Zo blijkt dat jongeren bepaalde risico's niet meer zien en minder controle over het eigen gedrag hebben.
- *ART van Delinkwentie & Samenleving*. Het lespakket biedt een verdieping van de thema's die in Kiezen is een kunst worden aangeboden. Wij nodigen gastsprekers uit zoals de politie, een reclasseringsambtenaar en zo mogelijk ex-gedetineerden om voorlichting te geven over misdaad en straf. Jongeren horen uit eerste hand welke gevolgen criminaliteit heeft op het verdere leven.
- *Omgaan met geld*, een lessenserie van het Nibud. Leerlingen leren over onderwerpen op het gebied van geld waarmee ze in het dagelijks leven te maken krijgen. Daarnaast gebruiken wij de lessen van de Spangas tv-serie. Deze lessen sluiten goed aan bij onze doelgroep.
- *Drugs* is een lessenspakket van de Stichting Drugsinformatie en Preventie voor Jongeren.
Het doel van dit programma is het tegengaan van drugsgebruik door jongeren door hen af te houden van het eerste drugsgebruik.
- *Cursus Zelfverdediging voor meisjes* is gericht op het opkomen voor jezelf in situaties die mentaal en/of fysiek bedreigend zijn of zouden kunnen worden. Meisjes leren hoe je je kunt verweren tegen allerlei vormen van geweld en dan met name seksueel geweld.
Cursus Zelfverdediging voor jongens en voorkomen van geweld. Ook deze cursus wordt door onze docenten bewegingsonderwijs gegeven. In deze cursus gaat het niet alleen om opkomen voor jezelf en jezelf verdedigen, maar ook over hoe je geweld kunt voorkomen, hoe je jezelf in bedwang houdt en hoe je voorkomt zelf geen dader te worden van (seksueel) geweld. Beide cursussen worden door onze docenten bewegingsonderwijs, specialisten op het gebied van sociale vaardigheden, gegeven.
- *Over de schreef* is een project van Delinquentie en Samenleving. Het bestaat uit zes lesmodules voor het voortgezet onderwijs over misdaad, vervolging en straf en daarmee verwante onderwerpen. Elke module behandelt een thema dat direct aansluit bij de leefwereld van de leerlingen. Het is de bedoeling dat de leraar hen laat nadenken over eigen gedragsalternatieven. Over de schreef geeft leerlingen niet alleen meer inzicht in de maatschappelijke werkelijkheid, het wil hen ook doordringen dat

je met strafbaar gesteld gedrag je eigen toekomst verziekt. Het gaat dus mede om het voorkomen dan wel stoppen van crimineel gedrag of gedrag dat daartoe aanleiding kan geven. Gast bij deze module is de wijkagent.

b. Het onderwijsaanbod 'kennis van basiswaarden en de democratische rechtstaat'

Wij bevorderen onder meer via het onderwijsaanbod **cultuur en maatschappij** de kennis, vaardigheden en houdingen gericht op participatie in de democratische rechtstaat. Wij behandelen in de leerjaren 3, 4 en 5 het functioneren van de democratische rechtstaat, de politieke besluitvorming en ons rechtssysteem. Het gaat hier echter niet alleen om het overdragen van kennis. Leerlingen leren dat democratie niet alleen een staatsvorm is, maar ook een manier van leven. Maatschappelijke basiswaarden als vrijheid van meningsuiting, gelijkwaardigheid van mensen, begrip van wat voor de ander wezenlijk is, verdraagzaamheid en het afwijzen van discriminatie, het op een goede manier kunnen oplossen van problemen, kortom de democratische gezindheid, krijgen actief aandacht. Democratische communicatie speelt daarbij een cruciale rol. Onze leraren kiezen bij het behandelen van onderwerpen die de democratie betreffen dan ook voor werkvormen c.q. educatieve communicatiemiddelen die gericht zijn op het meedoen en het samenwerken van leerlingen.

Meedoen kan zich richten op verschillende aspecten van het leven en kan op verschillende niveaus invulling krijgen. Wanneer het gaat om participatie in lessituaties, gaat het vooral om luisteren, meepraten en samenwerken. Voor de meeste leerlingen geldt dat zij graag mee willen doen, meedoen in sociale verbanden, meedenken over oplossingen en meebeslissen over zaken die hen aangaan. Participatie vereist inzicht en vertrouwen in het eigen kunnen. Betrokkenheid, verantwoordelijkheid en participatie hangen cyclisch met elkaar samen. Kunnen en willen participeren vraagt om sociaal-communicatieve vaardigheden en een voldoende sterk zelfbeeld om intenties om te kunnen zetten in gedrag. Vandaar dat wij sterk inzetten op de ontwikkeling van de sociale competentie (zie onder a).

c. Het omgaan met de diversiteit van de samenleving c.q. de school als oefenplaats

Burgerschapsvorming houdt voor ons in: de vorming van mensen tot burgers in een democratische samenleving. Burgerschapsvorming is daarom oefenen in burgerschap. Onze school is een samenleving in het klein. In de klas, op het schoolplein en in de kantine worden leerlingen geconfronteerd met processen, gedragingen en gebeurtenissen die ook voorkomen in de 'echte' samenleving, zoals meningsverschillen en ruzies, maar ook groepsvorming, sympathie, samenwerking, inspraak en tolerantie. Burgerschap leer je het beste in de praktijk. In de praktijk ervaren leerlingen hoe onze samenleving in elkaar zit en hoe ze maatschappelijke ontwikkelingen kunnen beïnvloeden. We hebben dan ook als uitgangspunt dat de school behalve de plaats waar cognitief geleerd wordt ook een 'oefenplaats' voor goed burgerschap moet zijn.

Wij doen dit als volgt:

- In de eerste plaats is op onze school een leerlingenraad actief. De leerlingenraad bestaat uit door leerlingen gekozen vertegenwoordigers die de belangen van de leerlingen behartigen. De leerlingenraad vergadert één keer per maand. De leerlingenraad is er om mee te denken, mee te praten en mee te beslissen over dat wat er op school gebeurt. De leerlingenraad luistert

daarbij naar de ideeën, voorstellen, vragen, moeilijkheden en mogelijke klachten van alle leerlingen. Daarnaast brengt de school (directie, leerkrachten) agendapunten voor de leerlingenraad in. Onze leerlingenraad doet actief mee aan het organiseren van evenementen op school en brengt - gevraagd en ongevraagd - advies uit aan de directie, met name over zaken die leerlingen direct aangaan. Ons leerlingenstatuut beschrijft de rechten en plichten van onze leerlingen.

- Onze leerlingen maken op allerlei momenten kennis met de diversiteit in de achtergrond van leeftijdgenoten en de verscheidenheid aan godsdiensten, etniciteit, culturen, opvattingen, leefwijzen en gewoonten. Dit komt systematisch aan de orde bij het curriculaire onderwijsaanbod Sociale competentie (SEV). De vele les- en oefensituaties zijn daadwerkelijk 'een oefenplaats'.
- In de leerjaren 1 en 2 maken leerlingen via de Brede School Activiteiten kennis met vrijetijdsactiviteiten (BSA) (zie ook onder punt 2.3 Domein Vrije tijd) .

- Leerlingen van leerjaar 2 gaan op werkweek. Tijdens deze week staan onderdelen uit het curriculum wonen, werken en vrije tijd centraal. Een groepje leerlingen vormt samen met een docent een gezin. Ze zijn gevestigd in een huisje en krijgen een eigen budget. Een vast onderdeel is de stage van een dagdeel bij een bedrijf.
- Leerlingen van leerjaar 3 lopen werkervaringsstages. Tijdens deze WEP-stages werken leerlingen gedurende een dagdeel in kleine groepen in diverse bedrijven. Wij bouwen onze stages geleidelijk op in de overtuiging dat positieve ervaringen zullen bijdragen aan het ontwikkelen en in stand houden van de wil om te participeren (zie ook onder punt 2.2. Domein Werken).
- Jaarlijks wordt in het cluster themaweek één van de thema's uit het curriculum SEV Sociale competentie verdiept. De themaweek richt zich op de hele school. Uitgangspunt is dat op een thema positief wordt ingezoomd. Zo staat 'verslaving' tegenover 'de gezonde school' en tegenover 'pesten' staat 'show je talent'. Omdat het belangrijk is hoe de informatie bij onze leerlingen binnenkomt, gebruiken wij als werkvorm onder meer het theater.

- Om het jaar doen we mee met Serious Request. Als afsluiting van dit project organiseren wij, samen met de leerlingen, een kerstmarkt met allerlei activiteiten
- Wij doen mee aan de Jantje Beton Loterij. Leerlingen worden daardoor betrokken bij de speelmogelijkheden voor kinderen. De helft van de opbrengst mogen wij zelf besteden. Onze leerlingen mogen zij meebeslissen wat er met het geld gebeurt.
- We draaien een aantal vaste en spontane projecten. Zo is Prinsjesdag bijvoorbeeld een vast thema in de leerjaren 1 en 2. Daarnaast is er jaarlijks in de meimaand in leerjaar 2 een project met als thema *vrijheid en democratie* met als vast onderdeel een bezoek aan het verzetsmuseum. Ook 'verkiezingen' grijpen wij altijd projectmatig aan. In deze projecten staan de diverse partij politieke programma's centraal. Met oudere leerlingen bezoeken wij het Binnenhof in Den Haag. Leerlingen krijgen daar een rondleiding.

d. Het schoolklimaat in relatie tot burgerschapsvorming

Een schoolklimaat omvat de gemeenschappelijke veronderstellingen, de waarden en normen en de gewoonten op een school. Ons schoolklimaat representeert de zes visie-uitspraken waarop ons schoolplan is gebaseerd, namelijk:

1. Alle leerlingen verlaten met perspectief de school.
2. Onze leerlingen leren door te doen.
3. Iedere leerling is een unieke persoon.
4. Onze leerlingen zijn trots op zichzelf.
5. Wij staan met onze school midden in de samenleving.
6. De ouders van de leerlingen zijn onze partners.

Ons schoolklimaat omvat alle omgevingsfactoren die bijdragen aan het welbevinden van de leerling zodat deze zich in de school en in de klas optimaal kan ontplooien en zich verder kan ontwikkelen. Wij zorgen voor een veilige en zorgzame leeromgeving. Wij hebben dus niet alleen optimale aandacht voor de onderwijsprestaties, maar zijn actief preventief gericht op het voorkomen van vormen van wangedrag en gevoelens van onveiligheid bij leerlingen. Wij gaan ervan uit dat wij door structurele preventieve maatregelen risico's voor wat betreft de burgerschapsvorming tijdig op het spoor komen.

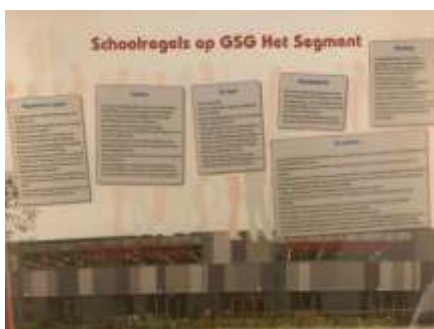
We doen dit als volgt:

- Onze school heeft een intern veiligheidsteam. Dit team bestaat uit de directeur, veiligheidscoördinator, arbo-coördinator en de zorgcoördinator. Dit team komt minimaal drie keer per jaar bijeen voor overleg en evaluaties.
- In de eerste plaats beschikken wij over een schoolveiligheidsplan dat we elke twee jaar evalueren. Onderdeel van het veiligheidsplan is een incidentenregistratie. De gegevens daaruit bespreken we twee keer per jaar in de werkgroep 'veilige school' waarin vertegenwoordigers van politie, openbaar ministerie, leerplicht, andere schoolleiders en jeugdzorg participeren.
- Onze school heeft twee leerlingen, een jongen en een meisje, aangesteld als vertrouwensleerling. Deze leerlingen komen uit het vierde of vijfde leerjaar. De vertrouwensleerlingen zijn laagdrempelig voor leerlingen die met hun probleem niet naar de mentor durven. Ook helpen zij bij het signaleren van

problemen die zich in eerste instantie aan het oog van volwassenen onttrekken, zoals een eetstoornis of pestgedrag (via bijvoorbeeld social media).

- De mentoren houden in samenspraak met de betrokken adjunct-directeur, de zorgcoördinator en de veiligheidscoördinator de incidentenregistratie bij. Wij bespreken incidenten uitvoerig met de daarbij betrokken partijen. Er is altijd sprake van een actie. De veiligheidscoördinator analyseert voorkomende incidenten en brengt daarvan drie keer per jaar verslag uit in het veiligheidsteam.
- Alle medewerkers kunnen dagelijks -via het leerlingvolgsysteem Presentis weten of sprake is van ongeoorloofd gedrag. Mentoren gebruiken de informatie tijdens de IOP-besprekingen en coachingsgesprekken met de leerlingen. Daar waar nodig stimuleren zij leerlingen leerdoelen burgerschap op te nemen in het IOP. Indien leerlingen daartoe niet bereid zijn, wordt de leerling aangemeld voor een leerlingbespreking in het zorgteam. Het verslag van de coachingsgesprekken staat in Presentis.
- Op onze school zijn de schoolregels voortdurend van kracht. Het veiligheidsteam bespreekt in het veiligheidsoverleg bespreken wij of de regels nog adequaat zijn en/of bijgesteld moeten worden.

- Tijdens de pauzes surveilleren vijf collega's op het plein en in de school.
- Veiligheid is een vast agendapunt in teamvergaderingen, vergaderingen van de leerlingenraad en het Ouderpanel.

- Wij screenen onder meer zaken als het welbevinden en het sociaal aanvaard voelen van leerlingen met behulp van de SCOL. Leerlingen die zorgelijke scores behalen, krijgen van ons (individuele) begeleiding. Soms bieden we een rots- en watertraining aan, soms ook toetst de orthopedagoog door. Vervolgacties kunnen zijn: doorverwijzing naar de schoolmaatschappelijk werkster, MEE, CJG en/of onze orthopedagogen.

Tot slot:

Wij vangen ook signalen van anti-sociaal gedrag op via ons onderwijsaanbod sociale competentie ofwel SEV. Voor meer informatie en de bijbehorende instrumenten verwijzen wij naar onze katern 'Het onderwijsaanbod domein Burgerschap'.

2.6 De opbrengsten en het onderwijsaanbod Bewegen en sport en Culturele en kunstzinnige vorming (Ckv)

Ook de leerlijnen en leerdoelen van dit onderwijsaanbod zijn opgenomen in Presentis. Ons onderwijsaanbod bewegen en sport prikkelt leerlingen tot blijvende en verantwoorde deelname aan bewegingscultuur en een actieve leefstijl. Via onze vragenlijst 'vrije tijd' monitoren we onder meer hoeveel procent van onze leerlingen lid is van een sportvereniging.

De leerlingen van de leerjaren 1 t/m 3 bieden wij het vak CKV. De leerdoelen van dit vak zijn gericht op het creatieve en kunstzinnige ontwikkeling van leerlingen. In dit onderwijsaanbod komen naast algemene vaardigheden de disciplines muziek, theater, drama, toneel, film, architectuur, textiel, tekenen en schilderen roulerend aan bod. Sociale competenties, expressieve competenties, improviseren, presenteren en manuele vaardigheden komen aan bod binnen ckv. Het onderwijsaanbod biedt leerlingen onder meer een basis om hun vrije tijd op een leuke en bevredigende manier vorm te geven. Ook deze opbrengsten monitoren we via onze vragenlijst 'vrije tijd'.

Hoofdstuk 3 De instroom van nieuwe leerlingen

In dit hoofdstuk lichten we toe wat er gebeurt als ouders van nieuwe leerlingen zich melden bij onze school. In paragraaf 3.1 lichten we de toelating toe. In paragraaf 3.2 schetsen we wat er in de eerste zes weken na de plaatsing van een leerling op onze school gebeurt.

3.1 De toelating

GSG Het Segment is aangesloten bij het samenwerkingsverband VO/VSO Midden-Holland en Rijnstreek. Dit samenwerkingsverband bepaalt of een leerling op onze school toelaatbaar is. Voordat wij overgaan tot het aanvragen van een toelaatbaarheidsverklaring doorlopen wij met ouders en leerlingen een vaste procedure.

Het zijn de ouders die het initiatief nemen om aan te geven dat zij interesse hebben in onze school. Dit kan gedurende het hele jaar door een interesseformulier in te vullen via de website van de school. Meestal doen ouders dit op advies van de toeleverende school. Deze geeft het advies praktijkonderwijs af. Ouders moeten voor midden februari van het voorgaande schooljaar aangeven bij de basisschool welke VO school hun eerste voorkeur heeft. (de exacte datum wordt elk jaar door het SWV vastgesteld). Ouders geven de unieke code uit Onderwijs Transparant (het digitale dossier) door aan de school van voorkeur. Op dat moment start de toelatingsprocedure die op het Segment uitgevoerd wordt door de Commissie van Onderzoek (CvO). De Commissie van Onderzoek (CvO) bestaat uit de directie, zorgcoördinator en onze orthopedagogen. Na de aanmelding neemt de zorgcoördinator contact op met de toeleverende school. Op basis van deze eerste informatie kan de zorgcoördinator besluiten tot een lesobservatie of een aanvullend onderzoek. Daarnaast bestudeert de CvO het onderwijskundig rapport dat door de toeleverende scholen is opgesteld (het digitale dossier in Onderwijs Transparant). In dit rapport onderbouwen de scholen hun advies. Het rapport vermeldt onder meer de opgelopen leerachterstanden, relevante gedragskenmerken en mogelijke sociaal emotionele problemen. Daarnaast bevat het onderwijskundig rapport de resultaten van een intelligentieonderzoek dat is uitgevoerd door een psycholoog of orthopedagoog.

GSG Het Segment staat goed bekend; er zijn dan ook ieder jaar (te) veel aanmeldingen. De directeur van het samenwerkingsverband heeft daarom geadviseerd een objectieve procedure te hanteren. Als directie hebben we daarop de volgende besluiten genomen:

- we houden de datum van inlevering van het 'interesseformulier' aan;
- leerlingen van buiten de regio worden op een aparte lijst gezet.
- wanneer alle leerlingen van binnen de regio zijn geplaatst kunnen leerlingen van buiten de regio voor plaatsing in aanmerking komen. We hanteren hierbij de door het samenwerkingsverband vastgestelde data.
- ouders van leerlingen die op basis van het onderwijskundig rapport niet tot de doelgroep behoren, verwijzen we naar ander (passend) onderwijs;
- per schooljaar wordt een maximum aantal leerlingen geplaatst in het eerste leerjaar. Dit aantal wordt jaarlijks vastgesteld door het College van bestuur van Stichting Openbaar Voortgezet Onderwijs Gouda.

Als de CvO van oordeel is dat de leerling tot de doelgroep van het praktijkonderwijs behoort, volgt een gesprek met ouders en leerling. In dat gesprek melden we de ouders of wij overgaan tot het aanvragen van een toelaatbaarheidsverklaring en leggen we de toelatingsprocedure uit. Wij zijn als school voor praktijkonderwijs verantwoordelijk voor het aanvragen van de toelaatbaarheidsverklaring bij het samenwerkingsverband. Wij motiveren de aanvraag en voegen het onderwijskundig rapport, de uitkomsten van het intelligentieonderzoek en de zienswijze van de ouders als bijlagen toe. Het samenwerkingsverband beslist of de aanvraag passend is. Als de TLV afgegeven wordt, is die in Onderwijs Transparant te vinden. Vervolgens zetten wij de voorlopige toelating om naar een definitieve toelating. Met de ouders van leerlingen die naar het oordeel van het samenwerkingsverband niet op het praktijkonderwijs toelaatbaar zijn, volgt een gesprek. Deze ouders ondersteunen we bij het vinden van een passende plaats op een andere school, in eerste instantie binnen het samenwerkingsverband en in tweede instantie daarbuiten.

3.2 De eerste zes weken na inschrijving

Binnen zes weken nadat de leerling op onze school is ingeschreven, stelt het bestuur het ontwikkelingsperspectief (OPP) vast. Ons bestuur heeft deze opdracht gedelegeerd naar de directeur. Het opstellen van een OPP is een taak van onze orthopedagogen. Zij doen dit op basis van dossieranalyse en eventueel (eigen) aanvullend onderzoek. Bij de bepaling van het OPP gebruiken zij diverse informatiebronnen uit het dossier van de leerling zoals IQ-scores, uitkomsten van (psychologisch) onderzoek, medische gegevens, informatie over eerder verleende hulp en ondersteuning, behaalde leerresultaten en informatie over de thuissituatie.

Het eerste ontwikkelingsperspectief bevat de te verwachte uitstroombestemming van de leerling en de onderbouwing daarvan. Bij de onderbouwing gaat het om de samenhangende argumenten die relevant zijn voor het onderwijs aan de leerling. De onderbouwing vermeldt ten minste de bevorderende en belemmerende factoren die van invloed zijn op het onderwijs aan de leerling. Dit in relatie tot de voor de uitstroombestemming vereiste kennis en vaardigheden. Het gaat hier om leerling- en contextfactoren die het onderwijsleerproces kunnen beïnvloeden en die (mede) bepalen of een leerling een bepaalde uitstroombestemming kan bereiken.

Na de vaststelling van het OPP door de directeur, krijgen de ouders en waar mogelijk de leerlingen een uitnodiging voor een gesprek. Dit gesprek heeft de status van 'een op overeenstemming gericht overleg' (IOP/OPP). Bij dit overleg legt de school uit dat het ontwikkelingsperspectief een inschatting is van de ontwikkelingsmogelijkheden van de leerling, resulterend in een leerroute, uitstroomniveau en uitstroombestemming. Via het 'op overeenstemming gericht overleg' wordt duidelijk waar de school met de leerling naar toe werkt om straks goed te kunnen functioneren in de uitstroombestemming. Het kan voorkomen dat een ouder of leerling het niet eens is met het ontwikkelingsperspectief. Medewerkers van de school gaan dan met ouder(s)/verzorger(s) in overleg. Het kan zijn dat ouder(s)/verzorger(s) het dan nog oneens zijn met de school. In dat geval kan de ouder een klacht indienen bij het bestuur of een onderwijsconsulent om advies vragen. Ouder(s)/verzorger(s) kunnen hun geschil ook voorleggen aan landelijke geschillencommissie passend onderwijs. Deze commissie brengt binnen tien weken een oordeel uit aan het schoolbestuur.

Het opstellen van het ontwikkelingsperspectief is de start van het, samen met de leerling en zijn/ haar ouder(s)/verzorger(s), verder vorm en inhoud te geven IOP.

Hoofdstuk 4 De leerlingenbegeleiding en leerlingenzorg

In de leerlingenbegeleiding en leerlingenzorg onderscheiden wij drie zorglijnen. Spil in de eerstelijnszorg is de mentor. De eerstelijnszorg is bedoeld voor alle leerlingen en geïntegreerd in onze begeleidingsstructuur. De tweedelijnszorg komt in beeld als de mentor problemen signaleert in de ontwikkeling van leerlingen en hij/zij daarvoor een beroep doet op onze eigen interne deskundigen of het eigen zorgteam. Derdelijnszorg is aan de orde als we een beroep doen op ketenpartners zoals externe deskundigen.

Onze primaire insteek is onderwijskundig. Dat wil niet zeggen dat de pedagogische context daaraan ondergeschikt is. We zijn er echter van overtuigd dat door te focussen op de opbrengsten van ons onderwijs, leerlingen beter in hun vel gaan zitten. Doordat wij hoge verwachtingen van de leerlingen hebben en het onderwijs zo inrichten dat leerlingen aan die verwachtingen kunnen voldoen, ervaren zij succes. Deze succeservaringen werken positief in op het zelfbeeld, het competentiegevoel en het gedrag; effecten die op hun beurt weer positief inwerken op de leerresultaten. Om goed te kunnen aansluiten bij de persoonlijke wensen en mogelijkheden van leerlingen en individuele ontwikkeling mogelijk te maken, is maatwerk nodig. Het IOP is voor ons het instrument dat ons daarbij helpt.

In paragraaf 4.1 beschrijven we de instrumenten waarmee we de voortgang in de ontwikkeling van leerlingen volgen. In paragraaf 4.2 leggen we uit hoe we het leer- en ontwikkelingsproces van leerlingen bewaken en stimuleren. In de paragrafen 4.3. en 4.4 lichten we respectievelijk de tweede- en derdelijnszorg toe.

4.1 Instrumenten waarmee we de voortgang in de ontwikkeling volgen

a. De theorievakken c.q. de theoretische componenten van de domeinen wonen, werken vrije tijd en burgerschap

In de leerjaren 1 t/m 3 toetsen we twee keer per jaar de technische leesvaardigheid van de leerlingen met een extern genormeerde toets. Uitgangspunt is dat de technische leesvaardigheid van leerlingen op niveau blijft en zo mogelijk verder verbeterd. Het is een bewuste keuze leerlingen pas planmatig remedial teaching aan te bieden als de technische leesvaardigheid terugzakt. Onze ervaring is dat de technische leesvaardigheid van leerlingen toeneemt, juist doordat zij gewoon met de klas kunnen en mogen meedoen. In de klas wordt veel gelezen; lezen is een integraal onderdeel van vrijwel alle vakken. Bij het klassikaal en individueel met de leerlingen lezen gebruikt de docent (ortho)didactische technieken. Leerlingen zijn zich er op deze manier niet van bewust dat zij feitelijk hun technische leesvaardigheid oefenen.

De overige resultaten van de leerlingen bij de basisleerroute maken we inzichtelijk via Presentis waarin alle leerdoelen zijn vastgelegd. Door aan te vinken welke doelen de leerling op welk moment beheerst, komt de voortgang in beeld.

Daarnaast is het mogelijk de resultaten van de leerling bij rekenen en wiskunde te relateren aan het eindniveau van de verschillende uitstroomprofielen. Dit is nog niet mogelijk bij Nederlandse taal. De digitale programma's van Taalzee en De Rekentuin en Deviant registreren automatisch de leerstofstand van de leerlingen; het registratiesysteem van Deviant brengt daarnaast op hoofdlijnen de voortgang van de leerlingen in beeld, uitslagen van toetsen worden ook in Presentis weggezet. De registratie van Taalzee en De Rekentuin biedt inzicht in veelgemaakte fouten, sterke en zwakke punten van leerlingen en de tijd die leerlingen aan de oefenstof hebben besteed. Docenten kunnen aanklikken op welk niveau zij de resultaten van de leerlingen willen bekijken. De registraties bieden docenten handvatten voor doelgerichte instructie aan zowel individuele leerlingen als groepen leerlingen.

Jaarlijks nemen wij in het voorjaar in de klassen 1, 2 en 3 een Cito methodeonafhankelijke toets voor het praktijkonderwijs af. (VSO-PRO toets) Deze toets is adaptief en bestaat uit de onderdelen begrijpend lezen, rekenen en wiskunde en taalbeschouwing. De resultaten worden ingevoerd in Presentis en vergeleken met eerdere behaalde resultaten.

b. De sociale competenties

Binnen de coachingsgesprekken met de leerling is uitgebreid aandacht voor het sociaal functioneren van de leerling. Ook tijdens de leerlingbespreking is dit een vast aandachtspunt.

De SEV lessen, die in het regulier lesprogramma gegeven worden in klas 1 t/m 4, zijn vooral gericht op de sociale competenties.

Voor het volgen van deze competenties wordt geen gestandaardiseerde vragenlijst afgenomen omdat de betrouwbare lijsten die op de markt zijn niet geschikt zijn voor de leerlingen op het Praktijkonderwijs. Als er problemen geconstateerd worden op sociaal emotioneel gebied, beschikken we wel over

screeningslijsten die we in dat geval (vaak ook in overleg met ouder(s)/verzorger(s)) kunnen inzetten.

c. De ontwikkeling van de competenties

Wij volgen de ontwikkeling van de competenties met onze competentie-monitor. Onze competentie-monitor bestaat uit negen onderdelen: voorbereiden op werk, veilig en milieubewust handelen, zorgen voor kwaliteit, goed samenwerken, uitdrukken in begrijpelijke taal, klantgericht handelen, problemen oplossen, sterke punten verbeteren en een goed werknemer zijn. Leerlingen ontwikkelen deze competenties op allerlei plaatsen binnen en buiten de school. De competenties zijn vertaald naar concreet waarneembaar gedrag en op basis van ontwikkelingspsychologische zijn de criteria toebedeeld aan leerjaren. Zowel leerlingen als mentoren vullen de competentie-monitor twee keer per jaar in.

De arbeidsvaardigheden in het werkcentrum worden in de klassen 1 tijdens carrousel-uren geoefend door middel van de trainingsmaterialen van ZEDEMO. De klassen 1 en 2 werken een aantal maal per week in het werkcentrum. We beginnen met een 0-meting om zo de beginsituatie van de leerlingen te bepalen op het gebied van de motorische/handvaardigheden en arbeidsvaardigheden. Leerlingen kunnen zich op deze gebieden op eigen niveau ontwikkelen door te werken met de verschillende trainingsmaterialen. Na de 0-meting wordt er per leerling een IOP punt opgesteld waar de leerling de resterende weken aan gaat werken. We letten daarbij op gedragingen en uitingen: het concreet observeerbare gedrag. Aan het eind van de carrousel-periode worden de resultaten, op basis van onze waarneming, vastgelegd in ons leerlingvolgsysteem Presentis.

Bij de beoordeling hanteert de docent de volgende vier categorieën:

1. De leerling beheerst de vaardigheid nog niet.
 2. De leerling heeft nog veel hulp nodig van de docent.
 3. De leerling heeft bij die vaardigheid nog weinig hulp van de docent nodig.
 4. De leerling kan de vaardigheid zelfstandig uitvoeren.
- Zowel de leerling als de docent registreert de voortgang. Er is een doorlopende leerlijn van klas 1 naar klas 2.

In onderstaande tabellen benoemen we welke vaardigheden binnen de twee trainingsdomeinen aan bod komen. In de klassen 1 ligt het accent op de motorische/ handvaardigheden en in de klassen 2 op de arbeidsvaardigheden.

Motorische/ handvaardigheden

A. Basisbewegingen
B. Hergrijpen
C. Selecteren en hanteren
D. Plaatsen
E. Ruimtelijk inzicht
F. Krachtbeheersing
G. Draaibewegingen
H. Beslissen
I. Oog-/Handcoördinatie

J. Tweehandig werken
K. Bevestigen

Arbeidsvaardigheden

1. Werkhouding
2. Werkorganisatie
3. Zelfstandigheid
4. Duurtraining
5. Omgaan met frustraties
6. Samen werken
7. Technisch inzicht

d. De vakvaardigheden

De praktijkdocenten volgen de voortgang van de ontwikkeling van de vakvaardigheden. Ze doen dit aan de hand van de leerlijnen en de daarbij behorende leerdoelen zoals opgenomen in Presentis. Bij de beoordeling van de vaardigheden hanteert de docent vier categorieën:

- nee
- veel hulp
- weinig hulp
- zelfstandig

f. De stagevorderingen

Wij volgen de voortgang bij de stage met de competentie-monitor. Tijdens de stages werkt de leerling via leertaken aan beroep specifieke leerdoelen en aan dezelfde algemene competenties.

De stagebegeleider beoordeelt de stagiair op de negen algemene competenties voor arbeid:

10. werk voorbereiden
11. veilig en milieubewust handelen
12. zorgen voor kwaliteit
13. goed samenwerken
14. communiceren tijdens werkzaamheden (uitdrukken in begrijpelijke taal)
15. klantgericht handelen
16. problemen oplossen
17. zelfreflectie (sterke punten verbeteren)
18. functioneren als werknemer (een goed werknemer zijn)

Gedurende de stageperiode gaat de stagebegeleider een keer in de zes weken op stagebezoek.

Op dat moment worden de vorderingen en werknemersvaardigheden besproken met de leerling en de praktijkbegeleider.

Deze vorderingen worden bijgehouden in het administratie systeem Presentis.

De stagebegeleider maakt per IOP-periode samen met de leerling en de mentor en de stage de balans op. De uitkomst van dit gesprek in de vorm van

leerpunten voor de volgende IOP-periode vormen een belangrijke input voor de coachings- en IOP-gesprekken door de mentor en de stagebegeleider.

g. Het portfolio/Presentis

Leerlingen tonen dat wat zij beheersen aan via hun portfolio. Dit portfolio is verwerkt in het programma Presentis. Presentis bevat naast 'bewijzen' van behaalde resultaten in de praktische vakken, certificaten/(deel)kwalificaties gericht op beroep of arbeid en gerealiseerde competenties, ook 'bewijzen' van de opgedane kennis en beheerste vaardigheden Nederlandse taal, rekenen en wiskunde, cultuur en maatschappij, mediawijsheid etc.

De vorderingen van de leerling leiden aan het einde van het derde leerjaar tot het vaststellen van een uitstroomprofiel. Leerlingen, ouders en school maken een keuze uit de uitstroommogelijkheden werken, leren en werken, leren en anders, nl.... Op dit tijdstip geven leerlingen ook aan welke twee werkgebieden zij beter willen leren kennen, zodat zij aan het einde van het derde leerjaar een definitieve keuze kunnen maken voor een werkgebied en een uitstroomprofiel. De individuele leerroute is vanaf dat moment gericht op de competenties en opleidingsdoelen van de gekozen beroepsfunctie of vervolgopleiding. Presentis bewijst welke van deze competenties en doelen de leerling gedurende de laatste fase van het onderwijs realiseert c.q. heeft gerealiseerd. Het illustreert hoe de transitie van school naar wonen, werken, vrije tijd en burgerschap verloopt.

4.2 Werken met IOP's

Elke leerling heeft dus een mentor. De mentor is de eerst aanspreekbare voor zowel leerlingen als ouders en verantwoordelijk voor de begeleiding van de leerling. De mentor bewaakt het leer- en ontwikkelingsproces van de leerlingen via coachings- en IOP-gesprekken. De coachingsgesprekken zijn onder andere gericht op het welbevinden van de leerlingen, de behaalde doelen in de afgelopen periode en de gestelde doelen voor de komende periode; in de IOP-gesprekken gaat het vooral om het onderwijsaanbod, de vorderingen van de leerling en het portfolio. Het portfolio is gekoppeld aan zowel het GOP als het IOP/OPP. Elke leerling moet daarin dus ook een aantal verplichte bewijzen en producten opnemen.

Elk format voor het IOP sluit aan bij het onderwijsaanbod van het betreffende leerjaar en bestaat uit een aantal vaste 'kopjes'. Dit zit opgesloten in Presentis. Mentoren gaan daar ontwikkelingsgericht mee om. In de eerste twee leerjaren gaan mentor en leerling bij een kopje wonen, vrije tijd en burgerschap bijvoorbeeld na óf er specifieke leerdoelen zijn in het kader van de BSA-activiteiten en zo ja, welke doelen dat zijn. In de volgende leerjaren ligt het accent meer op de daadwerkelijke vrijetijdsbesteding van de jongere. In die fase heeft de mentor bij uitstek een stimulerende, faciliterende en evaluatieve rol.

Er zijn minimaal twee IOP-gesprekken per jaar, in november en april/mei. In het IOP-gesprek kijken mentor en leerling samen terug en vooruit.

De wederzijdse informatieoverdracht

Een IOP-gesprek vereist een goede voorbereiding van zowel mentor als leerling. Het is belangrijk dat mentoren van hetzelfde leerjaar bij hun voorbereiding van het IOP-gesprek dezelfde informatie betrekken. Presentis helpt ons daarbij.

Leerlingen volgen theorie- en praktijklessen, werken in het werkcentrum of gaan op stage. De mentor moet weten 'hoe de leerling het bij deze vakken en/of op die plek doet'. Daar waar van toepassing vult de mentor de informatie aan met suggesties voor leerpunten of keuzes voor de volgende IOP-periode. Dit zijn de zogenaamde tips en tops. Daarbij vermeldt hij/zij 'waarom het belangrijk is om hieraan te werken', 'hoe de leerling daaraan kan werken', 'hoe de school hierbij kan helpen' en 'hoe de leerling de betreffende kwaliteit kan bewijzen'.

Het IOP-gesprek

Elk IOP-gesprek begint met een evaluatie. Leerling en mentor evalueren de resultaten en de afspraken uit de vorige periode en maken samen de balans op. De mentor geeft feedback op de prestaties van de leerling. Vervolgens bespreken zij hoe de leerling zich in de komende periode verder wil en kan ontwikkelen. De mentor legt daarbij de ingebrachte leerpunten en voorstellen aan de leerling voor. Leerlingen beslissen in belangrijke mate zelf wat zij - naast het basisaanbod - in de volgende IOP-periode willen oppakken en leren. Leerling en mentor leggen vervolgens in het IOP vast waaraan de leerling in de komende periode gaat werken, wat de bijdrage van de leerling daaraan zal zijn, hoe de school helpt om 'dat wat de leerling wil leren' tot een succes te maken en hoe de leerling bewijst dat hij/zij de beoogde doelen heeft bereikt. Deze nieuwe afspraken zijn weer uitgangspunt voor het evaluatiegesprek aan het begin van de volgende IOP-periode.

Bij aanvang van de schoolcarrière en bij elk IOP/OPP aan het eind van het schooljaar, formuleren school, leerling en ouders een uitstroombestemming. (prognose) Aan het eind van het tweede jaar komen betrokkenen op basis van de resultaten van de leerling tot een keuze van twee sectoren overeen. Aan het eind van het derde jaar volgt een definitieve keuze van de uitstroomsector. In het uitstroomprofiel binnen de uitstroomsector noemen wij de mogelijke beroepsfuncties van de leerling en/of schetsen wij een perspectief voor scholing na het praktijkonderwijs. Het ontwikkelingsperspectief c.q. het uitstroomprofiel is uitgangspunt voor het verdere onderwijsaanbod en kan gericht zijn op uitstroom naar werken, leren, een combinatie van werken en leren, of een restcategorie 'anders', zoals dagbesteding of werken in een sociale werkplaats.

Het handboek IOP

Ons Handboek IOP bevat achtereenvolgens per leerjaar:

- het format voor het iop
- de onderliggende formats die de mentor gebruikt bij de voorbereiding van het iop-gesprek
- een overzicht van de verplichte inhoud van het portfolio
- de te behalen bewijzen per sector

De mentor krijgt de informatie over zorgleerlingen via het systeem van zorg en begeleiding op schoolniveau.

4.3 De tweedelijnszorg

De mentor is de spil bij de voortijdige onderkenning van problemen bij leerlingen. Bij vroegtijdige onderkenning gaat het niet alleen om leerlingen die extra aandacht nodig hebben vanwege een leerprobleem of een stagnatie op een

bepaald ontwikkelingsdomein. Het gaat ook om leerlingen die beter presteren dan verwacht of leerlingen met een specifiek talent.

Er is sprake van tweedelijnszorg als de mentor een beroep doet op ons eigen interne Zorgteam. Dit kan gedurende het hele jaar, maar zeker ook tijdens de *leerlingbespreking* die twee keer per jaar gehouden wordt. Tijdens deze leerlingbespreking worden per groep alle leerlingen besproken aan de hand van een format. De mentor bereidt dit voor. De individuele ontwikkeling van de leerling staat steeds centraal in relatie tot zijn of haar uitstroommogelijkheden. Bij deze leerlingbespreking zijn aanwezig: de mentor, de zorgbegeleiders, de adjunct-directeur en in de bovenbouw ook de stagebegeleider. Gemaakte afspraken zijn te vinden in het logboek binnen Presentis.

Het zorgteam

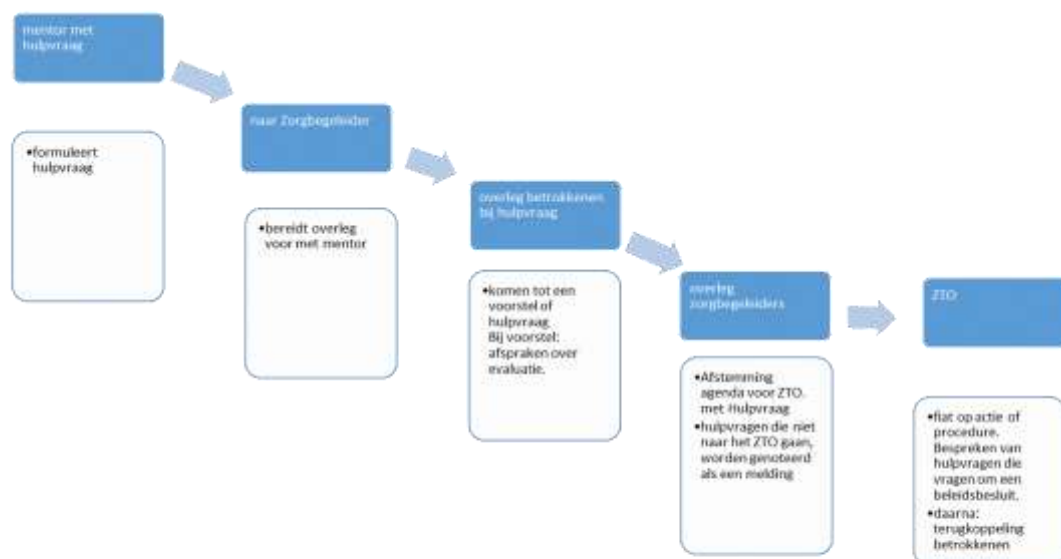
Ons zorgteam bestaat uit:

- Zorgbegeleiders tevens orthopedagogen;
- de directie.

Het zorgteam is een belangrijke schakel binnen onze zorgstructuur. Het is de taak van het zorgteam om mentoren te ondersteunen bij het nauwkeurig formuleren en analyseren van de ervaren problematiek c.q. het zoeken naar interventies, het - zo nodig - opstellen van een individueel handelingsplan, het uitvoeren en het evalueren van de ingezette interventies.

Niet alle leden van het zorgteam zijn als vanzelf overal bij betrokken. In het wekelijkse Zorg begeleiders overleg praten steeds wisselend de mentoren die leerlingen inbrengen, mee. Op dat moment bepalen we ook wie de zorgbegeleider (casemanager) wordt die de betrokken leerling en de mentor ondersteunt.

Figuur 1: opbouw zorgstructuur GsG het Segment.

Interne mogelijkheden tot extra zorg

Op GSG Het Segment hebben we een aantal mogelijkheden om leerlingen extra zorg en begeleiding te bieden. Deze mogelijkheden zijn:

- Bij psycho-sociale problemen: psychosociale diagnose en psychologische hulp door onze orthopedagoog
- Orthopedagogische problemen: pedagogisch-didactische hulp door onze orthopedagogen;
- Sociaal-maatschappelijke problemen: JOS begeleider (Jeugd ondersteuning op school vanuit Enver en MEE)
- Sociaal-emotionele problemen: sociale vaardigheidstraining c.q. weerbaarheidstraining door onze docent bewegingsonderwijs of Begeleiders passend onderwijs.
- Problemen voorafgaand of bij de stage: extra stage-voorbereiding en ondersteuning door onze docenten met een speciale taak;
- Agressiereductie: zelfverdedigingstraining door onze docent bewegingsonderwijs of Begeleider passend onderwijs.
- Motorische problemen: motorische remedial teaching door onze docent bewegingsonderwijs;
- Leerproblemen: remedial teaching door onze Begeleider passend onderwijs.
- Hulp bij het vinden van de juiste hulpmiddelen bij ernstige lees en spellingsproblemen(dyslexie) door de Begeleider Passend onderwijs.
- Persoonlijke problemen: gesprekken met onze contactpersoon of de zorgbegeleider.
- Ondersteuning bij het vinden van de juiste hulp buiten school: JOS (Jeugd ondersteuning op school) medewerker
- Hulp bij het inzicht krijgen op de invloed van eigen gedrag op het gedrag van anderen door de collega's die opgeleid zijn als Beeldcoach.

Op school zijn *Begeleiders passend onderwijs* werkzaam met specifieke deskundigheid. Een van de begeleiders is opgeleid als dramatherapeut. De begeleiding is vooral gericht op het versterken van de emotie- en affectregulatie, het begrijpen en versterken van het eigen zelfbeeld en stress- en spanningsreductie. Hoewel de begeleiding (drama)therapeutische methoden en/of interventies kan hebben is de aard van de begeleiding ondersteunend en begeleidend; niet therapeutisch behandelend.

Er is ook een begeleider werkzaam die werkt vanuit het programma '7 life skills'. Dit programma is ontwikkeld binnen het ZMLK onderwijs en o.a. gericht op het versterken van het zelfvertrouwen. Vanuit de oorsprong is dit programma vooral geschikt voor de leerlingen binnen onze school die meer tijd nodig hebben om sociale vaardigheden te leren.

Alle interventies ingezet vanuit de interne zorg en de resultaten daarvan zijn terug te vinden Presentis. Ook wordt er altijd een ontwikkeldoel geformuleerd rond de interventie.

4.4 De derdelijns zorg

Als het zorgteam concludeert dat het handelingsrepertoire van de school is uitgeput of de zorgen voornamelijk gericht zijn op de situatie rond de leerling buiten de school, schakelen we onze ketenpartners in. Wij hebben een breed netwerk waarmee wij als GSG Het Segment dan kunnen samenwerken. Wij bieden samen met hen een aantal ondersteunende arrangementen aan. Het gaat dan om:

1. Ondersteuning van een deskundige vanuit het Cluster II onderwijs, Leerlingen met taal, spraak of communicatie problematiek.
2. Weerbaarheidstraining Rots en Water voor leerlingen die onvoldoende weerbaar zijn en moeite hebben om voor zichzelf op te komen.
3. Thuisbegeleiding of individuele begeleiding op school voor:
 - a. leerlingen die een verlies hebben geleden zoals bijvoorbeeld bij een scheiding, overlijden van ouders of andere gezinsleden of naasten, bij wie naast eventuele problemen op school ook problemen gesignaleerd worden in de thuissituatie;
 - b. leerlingen bij wie naast eventuele problemen op school ook problemen gesignaleerd worden in de thuissituatie.
4. Ondersteuning bij deelname aan de arbeidsmarkt voor leerlingen die de school hebben verlaten en die extra ondersteuning nodig hebben om de baan te kunnen behouden.
5. Dieet begeleiding voor leerlingen met een ernstig over- of ondergewicht.

De contacten met externe hulpverleningsinstanties en het samenwerkingsverband lopen in beginsel via de zorgbegeleider. Alle interventies en resultaten daarvan zijn terug te vinden in het dossier van de betreffende leerlingen (binnen Presentis)

4.5 Passend onderwijs

De school participeert in het samenwerkingsverband VO/VSO MH&R en werkt vanuit dat kader gezamenlijk met een groot aantal scholen uit de regio Zuid-Holland aan de vormgeving van het Passend Onderwijs.

De samenwerkende scholen streven ernaar voor alle leerlingen een passend onderwijsaanbod binnen de regio van het samenwerkingsverband te kunnen aanbieden.

Binnen de mogelijkheden die ons vanuit Passend Onderwijs worden geboden wil en kan de school ook voor een deel haar eigen keuzes maken als het gaat om de passende begeleiding van zorgleerlingen.

De school heeft in samenwerking met het samenwerkingsverband Passend Onderwijs een zogenaamd ondersteuningsprofiel opgesteld waarin de mogelijke zorgbegeleiding wordt gedefinieerd en op basis waarvan financiële vergoeding plaatsvindt.

Hoofdstuk 5 Kwaliteitszorg

Goed onderwijs verzorgen is een kernopdracht van elke school. Dit impliceert dat de school inzicht heeft in de onderwijskwaliteit, maatregelen neemt om de onderwijskwaliteit te bewaken en -daar waar nodig- te verbeteren en te borgen. Ons kwaliteitsbeleid is dynamisch van aard. Het richt zich niet alleen op het cyclisch proces, de PCDA-cyclus, maar omvat ook een inhoudelijke uitwerking van de beoogde onderwijskwaliteit op de school zoals verwoord in onze visie. Ons kwaliteitsbeleid is zo ingericht dat het handvatten biedt voor zowel het interne als het externe toezicht. Het interne toezicht vindt plaats in de vorm van evaluaties en controleactiviteiten; voor wat betreft het externe toezicht ligt de focus op de verantwoording over de gerealiseerde onderwijskwaliteit.

Binnen onze kwaliteitszorg meten wij op twee manieren: kwantitatief en kwalitatief. Bij opbrengstgericht werken zijn de onderwijsresultaten immers een middel om de kwaliteit van het onderwijs te verbeteren. In dit hoofdstuk lichten we in de paragrafen 4.1 en 4.2 beide werkwijzen achtereenvolgens toe. In paragraaf 4.3 beschrijven we tevens hoe we de dialoog voeren met onze belanghebbenden. Wij hechten aan deze kritische blik van buiten die wij in de dagelijkse routine aangereikt krijgen en die ons helpt scherp te blijven op de kwaliteit.

5.1 Kwantitatief meten

Kwantitatief meten verwijst naar hoeveelheid. Met onze kwantitatieve metingen brengen wij in beeld hoeveel leerlingen het opleidingsniveau behalen dat mag worden verwacht. Jaarlijks brengen wij het volgende in kaart:

- Het aantal leerlingen dat uitstroomt naar arbeid, beschermde arbeid, arbeid en leren, leren en het vmbo.
- Het aantal leerlingen dat een diploma heeft gehaald.
- Het aantal leerlingen dat uitstroomt met het diploma entreeopleiding niveau 1.
- Het aantal leerlingen dat uitstroomt naar de verschillende sectoren.
- Het aantal leerlingen dat in welke sector een (branche)certificaat heeft behaald.
- Het aantal leerlingen dat gunstiger, conform of ongunstiger uitstroomt dan de beoogde uitstroombestemming (het OPP=Ontwikkelings Perspectief Plan).
- Het aantal leerlingen dat tussentijds naar welke bestemming uitstroomt.
- De bestending na twee of meer jaar.

- De gegevens van de uitgestroomde leerlingen.

Bovenstaande gegevens verzamelen en analyseren we jaarlijks. Wij zetten deze data in de eerste plaats af tegen de standaarden die de onderwijsinspectie hanteert. Wij hanteren deze standaarden als minimum streefniveau en treffen - als daartoe aanleiding is- gerichte maatregelen. De (leer)resultaten van de leerlingen zijn dan ook een middel om de kwaliteit van het onderwijs verder te verbeteren.

Elke twee jaar peilen we de tevredenheid van ons management en personeel, onze ouders en onze leerlingen. We doen dit middels de PROZO-enquête, geïnitieerd door de Sectorraad Praktijkonderwijs. In de PROZO-enquête komen alle mogelijke aspecten die van invloed zijn op de tevredenheid over en de uitstraling van onze school, aan de orde. In de vragenlijst voor het management en personeel staan standaarden en indicatoren. De ondervraagden geven bij elke indicator een oordeel over de door hen ervaren kwaliteit. De vragenlijsten voor ouders en leerlingen bevatten met name uitspraken over de kwaliteit van de leerlingenzorg, de kwaliteit van de lessen, het gebouw, de schoolregels, de begeleiding, de sociale veiligheid etc. De keuzemogelijkheden van de ondervraagden bij de uitspraken zijn: helemaal oneens, oneens, eens, helemaal eens en 'weet ik niet'. PROZO verwerkt de uitkomsten van de vragenlijsten tot een normrapport met een vier-puntschaal. Het normrapport berust op een benchmark verricht bij meer dan 90% van alle scholen voor praktijkonderwijs. De norm voor een goede score ligt op gemiddeld 3,50 of hoger, voor voldoende op gemiddeld 3,00 tot 3,49 en voor onvoldoende gemiddeld onder 3,00. De normrapporten maken inzichtelijk hoe tevreden onze betrokkenen zijn in relatie tot de landelijk gemiddelde tevredenheid. Maar daar blijft het natuurlijk niet bij. We analyseren de normrapporten ook om te achterhalen welke elementen nog beter kunnen en waar mogelijkheden tot verbetering liggen. Deze verbeterpunten nemen we vervolgens op in de ontwikkel- of beleidsagenda.

De mening van stagebedrijven en partners in de omgeving meten we één keer in de vier jaar. We gebruiken daarbij een eigen vragenlijst, afgeleid van PROZO. PROZO werkt deze uitkomsten dus niet uit in normrapporten zodat vergelijkingsgegevens ontbreken. Ook met deze uitkomsten doorlopen we de pdca-cyclus.

5.2 Kwalitatief meten

Kwalitatief meten verwijst naar hoedanigheid, het gaat om evaluaties. In onze visie hebben wij beschreven wat wij verstaan onder kwalitatief goed praktijkonderwijs. Wij ontlenen daaraan de doelen voor het onderwijs en leren voor de komende vier jaar. Het gaat dan om doelen voor onder meer het leerstofaanbod, het (ortho)pedagogisch-didactisch handelen, het klassenmanagement, het schoolklimaat, kortom: de kern van het primaire proces.

- We monitoren en evalueren de kwaliteit van het onderwijsleerproces. We doen dit als volgt:
zowel de directeur als de adjunct-directeuren verzamelen via lesbezoek informatie over de kwaliteit van het primaire proces. Op GSG Het Segment gebruiken wij daarbij het instrument Bardo, dat geënt is op de zeven lerarencompetenties die door de overheid in het Besluit Bekwaamheidseisen

zijn vastgelegd. We sluiten bij de evaluaties aan bij het persoonlijke professionaliseringsplan van de betreffende medewerker. Onze bevindingen en conclusies gebruiken we zowel voor de controle en monitoring van het ingezette beleid als bij het uitzetten van toekomstig beleid.

- Ons ambitiedocument voor de korte- en middellange termijn sluit aan bij de prioriteiten, deze vermeldt aan de hand van onze missie en visie de beleidsvoornemens van GSG Het Segment voor de komende jaren. Deze beleidsprioriteiten sluiten nauw aan bij de actieplannen Beter Presteren en Leraar 2020 van de overheid. In het schooljaar 2009 - 2010 is gestart met het 'opbrengstgericht werken' en het vestigen van een 'opbrengstgerichte cultuur gericht op een verdere optimalisatie van de resultaten van alle leerlingen. GSG Het Segment zet in de komende jaren de gekozen richting door en kiest voor de volgende vier actielijnen:
 1. de doorontwikkeling c.q. vernieuwing van het curriculum;
 2. talentontwikkeling door uitdaging voor elke leerling;
 3. de verdere professionalisering van medewerkers;
 4. de doorontwikkeling van de kwaliteitszorg c.q. het ontwikkelen van school-eigen standaarden.De vier actielijnen staan niet op zichzelf. Wij willen synergetisch innoveren. Het geheel moet dus meer zijn dan de som der delen. In onze jaarlijkse beleidsagenda staat welke doelen we in dat jaar nastreven en via welke middelen we de gestelde organisatiedoelen willen realiseren.

Jaarlijks evalueren we op een studiedag samen met onze medewerkers óf c.q. in welke mate de beoogde doelstellingen van dat jaar zijn gerealiseerd. De uitkomsten van onze evaluatie zijn -daar waar nodig- weer aanknopingspunten voor (de bijstelling van) het vervolgbeleid.

5.3 Dialoog met onze belanghebbenden

Op GSG Het Segment hechten we zeer aan een goede band met onze belanghebbenden.

Leerlingen zijn vertegenwoordigd in de leerlingenraad.

Ook hebben we een MR. Tijdens de bijeenkomsten van de MR spreken de aanwezigen met elkaar over het onderwijs en organisatie, over veiligheid en gedragsregels. Het doel is vooral te praten over dat wat ouders en leerlingen bezighoudt, opvalt en positief stemt. Formeel zijn ouders vertegenwoordigd in de gemeenschappelijke medezeggenschapsraad (GMR) en de eigen medezeggenschapsraad. De leerlingen worden vertegenwoordigd door een lid van de personeel geleding van de medezeggenschapsraad. Daar adviseren zij het College van Bestuur en ons als directie. Zo geven zij mede richting aan (onderwijs)beleid en uitvoering. Daarnaast informeren we ouders en leerlingen via onze schoolgids en de website. Ook publiceren we per semester een nieuwsbrief. Hierin staan bijvoorbeeld de belangrijkste onderwijskundige ontwikkelingen en de activiteiten die door en voor leerlingen zijn georganiseerd. Het contact met de (speciale) basisscholen en het speciaal onderwijs verloopt via korte lijnen. Leraren, intern begeleiders en directeuren van de toeleverende scholen weten ons bij vragen over onderwijs, zorg en begeleiding bijzonder goed te vinden. We organiseren drie keer per jaar een informatieavond. Onze orthopedagogen observeren leerlingen voorafgaand aan de plaatsing in de eigen school, zodat beter gewaarborgd is dat de overstap naar het praktijkonderwijs de ontwikkeling van de leerling ten goede komt.

Voor wat betreft de aansluiting met het MBO hebben we over het algemeen te maken met het ROC in Gouda (MBO-Rijnland) en zijdelings met andere ROC's. Met het MBO-Rijnland hebben we niet alleen goede afspraken over toelating, doorstroming en warme overdracht, we proberen ook -daar waar het kan- een doorlopende leer-en zorglijn te creëren. Onder de verantwoordelijkheid van MBO Rijnland verzorgen we in het laatste jaar de entree-opleiding.

Vanzelfsprekend onderhouden we intensieve contacten met de bedrijven in onze regio. Met hen zoeken we naar een optimale aansluiting tussen ons onderwijs en de arbeidsmarkt. Een succesvolle match maken vereist maatwerk. De bedrijven waarmee we samenwerken zijn vaak al jarenlang bij onze school betrokken. Die relatie willen we graag goed houden en daarom is er veel contact. GSG Het Segment is een echte netwerkschool. Wij beschouwen onszelf als een spil in het proces dat nodig is om onze leerlingen goed te plaatsen op de arbeidsmarkt. De

steun en medewerking van ondernemers is daarbij cruciaal, evengoed als die van brancheorganisaties, andere scholen, de gemeente en jeugdhulpverleningsinstanties. De informele feedback tijdens de stagecontacten van onze stagebegeleiders en jobcoaches met de bedrijven in tegenstelling tot de meer formele feedback tijdens bijeenkomsten voor de stagebegeleiders van deze bedrijven op onze school, helpen ons scherp te blijven op alle aspecten van kwaliteit.

In het jaarverslag verantwoorden we de onderwijskundige ontwikkelingen op onze school en de opbrengsten daarvan. We publiceren het jaarverslag op onze website.

Hoofdstuk 6 Professionalisering

Voor goed onderwijs zijn competente leraren van cruciaal belang. De zeven lerarencompetenties die in dialoog met de beroepsgroep van leraren door de overheid zijn vastgelegd, zijn voor GSG Het Segment echter niet specifiek genoeg. Praktijkonderwijs stelt hoge eisen aan medewerkers. Zo moeten onze leraren immers ook orthopedagogisch en orthodidactisch competent zijn. Daarnaast is een flexibele en creatieve geest belangrijk en zijn karaktereigenschappen als relativerings-, doorzettings- en incasseringsvermogen een must.

Bovendien willen wij een lerende organisatie bij uitstek zijn. Wij zijn er namelijk van overtuigd dat het in een lerende organisatie niet alleen gaat om aanpassingsvermogen. Het toenemende tempo van veranderingen binnen het onderwijs vraagt ook om een flexibele organisatie. Daarom moet 'de impuls tot leren' verder gaan dan het zich aanpassen aan deze veranderingen en zich richten op generatief -het patroon doorbrekend- leren en creativiteit. Het is onze taak als schoolleiding om verder te bouwen aan een structuur en een cultuur waarin medewerkers continu hun vakmanschap uitbreiden zodat ze in staat zijn het onderwijs van de toekomst vorm te geven. Om de doelen uit ons schoolplan te kunnen realiseren maken we als schoolleiding steeds een verantwoorde afweging tussen vraaggerichte en de door ons aangestuurde scholing. De vraag is: 'Wat kunnen en willen we als schoolleiding overlaten aan de individuele ontwikkelwens en capaciteit van de individuele medewerkers en wat willen we op overstijgend niveau aanbieden?'. In paragraaf 5.1 beschrijven wij de uitgangspunten voor ons loopbaanbeleid. In paragraaf 5.2 leggen we uit hoe we sturen op vakmanschap. In paragraaf 5.3 lichten we toe hoe we omgaan met het persoonlijk basisrecht op scholing.

6.1 Het loopbaanbeleid

Op GSG Het Segment gaan we uit van loopbaanbeleid waarin ruimte is voor de persoonlijke ontwikkeling van het personeel. Dit uitgangspunt is herkenbaar in ons nascholingsbeleid en in de Persoonlijke Professionalisering Plannen (PPP) van onze medewerkers. We hebben uitdrukkelijk gekozen voor Integraal personeelsbeleid (IPB). IPB veronderstelt dat de kwaliteiten en ambities van individuele personeelsleden afgestemd zijn op de doelen die wij als organisatie nastreven. Wij zijn ervan overtuigd dat het effectief benutten van de kwaliteiten van medewerkers bijdraagt aan de kwaliteit en de kwaliteitsverbetering van het onderwijs. Om daadwerkelijk kwaliteit te kunnen leveren is het creëren van een positieve omgeving waarin ontplooiing, waardering en erkenning als normaal worden beschouwd, een absolute voorwaarde. Bovendien zijn wij ons als leidinggevenden van GSG Het Segment sterk bewust van het effect van het eigen gedrag, van onze voorbeeldfunctie. Een kwaliteitsgerichte houding wordt immers pas echt 'huisstijl' als wij als leidinggevenden deze houding zelf actief en voor medewerkers traceerbaar, voorleven.

6.2 De sturing op het vakmanschap

Bij de sturing op het vakmanschap gebruiken wij de digitale competentiekit Bardo. In deze competentiekit zijn de zeven lerarencompetenties uitgewerkt in zeven beroepsrollen die weer zijn opgedeeld in drie competenties, die op hun

beurt bestaan uit drie deelcompetenties van elk vijf vaardigheden. De directie voert met iedere medewerker binnen de driejarige cyclus popgesprekken functioneringsgesprekken en een beoordelingsgesprek. Bardo is een reflectie-instrument en is ondersteunend bij de evaluatie van eerder gemaakte afspraken en bij het vinden van een norm voor interne kwaliteit. Vragen als 'ben je daar goed in', 'wat kan beter', 'wat zou je graag willen' en 'hoe kunnen wij je als school daarbij ondersteunen', komen steeds terug.

Alle medewerkers maken minimaal één keer per drie jaar een Persoonlijk Professionaliseringsplan (PPP). Afsproken is dat in het PPP minimaal staat vermeld:

- welke professionaliseringsactiviteiten gedurende de looptijd van het professionaliseringsplan zullen worden ondernomen;
- op welke wijze de afgesproken professionaliseringsactiviteiten bijdragen aan de wensen van de werknemer voor wat betreft zijn/haar professionele ontwikkeling en employability;
- op welke wijze de afgesproken professionaliseringsactiviteiten passen binnen of aansluiten bij de ontwikkelingsdoelen van de organisatie;
- hoe de school de professionaliseringsactiviteit faciliteert.

De PPP's van medewerkers zijn te vinden in Bardo. Het is echter de verantwoordelijkheid van onze medewerkers hun bekwaamheidsdossier te onderhouden en actueel te houden. De PPP's maken onderdeel uit van de driejarige cyclus waarin functioneringsgesprekken en een beoordelingsgesprek zijn opgenomen.

6.3 Het persoonlijk basisrecht op scholing

Deskundigheidsbevordering c.q. professionalisering is een basisrecht van alle medewerkers. Iedereen heeft in de jaartaak een minimaal budget van 5% van de taakomvang hiervoor beschikbaar. Zo heeft een fulltime leraar per schooljaar binnen de voor hem geldende jaartaak recht op ten minste 83 klokuren voor deskundigheidsbevordering en professionaliseringsactiviteiten. Medewerkers beslissen zelf hoe zij dit basisrecht inzetten. De werkgever kan het basisrecht benutten voor het realiseren van organisatiedoelen, maar dit kan uitsluitend als de betrokken werknemer daarmee instemt.

Werknemers verantwoorden zich achteraf in de reguliere gesprekkencyclus over de wijze waarop zij het basisrecht hebben aangewend.

Investeren in kwaliteit is ook op het niveau van StOVOG een belangrijk issue. Dit blijkt uit het feit dat StOVOG nog eens minimaal 5% van de beschikbare tijd toevoegt. Deze tijd moeten medewerkers besteden aan professionaliseringsactiviteiten die volgens de schoolleiding noodzakelijk zijn. Bij deze zogeheten 'opgedragen professionaliseringsactiviteiten' geldt een aanwezigheidsverplichting.

Wij hebben met elkaar afgesproken wat we onder deskundigheidsbevordering of professionaliseringsactiviteiten verstaan. Het gaat dan om:

- a. formele scholing: cursussen, trainingen, conferenties en daarmee gelijk te stellen activiteiten op school-, team-, afdelings- of sectioniveau;
- b. activiteiten gericht op het verbeteren van of reflecteren op de uitvoering van de opgedragen werkzaamheden: intervisie, coaching of andere daarmee gelijk te stellen activiteiten op school, team, afdelingsniveau;
- c. deelname aan (digitale) netwerken en activiteiten van vak- en beroepsverenigingen;

- d. meer algemene literatuurstudie, bestudering van vakliteratuur.
- e. onderwijskundige ontwikkeling

Daarnaast is afgesproken dat de activiteiten in het kader van individuele deskundigheidsbevordering in beginsel niet mag leiden tot lesuitval. Soms kan - in overleg met de leidinggevende- besloten worden tot lesvervanging. Deskundigheidsbevordering die plaatsvindt in lestijd, kan niet worden opgenomen in de verantwoording over de inzet van het persoonlijk budget.

Hoofdstuk 7: Overige wettelijke voorschriften en ontwikkelingen

Ons schoolplan geeft een beschrijving van de positie waarin de school zich bevindt, de analyse daarvan, de ambitie en de doelen van het beleid voor de jaren in de komende schoolplanperiode. In ons vorige schoolplan staan de beleidsdoelen beschreven van de periode 2015-2019. Nu in augustus 2019 het schoolplan 2015-2019 afloopt, wordt het nieuwe schoolplan vastgesteld. Dit schoolplan bouwt voort op het schoolplan 2015-2019. Dat kan betekenen dat beleidsvoornemens worden voortgezet of worden uitgebreid en dat nieuwe beleidsvoornemens worden vastgesteld.

7.1 Terugblik

De overgang naar het nieuwe schoolplan van 2019-2023 vraagt een terugblik op het schoolplan 2015-2019. In dit schoolplan werd niet alleen de koers van de school beschreven maar ook de werkwijze en de afspraken. De onderwijskundige ontwikkeling van onze school was het voornaamste punt van beleid. Tal van andere beleidsplannen lagen in het verlengde van onze onderwijskundige doelstellingen.

In retrospectief kende ons schoolplan 2015-2019 de volgende ontwikkelpunten:

- de invoering en verfijning van het iop
- opbrengstgericht werken Nederlandse taal en rekenen
- een professionele zorgstructuur
- opbrengstgericht werken
- ontwikkeling van de beroepskolom
- de ontwikkeling van een professioneel stage bureau
- borging kwaliteitsbeleid
- professioneel aanbod binnen de praktijkvakken
- persoonlijk ontwikkeldossier voor personeel in het kader van professionalisering
- doorontwikkeling van kwaliteitsbeleid
- ontwikkeling van het curriculum praktijkonderwijs

Op alle genoemde items heeft ontwikkeling plaatsgevonden en is er sprake van realisatie van de gestelde doelen. De doorontwikkeling van een aantal van genoemde punten krijgt een vervolg binnen de periode 2019-2023.

In dit hoofdstuk gaan we nader in op de overige wettelijke voorschriften, de ontwikkelingen rondom het praktijkonderwijs en de wijze waarop wij als school hierop antwoorden. Dit laatste gaat over onze ambitie en de vertaalslag van deze ambitie naar ontwikkelthema's voor de komende 4 jaar.

7.2 De 5 grote transities en de impact op ons onderwijs

In de periode van het vorige schoolplan zijn vijf grote transities ingevoerd in Nederland. We spreken over de volgende wetgevingen.

1. Wet op passend onderwijs. Deze wet is er op gericht dat alle leerlingen een plek krijgen op een school die past bij hun kwaliteiten en mogelijkheden. Het stelsel van voorzieningen voor leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben, wordt hierin geregeld. Het samenwerkingsverband heeft hierin een leidende en beleidsmatige rol.

2. Entree-opleiding in het MBO. Deze wet is er voor jongeren zonder een diploma van een vooropleiding. De entreeopleiding bereidt jongeren voor op een opleiding op MBO niveau 2 (startniveau van de startkwalificatie) of op de arbeidsmarkt.
3. Participatiewet. De wet is gericht op iedereen die kan werken maar ondersteuning nodig heeft om dit te realiseren. Het gaat om mensen met een arbeidsbeperking. Deze wet valt onder het takenpakket van de gemeenten.
4. WMO. De Wet maatschappelijke ondersteuning is een wet in het kader van hulp en ondersteuning met als doel mensen te helpen zodat zij zo lang mogelijk zelfstandig thuis kunnen blijven wonen en deel kunnen nemen aan de maatschappij. De gemeenten zijn belast met de uitvoering van deze wet om kwetsbare en hulpbehoevende groepen te compenseren door het aanbieden van voorzieningen en ondersteuning.
5. Jeugdwet: de wet die de Wet op de jeugdzorg vervangt. Uitgangspunten daarvan zijn dat de Jeugdzorg is overgeheveld naar de gemeenten. Het beleid is gericht op:
 - a. het probleemoplossend vermogen versterken van kinderen en jongeren, hun ouders en sociale omgeving;
 - b. het bevorderen opvoedcapaciteiten van ouders en de sociale omgeving;
 - c. preventie en vroeg signalering;
 - d. het tijdig bieden van de juiste hulp op maat;
 - e. effectieve en efficiënte samenwerking rond gezinnen.

Al deze wetten zijn nu ingevoerd. Deze transitie is op vele plekken nog volop in ontwikkeling voor de juiste uitvoering daarvan. Opvallend is dat de schoolsoort praktijkonderwijs met alle wetten geconfronteerd is. Als netwerkschool heeft het Segment in de samenwerking met alle lokale en regionale partners afstemming en afspraken opnieuw moeten organiseren. Doordat veel van de taken die voortvloeien uit deze wetten belegd zijn bij gemeenten, moeten we nu als school voor praktijkonderwijs met al deze gemeenten samenwerken om onze beleidsdoelen te realiseren.

Ook de doorstroom naar MBO heeft consequenties voor onze school. Eén van de ambities is dan ook om deze opleidingsvorm op te nemen in ons opleidingstraject in samenwerking met ROC's.

Daarnaast zijn de genoemde ontwikkelingen de sectorraad van het praktijkonderwijs niet ontgaan. De sectorraad van het praktijkonderwijs heeft een strategische visie geformuleerd om in het genoemde krachtenspel voor onze jongeren een relevante positie in te nemen. De visie levert nieuwe ambities voor onze school. Eén daarvan is het 'hybride-opleidingsmodel'; het opleiden van onze jongeren naar een arbeidsplaats mét en in het bedrijf of instelling zelf.

7.3 Strategische visie Sectorraad Praktijkonderwijs

De sectorraad Praktijkonderwijs heeft een strategische visie geformuleerd als leidraad voor de scholen van praktijkonderwijs in Nederland onder de titel 'Praktijkonderwijs biedt jongeren in een kwetsbare positie perspectief op werk!' Met het visiedocument presenteert het praktijkonderwijs zich als schoolsoort in het onderwijsbestel van Nederland, toont het de kracht van het praktijkonderwijs als schoolsoort in dit bestel én biedt het een perspectief aan werk voor de doelgroep jongeren, die in een kwetsbare positie verkeren als we spreken over maatschappelijke participatie met arbeid. Het document geeft richting aan de

scholen voor praktijkonderwijs om zich verder te positioneren, te profileren en onderwijskundig te ontwikkelen. Daarnaast biedt het een kader voor gezamenlijkheid en verbinding van de schoolsoort praktijkonderwijs. Deze inhoud is ook voor onze school van belang in onze strategische agenda.

De jongeren in het praktijkonderwijs leren het beste in de praktijk. Zij hebben arbeidspotentieel op basis van hun specifieke eigen kwaliteiten en uitdagingen. Bij het laatste spreken we over cognitie, gedragsregulatie, informatieverwerking en probleemoplossend vermogen. Zij leren op een onderscheidende manier in vergelijking met leeftijdsgenoten binnen het (v)mbo. Om te leren duurzaam te participeren in arbeid hebben zij ook na het verlaten van de school regelmatig extra ondersteuning nodig. Naast specifieke persoonskenmerken is deze doelgroep extra gevoelig voor invloeden uit de sociale context.

De visie van de sectorraad gaat uit van maatwerk voor elke jongere in de toeleiding naar arbeid: via het praktijkonderwijs of via het praktijkonderwijs in combinatie met het mbo. De sectorraad is van mening dat voor deze doelgroep de entree-opleiding het beste aangeboden kan worden binnen het praktijkonderwijs. De ondersteuning vanuit het praktijkonderwijs naar arbeid is krachtig en doeltreffend en zou ook ingezet dienen te worden voor de uitstroom van mbo naar arbeid.

Leerlingen van het praktijkonderwijs zijn jongeren in een kwetsbare positie. Kwetsbaar waar het gaat om een verhoogde kans op schooluitval, werkeloosheid en vervolgens langdurige inactiviteit. Naast leerlingen praktijkonderwijs kennen we ook thuiszitters, jongvolwassenen (23-27 jaar), jongeren vso, entree en migrantenjongeren die allen in een kwetsbare positie zitten. Zij blijven in een kwetsbare positie als ze aan het werk zijn vanwege flexibilisering in de arbeidsmarkt en vanwege de snel veranderende ontwikkelingen in functies. Deze gemêleerde groep vraagt om een gedifferentieerde aanpak en maatwerkoplossingen.

De kracht van praktijkonderwijs

De kracht van scholen voor praktijkonderwijs is gestoeld op talentontwikkeling van elk individu, geconcretiseerd in persoonlijke onderwijsarrangementen, waarbij de jongere positief benaderd en bevestigd wordt in wat hij kan. Het praktijkonderwijs helpt om toe te werken naar een realistisch zelfbeeld en een voor de jongeren passende gekwalificeerde uitstroom naar arbeid. De scholen werken met partners in en rond arbeid om arbeidsidentiteit te ontwikkelen en te borgen in bestendige arbeidsplaatsen.

Het onderwijs is ervaringsgericht in realistische levensechte leer- werkplekken. Scholen zijn vernieuwend om passend onderwijs te organiseren en blijven onderwijskundig vernieuwen om de beste kwaliteit te leveren. Er is sprake van een holistische benadering van zelfredzaamheid met alle betrokkenen rond elke jongere (netwerkbenadering).

Perspectief op werk: het nieuwe denken

Wat biedt jongeren in een kwetsbare positie kans op werk? De sectorraad wijst op de volgende aspecten.

1. *Maatwerk 2.0.* Naast het personaliseren van het opleidingsaanbod dienen de systemen gericht te zijn op wat het individu nodig heeft op bestendigheid in werk. Wat heeft het individu nodig om binnen alle

levensdomeinen te participeren in de samenleving? Structuren en procedures dienen te flexibiliseren op lokaal en regionaal gebied als we spreken over maatwerk 2.0.

2. *Preventief denken door het versterken van de eigen kracht en redzaamheid van elke jongere.* Om problemen en beperkingen het hoofd te bieden in een steeds snel veranderende omgeving vraagt om het vergroten van het adaptief vermogen van de jongeren. En daarnaast vraagt het meer bewust handelen binnen het eigen netwerk en sociale omgeving. Zelfredzaamheid is hier het kernbegrip. Metacognitieve vaardigheden en loopbaanoriëntatie en -begeleiding zijn twee concrete thema's die hieruit voortvloeien.
3. *Transitiedenken.* Transitie is niet het moment van overgang van school naar arbeid in de ogen van het praktijkonderwijs, maar een fase van overgang van school naar arbeid met als doel werkbehoud. Deze focus vraagt van alle betrokkenen, waaronder de scholen, om veel langer beschikbaar te zijn voor de doelgroep ter ondersteuning.
4. *Anders begeleiden.* Naast de goede individuele begeleiding van school of instanties is het belang van een integrale benadering essentieel voor succesvolle participatie. Integraal door rekening te houden met alle leefgebieden van de jongere.
5. *Passend werk creëren.* Jongeren in een kwetsbare positie zijn minder snel goed te matchen met het regionale arbeidsaanbod. Dat vraagt individuele begeleiding, werkgevers die open staan, durven te investeren en in staat zijn om werkgevers op maat te investeren. Daarnaast gaat het om jobcarving en functiecreatie om jongeren in een kwetsbare positie meer kansen en opties te bieden.
6. *Adequaat aanbod.* Het ontwikkelen en organiseren van alternatieve opleidingsroutes voor jongeren die ondanks voorgaande aanpak alsnog de transitie niet (volledig) kunnen maken dan wel uitvallen. Te denken valt aan (tijdelijke) werkgelegenheidsplaatsen, aanvullende scholing en 'time-out' opties om zo snel terug te leiden naar maatschappelijke participatie met werk.

Denklijnen: PrO biedt meer jongeren perspectief op werk

De sectorraad heeft de ambitie om meer jongeren in een kwetsbare positie kansen te bieden. Daarvoor zijn een paar denklijnen geformuleerd om met betrokken partners in dialoog te gaan om deze ambities te vertalen naar doelen.

1. *Versterken van de basis.* Het gaat hier om het duurzaam verbeteren van de kracht van het praktijkonderwijs. Denk aan praktijkleren, pro-vmbo en pro-mbo routes, Entree in PrO, kwalificeren, opleiden mét de werkgevers ed.
2. *Verlengen en verbreden van onderwijs en ondersteuning van oud- pro leerlingen gericht op levenslang leren.*
3. *Praktijkonderwijs aanbieden aan een verbrede doelgroep jongeren die in een kwetsbare positie verkeren.*
4. *Gezamenlijke maatwerktrajecten met andere scholen / schoolsoorten opzetten om bestendige arbeid samen te organiseren (lokaal en regionaal speelveld).*
5. *Partnerschap met bedrijven organiseren, die inclusief willen ondernemen.* Het gaat om opleiden voor bedrijven, met bedrijven en in bedrijven tijdens de schoolse periode én daarna.

Deze strategische visie is vertaald naar de werkagenda praktijkonderwijs. Deze agenda wordt hierna kort toegelicht en is van belang voor de ambitie en voor de plannen van onze school voor de komende vier jaren.

7.4 De strategische visie vertaald naar de werkagenda van het praktijkonderwijs.

Samen met OCW heeft de sectorraad een werkagenda opgesteld voor het komend jaar met een zevental thema's. De 7 thema's in vogelvlucht.

1. Samenwerking praktijkonderwijs-vmbo.
 - a. Een pilot vmbo/praktijkonderwijs onderbouwklas. Het gaat hier om 30 scholen voor praktijkonderwijs die een onderbouw vmbo-bb en pro-klas mogen inrichten voor een groep leerlingen, waar op voorhand niet duidelijk is welke schoolsoort het beste past bij hun ontwikkelmogelijkheden.
 - b. Wettelijke verkenning voor onderwijs (een aantal lessen) op vmbo scholen voor leerlingen praktijkonderwijs.
2. Samenwerking praktijkonderwijs-mbo
 - a. Samenwerking tussen praktijkonderwijs en mbo wettelijk borgen waarbij praktijkonderwijs de entree-opleiding mag aanbieden. Dit gaat direct gepaard met samenwerking met een mbo-school, waar de examinering plaatsvindt.
 - b. Het stimuleren van samenwerking praktijkonderwijs-mbo t.b.v. optimale opleidingsroutes richting de arbeidsmarkt.
3. Tastbaar bewijs/diploma praktijkonderwijs
 - a. Het vormgeven van een wettelijk pro-schooldiploma en pro-portfolio voor elke leerling van het praktijkonderwijs als tastbaar bewijs van de genoten opleiding.
4. Actualiseren van de landelijke criteria praktijkonderwijs
 - a. Actualiseren van de landelijke criteria voor toelating tot het praktijkonderwijs zodat deze beter aansluit bij de mogelijkheden van de leerling én de werkbaarheid in de praktijk binnen samenwerkingsverbanden.
 - b. Voorstel om deze herijkte criteria wettelijk vast te leggen om meer ruimte te bieden aan de grensgebieden praktijkonderwijs-vmbo en praktijkonderwijs-vso.
5. Toekomst Pro en het onderwijsaanbod voor jongeren in een kwetsbare positie
 - a. Inventariseren van een toekomstbestendig onderwijsaanbod voor deze doelgroep jongeren onder verschillende scholen/regio's.
 - b. En van daaruit nagaan op welke wijze dit aanbod het beste georganiseerd kan worden.
6. Overgang primair onderwijs-praktijkonderwijs
 - a. Het versoepelen van de overgang van primair onderwijs naar praktijkonderwijs door een betere voorlichting.
 - b. En door het verbeteren van de advisering vanuit het primair onderwijs naar het praktijkonderwijs.
7. Imagoverbetering praktijkonderwijs
 - a. Het verbeteren van het imago van het praktijkonderwijs door werkbezoeken van de minister aan het praktijkonderwijs inclusief persberichten.

De werkagenda sluit aan op lopende ontwikkelingen in het veld van het praktijkonderwijs. Dat is terug te zien in de ontwikkelthema's van onze school in de afgelopen jaren. Ons nieuwe schoolplan gaat verder waar we waren gebleven en wordt aangevuld met nieuwe ambities.

Voordat we deze verder omschrijven staan we eerst stil bij het nieuwe onderzoekskader van de inspectie.

7.5 Nieuw onderzoekskader Inspectie van het Onderwijs 2017

De Inspectie van het Onderwijs heeft een nieuw onderzoekskader opgesteld waarmee zij de kwaliteit van het onderwijs beoordelen en willen bevorderen vanuit hun wettelijke opdracht. Op 1 juli 2017 is de Wet op het onderwijstoezicht gewijzigd. De inspectie maakt daarin het onderscheid naar de deugdelijkheidseisen in de beoordeling van de scholen en bestuur en naar de eigen aspecten van kwaliteit van scholen en bestuur.

Deugdelijkheidseisen gaan over de onderwijskwaliteit en het financieel beheer en betreffen de basiskwaliteit van het onderwijs op de scholen en het beleid van het bestuur in deze. Het is de waarborgfunctie van het onderzoekskader van de inspectie. Hier wordt een beoordeling over gegeven. Eigen aspecten van kwaliteit gaan over de ambities en doelen die het bestuur/de school zelf stelt aan het onderwijs en die verder gaan dan de basiskwaliteit. Hier betreft het de stimuleringsfunctie van de inspectie gericht op het duurzaam verbeteren van de onderwijskwaliteit. De inspectie doet hier uitspraken over.

Het onderzoekskader voor het voortgezet onderwijs (en dus ook het praktijkonderwijs) kent een aantal kwaliteitsgebieden: onderwijsproces, schoolklimaat, onderwijsresultaten, kwaliteitszorg en ambitie en financieel beheer uitgewerkt in een aantal standaarden per domein.

Voor het praktijkonderwijs wordt hierop afgeweken voor de domeinen onderwijsproces en dan met name de standaarden aanbod en zicht op ontwikkeling en begeleiding en voor het domein onderwijsresultaten de standaarden resultaten en sociale en maatschappelijke competenties.

Eigen aspecten van kwaliteit, de stimuleringsfunctie, wordt door de inspectie als volgt omschreven: Welke eigen opdracht heeft de school opgenomen in het schoolplan en (hoe) realiseert de school deze?

Voor onze school zijn de eigen aspecten van kwaliteit een vast onderdeel in onze werkwijze. Naast de gewenste basiskwaliteit werken wij duurzaam aan onze onderwijskwaliteit gericht op modern praktijkonderwijs met een permanente focus op bestendige plaatsing op de arbeidsmarkt van onze jongeren.

7.6 Eigen aspecten van kwaliteit

Wat zijn onze eigen aspecten van kwaliteit en op welke wijze realiseren we deze? GSG Het Segment kent de volgende eigen aspecten van kwaliteit.

1. Pedagogische grondhouding

De kracht van onze school is de pedagogische grondhouding van een ieder die in de school werkzaam is. Deze grondhouding komt tot uiting in een open en luisterende houding naar elke leerling en zijn ouders. Het uitgangspunt daarbij is dat wij het leren organiseren vanuit de mogelijkheden van elk individu. Iedere leerling wordt door onze coachende houding in zijn eigen kracht gezet. Wij gaan niet uit van beperkingen maar van talenten. Dit leidt tot een veilige omgeving, waar elke leerling tot ontwikkeling kan en mag komen.

Dit realiseren we door in elk overleg mét en over de leerling vast te houden aan het denken in de mogelijkheden van elke jongere. Daar spreken we elkaar op aan én houden we elkaar in vast binnen klassenbesprekingen, zorgbesprekingen, oudergesprekken en vooral de coachgesprekken met de leerling zelf.

Daarnaast leidt deze wijze van kijken en handelen tot maatwerk: een passend didactisch onderwijsprogramma, wat aansluit op het individuele talent.

2. Branche-opleidingen

Als school bieden wij een breed palet aan van erkende branche-opleidingen om optimaal tegemoet te komen aan de individuele ambitie van elke leerling. Alle branche-opleidingen worden afgerond met een erkenning of diploma met een civiel effect: her- en erkend door de regionale werkgever. De opleidingen worden in de school aangeboden, aangeboden op externe leer- en opleidingsplaatsen en/of aangeboden in de directe samenwerking met bedrijven of instellingen. Alle opleidingen worden permanent afgestemd op de regionale arbeidsmarkt. Dat betekent dat de opleidingen steeds inhoudelijk aangepast worden aan de externe vereisten, dat er opleidingen afgestoten worden die niet bijdragen aan duurzame arbeid of dat er nieuwe opleidingen opgezet worden.

Daarnaast werken wij met een pool van vrijwilligers, die kleine groepen leerlingen 'de wereld van arbeid' laten ontdekken en ervaren. Zij begeleiden jongeren in realistische leer- werkomgevingen in het kader van loopbaanbegeleiding. Deze extra handen hebben wij structureel georganiseerd binnen onze opleidingstrajecten rondom arbeidstoeleiding.

Alle jongeren worden individueel intensief gecoacht en begeleid binnen en buiten de school om hen optimaal te ondersteunen in de toeleiding naar betaalde en bestendige arbeid.

Als school realiseren wij dit, omdat de branche-opleidingen een permanent onderdeel zijn van de plannen van de werkgroep stage en arbeidstoeleiding.

3. Innovatief onderwijs

GSG Het Segment is een innovatieve school waarbij duurzaam gewerkt wordt aan de kwaliteit van ons onderwijs, wat wij op de volgende wijze realiseren.

Wij hebben een externe focus op regionale en landelijke ontwikkelingen en zijn daarin nadrukkelijk vertegenwoordigd. De externe focus zorgt er voor dat we invloed hebben op de ontwikkelingen binnen het (praktijk-)onderwijs. Daarnaast leveren deze contacten een permanente reflectie op de kwaliteit van ons eigen werk.

Deze reflecties hebben een directe impact op interne ontwikkelingen. Dit is terug te zien in onze plannen als we spreken over Passende Perspectieven Praktijkonderwijs, Boris, mediawijsheid en hybride opleidingsmodellen.

Daarnaast werken wij als school continue aan de interne kwaliteit. Wij reflecteren samen als team op onze jaarplannen, we organiseren interne professionaliseringstrajecten, we kennen klassenbezoeken, collegiale consultatie en intervisie om zo nog meer toe te werken naar een lerende organisatie.

Bevlogenheid en een no nonsens mentaliteit kenmerkt ons team.

4. Faciliteiten

Tot slot is een eigen aspect van kwaliteit het denken in mogelijkheden. Onze innovatiekracht, externe focus en het denken in kansen maakt dat we steeds op zoek zijn naar passende antwoorden op dilemma's, uitdagingen en individuele vragen van leerlingen. Als we zaken intern niet kunnen realiseren, maken we het mogelijk met 'extra handen', huren we opleidingen in en organiseren we met partners maatwerkoplossingen. Onze school heeft daardoor veel faciliteiten gecreëerd voor individuele opleidingen voor onze jongeren.

Onze eigen aspecten van kwaliteit vormen onderdelen van onze plannen, die voortvloeien uit onze ambitie voor de komende jaren. In de volgende paragraaf gaan we in op onze ambities voor 2023.

7.7 Ambities 2023

In deze paragraaf beschrijven we onze ambities voor 2023, waarbij we per thema aangeven wat dit betekent voor het komend schooljaar en wat we gerealiseerd willen hebben in 2023. De vertaalslag naar de jaarplannen is opgenomen in een apart document.

Onderwijsaanbod

Ambitie

Het curriculum van GSG Segment is grotendeels gestoeld op erkende leerlijnen, waarmee doel- en opbrengstgericht wordt gewerkt in de lessen. Het zijn erkende leerlijnen, die staan voor een (extern) erkende waardering.

In het schooljaar 2019-2020 werken we aan:

1. Passende perspectieven praktijkonderwijs
 - a. Het doorontwikkelen en vastleggen van de leerlijnen Nederlands en rekenen voor de leerjaren 1 tot en met 3 uitgewerkt naar 3 uitstroomprofielen: onderwijs, arbeid, arbeid met ondersteuning.
 - b. Het doorontwikkelen van de leerlijnen Nederlands en rekenen voor leerjaren 4 en 5 zodanig ingericht, dat het optimaal aansluit op het uitstroomprofiel onderwijs én op de specifieke arbeidssectoren van de uitstroomprofielen arbeid.
 - c. Het inrichten van nog meer doelgericht onderwijs én doelgerichte feedback in eerste instantie binnen de lessen Nederlands en rekenen.
 - d. Meer betekenisvol, uitdagend en interessant onderwijs door middel van specifieke leeractiviteiten in de vakken Nederlands en rekenen.
 - e. Een voor de leerlijnen Nederlands en rekenen specifieke wijze van toetsing van de leeropbrengsten, die de kwaliteit van dit onderwijs in beeld brengt.
 - f. Aanpassingen aan het leerlingvolgsysteem voor adequate registratie van de leeropbrengsten om zo permanent de leerontwikkeling van elke individuele leerling vast te leggen en in beeld te brengen.
2. ICT mediawijsheid
 - a. Het ontwikkelen van een leerlijn ICT en mediawijsheid voor alle leerjaren in de school. ICT en mediawijsheid zijn essentieel onderdeel van het nieuwe curriculum voor het praktijkonderwijs. Onze leerlingen moeten in staat zijn na het verlaten van de school zich zelfstandig te kunnen redden in de samenleving met arbeid mede aan de hand van ICT en digitale geletterdheid. We spreken dan over: ICT-basisvaardigheden, mediawijsheid, informatieverwerking en computational thinking.

In 2023 zijn de bovengenoemde vakken omschreven in vakwerkplannen op basis van erkende leerlijnen, die leidend zijn voor doelgericht onderwijs. Leerlingen weten wat ze leren en waarom ze het leren doordat docenten nog scherper feedback geven op de lesdoelen. De lessen voor de jongeren zijn betekenisvol, uitdagend en interessant en sluiten aan op de leefwereld van nu. Mediawijsheid is een kernvak in ons curriculum waarmee jongeren zich na het verlaten van de school kunnen redden binnen de digitale wereld.

Samenwerking

Ambitie

GSG Segment is een netwerkschool. Deze functie van onze school is over vier jaar in de regio verder uitgebouwd en versterkt, waardoor de school voor nog meer jongeren in een kwetsbare positie perspectief biedt op werk, al dan niet via de route van vervolgonderwijs.

In schooljaar 2019-2020 werken we aan:

3. Maatwerktrajecten pro-vmbbo
 - a. Leerlingen die in staat zijn om na één of een enkel jaar op te stromen naar het reguliere vmbbo, krijgen een maatwerktraject

aangeboden. Deze samenwerking wordt inhoudelijk verder uitgewerkt.

4. Entree-opleiding in ons onderwijs in samenwerking met bekostigd en niet-bekostigd mbo
 - a. De Entree-opleiding is een vaste opleidingsroute binnen de school, welke afgerond wordt met een mbo-diploma. Dit ontwikkelen we door in afstemming met en op basis van gezamenlijke afspraken met het mbo onderwijs in de regio. Bekostigd en niet bekostigd
5. Onderwijsaanbod pro
 - a. Het plan is om als school onderdeel uit te maken van de verkenning naar een toekomstbestendig curriculum voor het praktijkonderwijs. De inhoudelijke onderwijsontwikkelingen in de school sluiten daarop reeds aan en kunnen bijdragen aan de deze nieuwe onderwijsinhoud voor het praktijkonderwijs.
6. Schooldiploma praktijkonderwijs
 - a. Op basis van jarenlange ervaringen rond diplomering in het pro zorgt de school er voor om onderdeel te zijn van de veldraadpleging schooldiploma praktijkonderwijs.

In 2023 zijn de opleidingsmogelijkheden van onze jongeren richting het vmbo en mbo structureel geborgd in de samenwerking met beide typen onderwijs.

Hierdoor bieden we nog meer leerlingen optimale kansen voor onderwijs gericht op bestendige arbeid, wat past bij hun mogelijkheden en talenten.

In 2023 heeft de school een inhoudelijke bijdrage geleverd aan de landelijke ontwikkelingen als we spreken over een toekomstbestendig curriculum praktijkonderwijs en het schooldiploma voor praktijkonderwijs.

Praktijkvorming / stage

Ambitie

In 2023 zijn de opleidingen naar arbeid nog meer op maat gemaakt van de regionale arbeidsmarkt, zodat leerlingen naadloos doorstromen van onderwijs naar een betaalde baan. Daarbij leiden we een deel van de leerlingen samen met het bedrijfsleven op richting passende en betaalde arbeid. Elke jongere die uitstroomt, heeft een opleiding genoten en afgerond met een erkend certificaat of diploma.

In schooljaar 2019-2020 werken we aan

7. Uitbreiding branche-erkende opleidingen
 - a. Inmiddels kennen we als school rond de 70 branche-erkende opleidingen. Deze ontwikkeling staat niet stil. Dit heeft alles te maken met veranderingen op de arbeidsmarkt, veranderingen binnen specifieke uitroombsectoren en de ontwikkelingen rondom het hybride opleidingsmodel. De komende vier jaar werken we permanent aan de verdere ontwikkeling van de erkende opleidingen voor onze doelgroep.
8. Uitbreiding Boris aanpak
 - a. Voor een specifieke doelgroep binnen de school maken we nu incidenteel gebruik van de Borisaanpak en de daarbij horende praktijkverklaring. Deze praktijkverklaring is een vorm van erkende certificering op individuele werkprocessen vanuit het bedrijfsleven. Wij volgen deze ontwikkelingen en laten leerlingen daarvan gebruik maken als dit voor hen de meeste kans biedt op bestendige arbeid.

9. Versterken netwerkrelaties arbeidstoeleiding

- a. Alle hiervoor genoemde transities betekenen het permanent werken aan onze netwerkrelaties voor het organiseren van een optimale uitstroom naar betaalde arbeid. Hiervoor zijn we ook afhankelijk van de ontwikkelingen in de ons omliggende gemeenten. Het versterken van deze relaties is een permanente activiteit vanuit ons stagekantoor. We doen dit aan de hand van ons stageplan.

10. Hybride opleidingsmodel

- a. Samenwerking met het bedrijfsleven gericht op een naadloze overgang van onderwijs naar betaalde arbeid is hét speerpunt voor de komende vier jaar voor onze school. Het hybridemodel staat voor het gezamenlijk opleiden met het bedrijfsleven van onze jongeren. Dit kan via verschillende vormen. We denken bijvoorbeeld aan opleiden IN bedrijven; opleiden met bedrijfsopleiders in school of in het bedrijf; maatwerkopleidingen ontwikkelen in samenspraak met individuele werkgevers gericht op een betaalde baan; ontwikkelen van nieuwe projecten gericht op (nieuwe) arbeid etc.
- b. Daarnaast willen we dit model al invoeren vanaf leerjaar 3 voor leerlingen waarvan onderbouwd duidelijk is, dat zij het meest profiteren van een gerichte opleiding richting arbeid vanaf dit leerjaar.

In 2023 is arbeidstoeleiding op GSG Het Segment nog meer op maat gemaakt van elke leerling, wordt de opleiding voor elke leerling afgerond met een erkende kwalificatie en is de samenwerking met het bedrijfsleven versterkt met gezamenlijk vormgegeven opleidingstrajecten.

Kwaliteitscultuur

Ambitie

GSG Het Segment groeit meer en meer toe naar een professionele (leer-)organisatie, waar de medewerkers in samenspraak met elkaar verantwoordelijk handelen voor de taken en opdrachten waar zij voor staan. Daarbij is sprake van een cultuur om van elkaar te leren voor het beste onderwijs aan onze jongeren.

In schooljaar 2019-2020 werken we aan

11. Team als verantwoordelijk eigenaar van schoolontwikkeling

- a. Als school willen we verder doorgroeien als een professionele leerorganisatie. In onze ogen staat dat voor een school waar de medewerkers als samenwerkende teams invloed hebben op het pedagogisch en didactische onderwijsconcept en schoolontwikkeling. Daarnaast betekent dit voor ons dat zij eigenaar zijn van het eigen werk, als individuele medewerker in samenwerking met hun directe team. Dat vraagt om vaardigheden als verantwoordelijkheid nemen, eigenaarschap tonen, regie nemen, samenwerken met elkaar en in open dialoog communiceren. In het eerste jaar worden teams verantwoordelijk voor de inhoud en uitvoering van de ontwikkelthema's van ons onderwijs.
- b. Dat betekent dat de leiding van de school de focus meer gaat leggen op kaderstellend en coachend leiderschap om daarmee zoveel mogelijk ruimte te bieden aan de talenten van alle medewerkers binnen de grenzen van de visie en ambities van de school.

In 2023 zijn de onderscheiden teams zelf verantwoordelijk voor opstellen, uitvoeren en evalueren van ontwikkelthema's. Daarnaast zijn zij voor een deel zelfverantwoordelijk voor een aantal primaire onderwijstaken.

Financieel beheer: continuïteit

Ambitie

GSG Het Segment biedt onderwijs in een financieel krachtige organisatie aan kwetsbare jongeren met perspectief op arbeid. Ook over vier jaar is de school toekomstbestendig in het regionale onderwijsveld voor een verbrede doelgroep jongeren, die toe geleid worden naar bestendige arbeid, al dan niet via een opleidingsroute onderwijs met de regionale partners.

In schooljaar 2019-2020 werken we aan:

12. Actualiseren landelijke criteria waarbij geanticipeerd wordt op de consequenties voor de positie van de school binnen het samenwerkingsverband.
 - c. De ontwikkelingen rondom de landelijke criteria binnen het praktijkonderwijs vormt voor ons aanleiding om direct betrokken te zijn bij en invloed uit te oefenen op dit thema. We zorgen er voor dat we aansluiten op dit onderwerp van de werkagenda van het praktijkonderwijs gericht op een sterke toekomstige positie van de school binnen het samenwerkingsverband.
13. Toekomstbestendige financiële positie van de school.
 - d. Naast de regionale ontwikkelingen (leerlingenaantallen en -stromen) handelen we proactief gericht op een blijvende, sterke, moderne en financieel toekomstbestendige school voor praktijkonderwijs.

In 2023 is GSG Het Segment hét opleidingsinstituut in de regio voor kwetsbare jongeren, die opgeleid worden voor betaalde arbeid, waar gewenst in samenwerking met regionale onderwijspartners.

De ontwikkelthema's worden in een separaat document omschreven, waarbij de interne ontwikkelthema's uitgewerkt zijn in jaarplannen. Op deze wijze werken we planmatig, cyclisch en systematisch aan duurzame schoolontwikkeling.

Hoofdstuk 8 Overige wettelijk verplichte informatie

Artikel 24 lid 1 van de Wet op het voortgezet onderwijs (WVO) bepaalt dat in het schoolplan het beleid ten aanzien van de aanvaarding van materiële bijdragen of geldelijke bijdragen, niet zijnde ouderbijdragen of op de onderwijswetgeving gebaseerde bijdragen is opgenomen. Lid 3 bepaalt dat er een document inzake evenredige vertegenwoordiging van vrouwen in de schoolleiding moet zijn zoals bedoeld in artikel 32d van de WVO.

Voor wat betreft GSG Het Segment is sponsoring niet aan de orde.

Bij de benoeming van nieuwe leden van de schoolleiding streven wij naar evenredige vertegenwoordiging van vrouwen en mannen.
Wij sluiten hiermee aan bij het beleid van de stichting waartoe wij behoren.(STOVOG)

Hoofdstuk 9 Bijlagen

Bij dit schoolplan hoort een addendum.

Hier zijn jaarplannen en een managementinformatiesysteem in opgenomen m.b.t. ontwikkelpunten en o.a. eigen aspecten van kwaliteit.

Het helpt ons richting te geven aan onze koers en te monitoren waar we staan.

- > we evalueren systematisch aspecten de opbrengsten
- > werken doelgericht aan de kwaliteit van deze opbrengsten
- > we evalueren systematisch het onderwijsproces
- > we werken doelgericht aan de verbetering van het onderwijsproces
- > we borgen de kwaliteit van het onderwijsproces
- > we bewaken en verbeteren onze cultuur van ondersteuning en begeleiding
- > we werken continu aan een doelgerichte opbouw van het onderwijsproces
- > we denken continu na wat de onderwijsbehoeften zijn van onze leerlingen
- > we werken planmatig

Onderwijsaanbod OP1
Mediawijsheid

	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022
1	Verkenning op inhoud en verschillende werkvormen op het gebied van Mediawijsheid over 5 leerjaren	Implementatie werkvormen media en technologische hulpmiddelen op het gebied van mediawijsheid over 5 leerjaren Evaluatie pilot Oktober 2019 Februari 2021 Juli 2020	Bijstellen en borgen van werkvormen media en technologische hulpmiddelen op het gebied van mediawijsheid over 5 leerjaren Evaluatie pilot Oktober 2020 Februari 2021 Juli 2021	Bijstellen en borgen van werkvormen media en technologische hulpmiddelen op het gebied van mediawijsheid over 5 leerjaren Evaluatie pilot Oktober 2021 Februari 2022 Juli 2022

Onderwijsaanbod OP1
Project op donderdagmiddag CKV/Mediawijsheid/klas/koken

	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022
1	Verkenning op project voor klas 3 waarbij koken, mediawijsheid, klas en CKV ingezet worden voor een periode van 8 of 12 weken	Implementatie op project voor klas 3 waarbij koken, mediawijsheid, klas en CKV ingezet worden voor een periode van 8 of 12 weken Evaluatie pilot Kerst 2019 Mei 2020 Juli 2020	Bijstellen en borging project voor klas 3 waarbij koken, mediawijsheid, klas en CKV ingezet worden voor een periode van 8 of 12 weken Evaluatie Kerst 2020 Mei 2021 Juli 2021	Implementeren meerdere vormen hybride opleiden in bestaande opleidingsstructuur Evaluatie Kerst 2021 Mei 2022 Juli 2022

Onderwijsaanbod OP1

Groen- en dierverzorging

[illegible]

Onderwijsaanbod OP1
Techniek

	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022
1	Verkenning op verschillende leerlijnen, brancheopleidingen, een veranderende arbeidsmarkt en het onderzoek naar invoering van digitale hulpmiddelen bij techniek	Implementatie pilot/onderzoek op verschillende leerlijnen, brancheopleidingen, een veranderende arbeidsmarkt en het onderzoek naar invoering van digitale hulpmiddelen bij techniek Evaluatie pilot November 2019 Maart 2020 Juli 2020	Bijstellen en borgen van nieuw ontwikkelde leerlijnen en brancheopleidingen en digitale leermiddelen binnen techniek Evaluatie pilot November 2020 Maart 2021 Juli 2021	Evalueren, bijstellen en borgen nieuw ontwikkelde leerlijnen en brancheopleidingen en digitale leermiddelen binnen techniek Evaluatie pilot November 2021 Maart 2022 Juli 2022

Onderwijsaanbod OP1
Verkoop en logistiek

	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022
1	Ontwikkelen lesmateriaal voor het vakgebied in relatie tot toetsing MBO 1 en brancheopleidingen	Ontwikkeling en deels implementatie van een passend werkkaartensysteem t.b.v. klassen 4 en 5. Toetsing ontwikkelen. Evaluatie pilot November 2019 Januari 2020 Juli 2020	Implementeren van een passend werkkaartensysteem t.b.v. klassen 4 en 5. Toetsing ontwikkelen. Evaluatie pilot November 2020 Januari 2021 Juli 2021	Bijstelling werkkaartensysteem en toetsing Evaluatie November 2021 Januari 2022 Juli 2022

Onderwijsaanbod OP1
Horeca en voeding

	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022
1	Verkenning op bakkerij werkzaamheden binnen de horeca.	Uitvoeren eerste pilot bakkerijwerkzaamheden binnen de horeca-afdeling. Ontwikkeling lesprogramma + leerlijn. Evaluatie pilot Augustus 2019 Januari 2020 Juli 2020	Implementatie werkzaamheden bakkerij + deels borging lesprogramma, leerlijnen, examens bakkerij Evaluatie pilot Augustus 2020 Januari 2021 Juli 2021	Borging bakkerijwerkzaamheden binnen de horeca-afdeling. Ontwikkeling lesprogramma + leerlijn. Evaluatie pilot Augustus 2021 Januari 2022 Juli 2022

Onderwijsaanbod OP1
Dienstverlening en zorg

	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022
1	Verkenning op andere invulling werkhoeken binnen het carouselmodel die representatief zijn voor modulair werken in klas 3,4 en 5. Ontwikkeling van programma, lessen, leskaarten	Ontwikkeling van programma en implementatie van lessen van klas 1 t/m 5 Evaluatie pilot November 2019 Maart 2020 Juli 2020	Ontwikkeling en borging van programma en implementatie van lessen van klas 1 t/m 5 Evaluatie pilot November 2020 Maart 2021 Juli 2021	Borging van programma en implementatie van lessen van klas 1 t/m 5 Evaluatie pilot November 2021 Maart 2022 Juli 2022

Van 2019 naar 2023

Praktijkvorming/stage

- Hybride opleidingsmodel

	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022
1	Verkenning op verschillende vormen van 'hybride opleiden' Oriëntatie op mogelijkheden van deze modellen binnen werkgeversbestand Ontwikkelen hybride opleidingsmodel leerjaar 3	Uitvoeren eerste pilot hybride opleidingsmodel met werkgever Evaluatie pilot Contacten meerdere werkgevers voor opleidings-mogelijkheden Invoeren hybride opleidingsmodel leerjaar 3	Implementeren pilot binnen bestaande opleidingsstructuur Uitvoeren tweede en volgende pilots opleidingsmodel Evaluatie pilotronde 2 en PR Contacten volgende werkgevers voor opleidings-mogelijkheden Evaluatie en verbetering opleidingsmodel leerjaar 3	Implementeren meerdere vormen hybride opleiden in bestaande opleidingsstructuur Evaluatie opleidingsmodellen en PR Netwerken Evaluatie en verbetering opleidingsmodel leerjaar 3

Van 2019 naar 2023

Praktijkvorming/stage

- Hybride opleidingsmodel

	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022
1	Verkenning op verschillende vormen van 'hybride opleiden' Oriëntatie op mogelijkheden van deze modellen binnen werkgeversbestand Ontwikkelen hybride opleidingsmodel leerjaar 3	Uitvoeren eerste pilot hybride opleidingsmodel met werkgever Evaluatie pilot Contacten meerdere werkgevers voor opleidings-mogelijkheden Invoeren hybride opleidingsmodel leerjaar 3	Implementeren pilot binnen bestaande opleidingsstructuur Uitvoeren tweede en volgende pilots opleidingsmodel Evaluatie pilotronde 2 en PR Contacten volgende werkgevers voor opleidings-mogelijkheden Evaluatie en verbetering opleidingsmodel leerjaar 3	Implementeren meerdere vormen hybride opleiden in bestaande opleidingsstructuur Evaluatie opleidingsmodellen en PR Netwerken Evaluatie en verbetering opleidingsmodel leerjaar 3

GSG Het Segment Jaarplannen 2019-2020

Onderwijsaanbod (OP1)

1. Passende perspectieven leerjaar 1-2-3

In 2023 zijn de vakken Nederlands en rekenen omschreven in vakwerkplannen op basis van erkende leerlijnen, die leidend zijn voor doelgericht onderwijs. Leerlingen weten wat ze leren en waarom ze het leren. Docenten geven scherper feedback op de lesdoelen en bepalen, daar waar dat kan, samen met de leerling wanneer deze doelen behaald zijn. De lessen voor de jongeren zijn betekenisvol, uitdagend en interessant en sluiten aan op de leefwereld van nu.

Passende perspectieven leerjaar 1-2-3	
Doel	Evalueren en verbeteren van de leerlijn Rekenen Ontwikkelen eerste concept leerlijn Nederlands leerjaar 1-2-3
Resultaat 2019 – 2020	Aan het einde van het schooljaar: - zijn de leerlijnen rekenen opgesteld en ingevoerd in Presentis - hebben alle docenten rekenen van leerjaar 1-2-3 ervaring in het werken met de leerlijn rekenen: • zijn de rekenlessen grotendeels doelgericht • zijn de periodeplannen Rekenen per leerjaar gezamenlijk ontwikkeld en ingevuld • zijn 'BUI activiteiten' per domein vastgelegd • zijn voor elke periode toetsen ontwikkeld, afgenomen en geëvalueerd - is er een conceptversie leerlijn Nederlands leerjaar 1-2-3 - is er een start gemaakt met doelgericht onderwijs voor het vak Nederlands - is de vernieuwde leerlijn Nederlands aan het einde van het schooljaar geëvalueerd en zijn verbeteringen aangegeven voor volgend schooljaar - hebben de leerjaren van en met elkaar geleerd tijdens gezamenlijke werkbijeenkomsten
Verantwoordelijk Aanspreekpunt	Stuurgroep: Rachèl, Mariska, Annika, Yvon (bb) Werkgroep: Silvia, Sebas, Wytske, Bart Docenten rekenen leerjaar 1, 2 en 3
Werkwijze en organisatie	De stuurgroep komt 5x per jaar bijeen. Daartussen vindt ieder maal een werkgroep-bijeenkomst plaats. Taken van de stuurgroep zijn: planning projectplan, ontwikkelen van de inhoud, evaluatie en het voorbereiden en organiseren van leer- en werkbijeenkomsten.

	Tijdens de werkgroep-bijeenkomsten worden de ontwikkelingen besproken en waar gewenst aanpassingen gedaan in het projectplan. Leerjaargroepen ontmoeten elkaar gemiddeld tweemaal per maand (ontwikkelmoment) voor de voorbereiding en evaluatie van periodeplannen en lessen. Daarnaast wordt tweemaal in het schooljaar een bijeenkomst georganiseerd waarin de leerjaargroepen elkaar ontmoeten en leren van en met elkaar.
Evaluatie opbrengsten	Tussenevaluatie periode 1 (verwacht november 2019): Tussenevaluatie periode 2 (verwacht maart 2020): Jaarevaluatie periode 3 (verwacht juli 2020):

2. Passende perspectieven leerjaar 4-5

In 2023 zijn de vakken Nederlands en rekenen aangepast aan de uitstroomsector arbeid en onderwijs. Leerlingen werken aan individuele doelen zoals vastgelegd in de erkende leerlijnen, aangepast aan het individuele leertraject uitstroom. Leerlingen weten wat ze leren en waarom ze het leren doordat docenten nog scherper feedback geven op de lesdoelen. De lessen voor de jongeren zijn betekenisvol, uitdagend en interessant en sluiten aan op de leefwereld van nu.

Passende perspectieven leerjaar 4-5	
Doel:	Ontwikkelen en invoeren geïndividualiseerd werken aan doelen Nederlands en rekenen vanuit PPPrO
Resultaat 2019 – 2020	Aan het einde van het schooljaar: -Hebben de docenten bovenbouw kennis gemaakt met een model PPPro dat gevolgen heeft voor het theorieaanbod in klas 4 en 5 arbeid • We spreken hier alleen over de leerroute arbeid • Burgerschap, SEV en mediawijsheid blijven gehandhaafd volgens de huidige werkwijze (1 uur per week per vak) • Engels: deelname op basis van vrijwillige intekening door de leerling komt als extra vak in individueel rooster • Ne en rekenen/wiskunde vindt plaats in ‘keuzewerktijd’. De inhoud van deze lessen volgt voort uit ○ de uitstroomsector van de leerling op basis van input vanuit de vakdocent ○ de individuele leervraag van de leerling én ○ voor rekenen / Nederlands ‘algemeen’ op initiatief van de vakdocent in overleg met de leerlingen (totaal aantal uren: 2 uur per week), waarbij ook sprake kan zijn van projecten (projectjes) rekenen / Ne geïntegreerd ○ <i>voor een specifieke leerling kan er gekozen worden om geen rekenen meer aan te bieden</i> -
Verantwoordelijk Aanspreekpunt	Stuurgroep: Rachèl, Mariska, Annika, Yvon (bb) Werkgroep: Silvia, Sebas, Wytske, Bart Avodocenten en praktijkdocenten klas 4 en 5
Werkwijze en organisatie	De stuurgroep komt 5x per jaar bijeen. Daartussen vindt ieder maal een werkgroep-bijeenkomst plaats. Taken van de stuurgroep zijn: planning projectplan, ontwikkelen van de inhoud, evaluatie en het voorbereiden en organiseren van leer- en werkbijeenkomsten. Tijdens de werkgroep-bijeenkomsten worden de ontwikkelingen besproken en waar gewenst aanpassingen gedaan in het projectplan.

	Leerjaargroepen ontmoeten elkaar gemiddeld tweemaal per maand (ontwikkelmoment) voor de voorbereiding en evaluatie van periodeplannen en lessen. Daarnaast wordt tweemaal in het schooljaar een bijeenkomst georganiseerd waarin de leerjaargroepen elkaar ontmoeten en leren van en met elkaar Voor PPPrO bovenbouw gaan we een overlegstructuur bepalen waar avo-docenten en praktijkdocenten/stagebegeleiders met elkaar communiceren over de leerdoelen m.b.t. rekenen en Nederlands. Deze overlegstructuur wordt vast gelegd in de jaarplanning Aan deze leerdoelen wordt gewerkt in KWT-uur (Keuzewerktijd) (Blokuur)
Evaluatie opbrengsten	Tussenevaluatie periode 1 (verwacht november 2019): Tussenevaluatie periode 2 (verwacht maart 2020): Jaarevaluatie periode 3 (verwacht juli 2020):

3. ICT/ mediawijsheid

ICT mediawijsheid is een kernvak in ons curriculum waarmee jongeren zich na het verlaten van de school kunnen redden binnen de digitale wereld.

ICT Mediawijsheid	
Leerjaar 1	
Doel	Kerdoel SO: Leergebied overstijgend: Omgaan met media en technologische hulpmiddelen
Resultaat 2019 – 2020	ICT basisvaardigheden Informatievaardigheden
Verantwoordelijk Aanspreekpunt	Mariska Rutten
Werkwijze en organisatie	Carrouselmodel Nieuwe lessen inzetten in halve groepjes (9 leerlingen) • Foto bewerken/Computer knutselen/Slim apparaat ontwerpen/QR code maken/Vlog maken • Reizen met openbaarvervoer (Plannen en uitvoeren) • GoogleMaps inzetten d.m.v. speurtocht • Appen op de fiets • Naar de Bibliotheek • Programmeer workshops in de bibliotheek
Evaluatie opbrengsten	Tussenevaluatie periode 1: Oktober 2019 Tussenevaluatie periode 2: Februari 2020 Jaarevaluatie periode 3: Juli 2020

3a ICT/ mediawijsheid

ICT mediawijsheid is een kernvak in ons curriculum waarmee jongeren zich na het verlaten van de school kunnen redden binnen de digitale wereld.

ICT Mediawijsheid	
Leerjaar 2	
Doel	Kerdoel SO: Leergebied overstijgend: Omgaan met media en technologische hulpmiddelen
Resultaat 2019 – 2020	ICT basis vaardigheden. Informatievaardigheden Mediawijsheid Computational thinking
Verantwoordelijk Aanspreekpunt	Mariska Rutten
Werkwijze en organisatie	Lessen: Werken met Apps Office 365 • Word • PowerPoint • OneDrive • Outlook • Leerling leert vlot navigeren binnen en tussen de media omgevingen, verschillende soorten informatie te zoeken. • De leerling leert verantwoord omgaan met Social media
Evaluatie opbrengsten	Tussenevaluatie periode 1: Oktober 2019 Tussenevaluatie periode 2: Februari 2020 Jaarevaluatie periode 3: Juli 2020

3b ICT/ mediawijsheid

ICT mediawijsheid is een kernvak in ons curriculum waarmee jongeren zich na het verlaten van de school kunnen redden binnen de digitale wereld.

ICT Mediawijsheid	
Leerjaar 3	
Doel	Kerdoel SO: Leergebied overstijgend: Omgaan met media en technologische hulpmiddelen
Resultaat 2019 – 2020	ICT basisvaardigheden Informatievaardigheden Computational thinking
Verantwoordelijk Aanspreekpunt	Mariska Rutten
Werkwijze en organisatie	Project Periode van 12 weken • Krant maken (online Word) • Strip maken (Paint) • Kahoot quiz maken (account aanmaken) • Vakantie organiseren en presenteren in online PowerPoint • Bezoek aan een festival organiseren en presenteren in een online PowerPoint
Evaluatie opbrengsten	Tussenevaluatie periode 1: Oktober 2019 Tussenevaluatie periode 2: Februari 2020 Jaarevaluatie periode 3: Juli 2020

3c ICT/ mediawijsheid

ICT mediawijsheid is een kernvak in ons curriculum waarmee jongeren zich na het verlaten van de school kunnen redden binnen de digitale wereld.

ICT Mediawijsheid	
Leerjaar 4	
Doel	Kerdoel SO: Leergebied overstijgend: Omgaan met media en technologische hulpmiddelen
Resultaat 2019 – 2020	ICT basisvaardigheden Informatievaardigheden
Verantwoordelijk Aanspreekpunt	Mariska Rutten
Werkwijze en organisatie	Stageverslag • Informatie zoeken stagebedrijf • Maken van een stageverslag in online Word • Stageverslag mailen
Evaluatie opbrengsten	Tussenevaluatie periode 1: November 2019 Tussenevaluatie periode 2: Februari 2020 Jaarevaluatie periode 3: Juli 2020

3d ICT/ mediawijsheid

ICT mediawijsheid is een kernvak in ons curriculum waarmee jongeren zich na het verlaten van de school kunnen redden binnen de digitale wereld.

ICT Mediawijsheid	
Leerjaar 5	
Doel	Kerdoel SO: Leergebied overstijgend: Omgaan met media en technologische hulpmiddelen
Resultaat 2019 – 2020	ICT basisvaardigheden Informatievaardigheden Computational thinking
Verantwoordelijk Aanspreekpunt	Mariska Rutten
Werkwijze en organisatie	Boekje” Doe slim” Wat moet je regelen als je 18 wordt? • E-learning Smart met geld • DigiD aanvragen en toepassen • Zorgverzekering • Zorgtoeslag • Donorregister • CV maken
Evaluatie opbrengsten	Tussenevaluatie periode 1: November 2019 Tussenevaluatie periode 2: Maart 2020 Jaarevaluatie periode 3: juli 2020

4 Project donderdagmiddag

Donderdagmiddag programma klas 3				
Doel	Het doel van dit programma is drieledig: a. Koken: Leerlingen een extra stukje zelfredzaamheid koken aanbieden. b. CKV: Leerlingen uitdagen zich creatief te uiten in de breedste betekenis van het woord creatief. c. Mediawijsheid: Naast de reguliere lessen leerlingen trainen in hun digitale vaardigheden middels een project. <i>Bij CKV en Mediawijsheid is een belangrijk onderliggend doel dat de leerlingen leren samen te werken middels een deels zelf opgesteld plan.</i>			
Resultaat 2019 – 2020	Aan het einde van het schooljaar: - Zijn leerlingen zelfstandiger op het gebied van koken. - Hebben de leerlingen ontdekt waar hun creatieve talenten liggen. - Zijn de leerlingen digitaal vaardiger geworden. - Hebben de leerlingen geleerd samen te werken doormiddel van deels zelf geformuleerde plannen.			
Verantwoordelijk Aanspreekpunt	Docenten klas 3 + docent CKV + docent Nieuwe Media + docent koken.			
Werkwijze en organisatie	Tot onze beschikking: 3 vakken(koken/mediawijsheid/CKV) met 3 praktijkdocenten en 4 mentoren. <u>Voorstel:</u> Het schooljaar is ongeveer verdeeld in 36 weken. Bij CKV is het 9 weken lang in een hele klas een project met ondersteuning van de mentor. Bij Koken en Mediawijsheid is het een project met de halve klas voor 4 of 5 weken.			
		Week 1 t/m 9	Week 10 t/m 18	Week 19 t/m 27
	3A	Koken/Mediawijheid	CKV	
	3B			Koken/Mediawijheid
	3C	CKV	Koken/Mediawijheid	
	3D			CKV
Evaluatie opbrengsten	Tussenevaluatie periode 1: Voor de kerstvakantie 2019 / 2020 Tussenevaluatie periode 2: Voor de meivakantie 2020 Jaarevaluatie periode 3: juli 2020			

5 arbeidstoeleiding

Klas 3 arbeidstoeleiding	
Doel	De leerlingen van klas 3 zoveel mogelijk bagage meegeven zodat de leerlingen, wanneer zij daaraantoe zijn, zelfstandig op stage kunnen.
Resultaat 2019 – 2020	Aan het einde van het schooljaar: We proberen de leerlingen zoveel mogelijk zelfstandig stage te laten lopen, afhankelijk van competenties en vaardigheden. Die leerlingen die om uiteenlopende redenen nog geen individuele stage kunnen gaan lopen in het derde jaar blijven werkervaring opdoen in de WEP.
Verantwoordelijk Aanspreekpunt	De leerkrachten van klas 3 en de docenten van het werkcentrum.
Werkwijze en organisatie	De leerlingen volgen op maandagmiddag en de woensdag een 4-weeks programma. Dit programma verandert om de vier weken waardoor de leerlingen in de eerste 16 weken van het schooljaar een basis programma doorlopen. Tijdens dit programma wordt er gekeken welke leerlingen er al toe zijn aan een individuele stage. Dit gebeurt in het OWS. Dit is een overlegorgaan tussen de leerkrachten van klas 3, de WEPcoördinator en de mensen van het stagekantoor. Hier wordt zorgvuldig afgewogen welke leerlingen toe zijn aan een individuele stage. Dit gebeurt aan de hand van het overzicht: “Op weg naar stage...” en de ervaringen van vakleerkrachten en mentor. Na 16 weken is de groep leerlingen uitgedund doordat er leerlingen op individuele stage zijn. De docenten van klas 3 organiseren op dat moment een maatwerk programma om de overige leerlingen extra ondersteuning te bieden in de te behalen doelen. Onderwijs op maat. Praktisch is dit als volgt georganiseerd: Op <u>maandagmiddag</u> zijn er van de 72, 36 leerlingen op school en 36 leerlingen op WEP. De WEP, het Werk Ervarings Project is een project waarin leerlingen in groepjes van 4 met een vrijwilliger aan het werk zijn bij diverse bedrijven in de Goudse regio. (snuffelstage) Dit doen zij gedurende 4 weken, daarna wisselen de leerlingen met de leerlingen van het programma op school. De 36 leerlingen die op school blijven werken gedurende 4 weken in 4 lesuren in de onderstaande “workshops”. A: werkcentrum, activiteiten/werkzaamheden/pompwagen : Jan en Anneke Doel: De leerlingen uitrusten met goede

	werknemersvaardigheden. Materiaal: Dit doen we d.m.v. duurtraining (productiewerk uit het bedrijfsleven) en interne stage. B: reader stage(nog verder ontwikkelen): mentor(bijv Henriette) Doelen: De leerling ontdekt wie hij is, wat hij wil en wat hij kan in het kader van stage. En de leerling oriënteert zich op reële stagebedrijven. Materiaal: De leerling werkt aan de hand van een door ons samengestelde reader (meedoen werkt) en de filmpjes + lesbrieven van Lobbox aan bovenstaande doelen. C: weva, bordspel, vragen/uitbouwen + communicatie op de werkvloer: mentor(bijv Sebas) Doelen: De leerling verbetert zijn werknemersvaardigheden leert eigen keuzes uit te spreken aan de hand van casuïstiek. Wat zeg ik op welke manier, wanneer en hoe op mijn werkplek? Materiaal: Een combinatie van de methode WEVA (map en bordspel) en eigen ontwikkelde casuïstiek. (Mede in overleg met het stagekantoor.) D: sollicitatie/gespreksvoering: mentor (bijv Erno) Doel: De leerling kan een sollicitatiegesprek voeren en aangeven wie hij is, wat hij kan en wat hij wil. Materiaal: In Gynzy ontwikkelen we een lessenserie en sluiten dit af met een sollicitatiegesprek. De al bestaande lessen worden aangepast aan de volgende thema's: Telefoneren op en naar je werk en hoe voer ik een sollicitatiegesprek? Voor het eindgesprek betekent dit, dat we iedere 4^e week van de periode een vrijwilliger of collega nodig hebben voor het afnemen van de gesprekken. Op de <u>woensdagochtend en woensdagmiddag</u> zijn alle leerlingen gedurende een dagdeel (4 uren) bij een WEP bedrijf aanwezig zoals ook op de maandagmiddag. Na vier weken bij 1 bedrijf gewerkt te hebben wisselen de leerlingen van bedrijf.
Evaluatie opbrengsten	Tussenevaluatie periode 1: Na de herfstvakantie 2019 <i>Hoe loopt het? Moeten we tussentijds bijschaven?</i> Tussenevaluatie periode 2: Voor de kerstvakantie 2019 <i>De 16 weken zijn bijna voorbij, dat betekent dat alle leerlingen die nog niet op stage zijn alles bijna doorlopen hebben. Tijdens deze evaluatie moeten we maatwerk gaan organiseren voor na deze 16 weken.</i> Jaarevaluatie periode 3: april 2020 (voor de meivakantie) <i>Hoe heeft het project dit jaar gelopen, moeten we dit bijschaven? Zijn de doelen behaald?</i>

7 Werkcentrum

Jaarplan werkcentrum 2019-2020	
Doel	Bevorderen van de intrinsieke motivatie bij de leerlingen in de klassen 2 tijdens het werken in het werkcentrum.
Resultaat 2019 – 2020	Aan het eind van het jaar willen we dat leerlingen uit klas 2 zelfstandig werkzaamheden kunnen kiezen en met een ieder kunnen samenwerken..
Verantwoordelijk Aanspreekpunt	Anneke van Beek
Werkwijze en organisatie	. D.m.v. een planbord en samenwerkingsformulier maken leerlingen zelfstandig een wel overwogen keuze uit de hoeveelheid werkzaamheden en hebben zij aan het eind van de carrouselperiode met iedereen uit de groep samengewerkt. - a.) Brainstormsessie: waar moet een planbord aan voldoen? - b.) Hoe ziet een samenwerkingsformulier eruit? - c.) Ontwikkelen van een plan- bord - d.) Ontwikkelen van een samenwerkingsformulier.
Evaluatie opbrengsten	Tussenevaluatie periode 1: voor de herfstvakantie punt a en b Tussenevaluatie periode 2:voor de kerstvakantie punt c en d Jaarevaluatie periode 3: juli 2020

8 Groen en dierverzorging

Doel	_ Uitbreiden aanbod branchecursussen. _ Organiseren en uitvoeren individuele roosters bovenbouwgroepen. _ Update aansluiting aanbod G en D op arbeidsmarkt.
Resultaat 2019 – 2020	_ Nieuwe branchecursus “werken in het groen “en “werken bij de hovenier”, _ Wensen alle branchecursussen uitgevoerd.
Verantwoordelijk Aanspreekpunt	Ton Schoonderwoerd Birgit Groothuizen
Werkwijze en organisatie	- Inventariseren welke branchecursussen relevant zijn en aansluiten bij de arbeidsmarkt. - Overleg met stagebegeleiders/sters mbt branchecursussen en wensen arbeidsmarkt. - Overleg branchecoördinatrice over aanbod en uitvoering branchecursussen. - Overleg met opleidingsbedrijven. - Overleg met directie over geven van cursus mbt. rooster. - Bezoek relevante bedrijven om wensen van arbeidsmarkt te horen. - Volgen van uitgestroomde leerlingen op arbeidsmarkt. - Overleg met jobcoaches.
Evaluatie opbrengsten	Tussenevaluatie periode 1: oktober 2019 Tussenevaluatie periode 2: december 2019 Jaarevaluatie periode 3: juli 2020

9 Techniek

Doel	Bestaande leerlijnen en lessen updaten, aanpassen en ontwikkelen zodat er verdergaande aansluiting plaats vindt met de huidige en veranderende technische arbeidsmarkt. De lescriteria zijn: • De lessen hebben aansluiting met de levensfase van de leerling. (Onderwijs met spelelementen, onderwijs waarbij creatieve inbreng gevraagd wordt, vaktechnisch/branche technisch onderwijs) • De lessen worden digitaal ontworpen zodat de leerling met behulp van een digitale leeromgeving de lessen individueel lestempo kan volgen. • De lessen houden rekening met de specifieke mogelijkheden van de PRO-leerling. De ontwikkeling heeft een meer jaren beleid.
Resultaat 2019 – 2020	• Robotica lessenserie voor leerjaar 1 tot en met leerjaar 4. • Eerste versie lessenserie duurzaamheid. • Updaten en aanpassen brancheopleiding zinkbewerking. • Eerste versie les klas 1 elektrotechniek (Littlebits). • Eerste versie les houtbewerking. • Updaten en aanpassen autotechniek lessenserie.
Verantwoordelijk Aanspreekpunt	Antoon Hoogenboom Joost van der Zweep Leon Roest

Werkwijze en organisatie	Competenties & vaardigheden inventariseren van de huidige en de toekomstige arbeidsmarkt (branche). Doormiddel van werkbezoeken van brancheopleidingen en de stageadressen beurzen en seminars. Op basis van de opgedane kennis en informatie, rekening houdend met de mogelijkheden van de onderwijsinstelling worden de competenties en vaardigheden van de zes branche richtingen geformuleerd die in het lokaal zijn vertegenwoordigd. (MVT, FT, houtbewerking, lastechnieken, installatietechniek, leidingwerk, elektrotechniek. Lessen worden ontwikkeld, zodat de lessen geschikt zijn voor een digitale omgeving. Lesindeling heeft een vaste indeling van maximaal twintig minuten theorie met daaraan gekoppeld een praktijkopdracht/moment waarbij de besproken theorie wordt toegepast.
Evaluatie opbrengsten	Tussenevaluatie periode 1: November 2019 Tussenevaluatie periode 2: Maart 2020 Jaarevaluatie periode 3: juli 2020

10 Verkoop & Logistiek 2019-2020

Doel	1. Ontwikkelen en invoeren overzichtelijke werkkaarten t.b.v. modulair werken in klas 4 en 5; 2. Volledige toetsing m.b.t. de Kwalificatie-eisen MBO 1 en 2 t.o.v. de branchecursussen
Resultaat 2019 – 2020	In de loop van volgend cursusjaar een passend werkkaartsysteem ontwerpen t.b.v. de branchecursus Winkelmedewerker KIEM ter ondersteuning van de lessen in klas 4 en 5
Verantwoordelijk Aanspreekpunt	Vakdocent Verkoop & Logistiek, Bas de Zwart Onderwijsassistent(en) Verkoop & Logistiek
Werkwijze en organisatie	Beoordelen en integreren van de huidige methodes in de doelen van de Branchecursus van Kenniscentrum Handel: • Winkel- en Verkoopmedewerker KIEM, • Assistent Logistiek en Logistiek Medewerker KIEM Cursussen met schoolcertificaat van: • Baliemedewerker KIEM, • Detailhandel MBO 1 • Verkoop en Aftersales Perspectief • Presentatie en Styling Perspectief • Opleiding Assistent Medewerker Interieur/Confectie
Evaluatie opbrengsten	Tussenevaluatie periode 1: Na 8 weken school Tussenevaluatie periode 2: tussen Kerst en Voorjaarsvakantie Jaarevaluatie periode 3: juli 2020

11 Jaarplan werkcentrum 2019-2020

Doel	Leerlingen uit klas 1 verschillende werkvormen en meer uitdaging aanbieden.
Resultaat 2019 – 2020	Aan het eind van het jaar willen we dat leerlingen uit klas 1 zelfstandig aan een worksample kunnen werken.
Verantwoordelijk Aanspreekpunt	Anneke van Beek
Werkwijze en organisatie	Na een motorische screening gaan leerlingen , uit klas 1, beneden aan de slag met de worksamples. Hiervoor is het nodig dat we een aantal worksamples vernieuwen en uitbreiden. - a.) Criteria opstellen voor motorische screening - b.) Brainstormen ideeën voor nieuwe worksamples - c.) Screeningsformulier ontwikkelen - d.) Nieuwe worksample ontwikkelen.
Evaluatie opbrengsten	Tussenevaluatie periode 1: voor de herfstvakantie punt a en b Tussenevaluatie periode 2: voor de kerstvakantie punt c en d Jaarevaluatie periode 3: juli 2020

12 Horeca en voeding

Doel	Ontwikkelen bakkerij met lesprogramma en leerlijn Koks opleiding evalueren en verder ontwikkelen Aanvraag gezonde schoolkantine 2020
Resultaat 2019 – 2020	Aan het einde van het schooljaar: - Lesprogramma bakkerij - Leerlijn - Mogelijkheden bekijken training/examen bakkerij - Functionerende bakkerij - Gezonde schoolkantine - Koksopleiding in aanbod branche opleidingen
Verantwoordelijk Aanspreekpunt	Jos Hopman
Werkwijze en organisatie	• Opzet bakkerij • Offerte traject aanvraag • Inrichting • Werving vrijwillige bakker • Opzet lessen • Gezonde schoolkantine check • Koksopleiding evt aanpassen aan eisen
Evaluatie opbrengsten	Tussenevaluatie periode 1: Inrichting bakkerij augustus 2019 Tussenevaluatie periode 2: Ontwikkeling lesprogramma en leerlijn Jaarevaluatie periode 3: juli 2020 Functionerende bakkerij Gezonde schoolkantine bord Koksopleiding evalueren

13 Dienstverlening en Zorg

Doel	Nieuw lesplan dienstverlening en zorg
Resultaat 2019 – 2020	Aan het einde van het schooljaar: - Nieuwe lesprogramma voor de klassen 1 t/m 5 - Nieuwe lessen ontwikkelen - Nieuwe leskaarten maken.
Verantwoordelijk Aanspreekpunt	Suzan Wools Mario Alblas
Werkwijze en organisatie	Suzan Wools, Marike Booster en Mario Alblas zorgen er voor dat voor het einde van dit schooljaar het lesplan van de klassen 1 t/m 5 klaar ligt voor het nieuwe schooljaar
Evaluatie opbrengsten	Tussenevaluatie periode 1: november 2019 Tussenevaluatie periode 2: maart 2020 Jaarevaluatie periode 3: juli 2020

14 Bewegingsonderwijs

Doel	Leerlingen van leerjaar 4 en 5 meer autonomie geven m.b.t. bewegen.
Resultaat 2019 – 2020	- Meer motivatie - Betere keuzemogelijkheid v.w.b. bewegen in vrije tijd - Stimuleren van “een leven lang bewegen”
Verantwoordelijk Aanspreekpunt	Ton G en Kirsten
Werkwijze en organisatie	- Onderzoek naar: 1. Mogelijkheden binnen lessen 2. Mogelijkheden buiten de school Plan maken en enquête houden etc.
Evaluatie opbrengsten	Tussenevaluatie periode 1: okt 19. Binnen de lessen is er een aanpak voor de rest van het schooljaar Tussenevaluatie periode 2: feb 20: Mogelijk een pilot voor activiteiten buiten school (1 klas). Jaarevaluatie periode 3: juni 20 : voorstel directie 20/21 t.a.v. plan, begroting en rooster

15 Programma klas 3 koken over grenzen/CKV/Mediawijsheid

Doel	Het doel van dit programma is drieledig: d. Koken: Leerlingen een extra stukje zelfredzaamheid koken aanbieden. e. CKV: Leerlingen uitdagen zich creatief te uiten in de breedste betekenis van het woord creatief. f. Mediawijsheid: Naast de reguliere lessen leerlingen trainen in hun digitale vaardigheden middels een project. <i>Bij CKV en Mediawijsheid is een belangrijk onderliggend doel dat de leerlingen leren samen te werken middels een deels zelf opgesteld plan.</i>																									
Resultaat 2019 – 2020	Aan het einde van het schooljaar: - Zijn leerlingen zelfstandiger op het gebied van koken. - Hebben de leerlingen ontdekt waar hun creatieve talenten liggen. - Zijn de leerlingen digitaal vaardiger geworden. - Hebben de leerlingen geleerd samen te werken doormiddel van deels zelf geformuleerde plannen.																									
Verantwoordelijk Aanspreekpunt	Docenten klas 3 + docent CKV + docent Nieuwe Media + docent koken.																									
Werkwijze en organisatie	Tot onze beschikking: 3 vakken(koken/mediawijsheid/CKV) met 3 praktijkdocenten en 4 mentoren. <u>Voorstel:</u> CKV en Nieuwemedia worden in de hele klas gegeven door de praktijkdocent in samenwerking met de mentor. Waarbij lokaal 1.10 ook beschikbaar moet zijn i.v.m. mediawijsheid. Bij koken geeft de docent koken les aan 9 leerlingen tegelijk, de andere 9 leerlingen gaan andere activiteiten doen (AVO / IOP gerelateerd) dit wisselt om de week. Het schooljaar is ongeveer verdeeld in 36 weken. Steeds 9 weken lang hetzelfde vak en dan wisselen. <table><tr><th></th><th>Week 1 t/m 9</th><th>Week 10 t/m 18</th><th>Week 19 t/m 27</th><th>Week 28 t/m 36</th></tr><tr><td>3A</td><td>Koken/AVO</td><td>CKV</td><td>Mediawijsheid</td><td>GEEN LES</td></tr><tr><td>3B</td><td>GEEN LES</td><td>Koken/AVO</td><td>CKV</td><td>Mediawijsheid</td></tr><tr><td>3C</td><td>Mediawijsheid</td><td>GEEN LES</td><td>Koken/AVO</td><td>CKV</td></tr><tr><td>3D</td><td>CKV</td><td>Mediawijsheid</td><td>GEEN LES</td><td>Koken/AVO</td></tr></table>		Week 1 t/m 9	Week 10 t/m 18	Week 19 t/m 27	Week 28 t/m 36	3A	Koken/AVO	CKV	Mediawijsheid	GEEN LES	3B	GEEN LES	Koken/AVO	CKV	Mediawijsheid	3C	Mediawijsheid	GEEN LES	Koken/AVO	CKV	3D	CKV	Mediawijsheid	GEEN LES	Koken/AVO
	Week 1 t/m 9	Week 10 t/m 18	Week 19 t/m 27	Week 28 t/m 36																						
3A	Koken/AVO	CKV	Mediawijsheid	GEEN LES																						
3B	GEEN LES	Koken/AVO	CKV	Mediawijsheid																						
3C	Mediawijsheid	GEEN LES	Koken/AVO	CKV																						
3D	CKV	Mediawijsheid	GEEN LES	Koken/AVO																						
Evaluatie opbrengsten	Tussenevaluatie periode 1: Voor de kerstvakantie 2019 / 2020 Tussenevaluatie periode 2: Voor de meivakantie 2020 Jaarevaluatie periode 3: juli 2020																									

16 Zorg

Doel	• Vergroten kennis schoolbreed over hechtingsproblematiek = speerpunt • Vergroten zichtbaarheid van collega's zorg in de school • Inzetten nieuwe inzichten rond diagnostiek binnen de school • Betere afstemming externe hulpverlening, hulpverlening binnen school
Resultaat 2019 – 2020	• Medewerkers hebben meer kennis over achtergrond hechtingsproblematiek en hebben handvatten gekregen hier beter binnen de school om te gaan. • De zorgbegeleiders komen meer in de klassen, delen hun kennis meer met collega's • Nieuwe onderzoeksmiddelen zijn handelingsgericht ingezet. WISC V wordt beheerst door Nora en Wytke • Soepele doorverwijzing naar externe hulpverlening
Verantwoordelijk Aanspreekpunt	Zorgteam, met als aanspreekpersoon Wytke Hajonides
Werkwijze en organisatie	• Studiemoment over Hechting, plannen aan het begin van schooljaar 19-20, informatievoorziening, intervisie • Koppelen zorgbegeleider aan klassen onderbouw. • Actief inzetten van handelingsgerichte diagnostiek bij klas 1. Terugkerend agendapunt in ZBO. WISC V voldoende vaak afnemen. • In beeld brengen wat intern aan kortdurende hulpverlening mogelijk is, om aansluiting met externe hulpverlening soepel te laten verlopen. Eventueel scholing hierop inzetten.
Evaluatie opbrengsten	Tussenevaluatie periode 1: december 2019 Tussenevaluatie periode 2: april 2020 Jaarevaluatie periode 3: juli 2020

Doel	De SEV-leerlijn heeft tot doel om bij te dragen aan een positieve sociaal-emotionele ontwikkeling/vorming bij de leerlingen. De SEV-leerlijn heeft een preventieve functie ter voorkoming van sociaal-emotionele problemen en ook een signalerende functie nl. : zijn er leerlingen die verder in de zorgstructuur meer of andere begeleiding nodig hebben. Voor schooljaar 2019-2020 De verschillende onderwerpen van de sev-lijn up to date houden door kritisch te blijven kijken of de onderwerpen goed aan blijven sluiten bij de behoeften en de vragen van de leerlingen.
Resultaat 2019 – 2020	Een passende leerlijn SEV die actueel en passend is voor de leerjaren 1 t/m 4 Leerkrachten die verantwoordelijk zijn voor een onderwerp, verder laten bekwamen in het gegeven onderwerp.
Verantwoordelijk Aanspreekpunt	Erno Wiggelinkhuysen/Yvon van Niekerk
Werkwijze en organisatie	De leerlingen van klas 1 t/m 4 krijgen gedurende 5/6 weken de volgende onderwerpen aangeboden: - Zelfverdediging - Weerbaarheidstraining - Gezond Leven - Loverboys preventie/ Grensoverschrijdend gedrag Jongens - Seksuele voorlichting en opvoeding - Identiteit - Lekker in je vel of niet; omgaan met winnen en verliezen Iedere leerkracht is verantwoordelijk voor zijn/haar eigen onderwerp. Daarmee bedoelen we kritisch kijken of het onderwerp passend blijft voor het leerjaar en de doelgroep. De leerkracht is ook verantwoordelijk dat er een doorlopende leerlijn ligt voor klas 1 t/m 4.
Evaluatie opbrengsten	Tussenevaluatie periode 1: November 2019 Tussenevaluatie periode 2: Maart 2020 Jaarevaluatie periode 3: juli 2020

Samenwerking (OP6)

In 2023 zijn de opleidingsmogelijkheden van onze jongeren richting het vmbo en mbo structureel geborgd in de samenwerking met beide typen onderwijs.

Hierdoor bieden we nog meer leerlingen optimale kansen voor onderwijs gericht op bestendige arbeid, wat past bij hun mogelijkheden en talenten.

Onderzoek naar nieuwe vorm van aanbieden MBO 1 Entree opleiding	
Doel	Onderzoeken of we de entree opleiding zelfstandig aan kunnen bieden in samenwerking met de commerciële organisatie ORGB, in plaats van extraneus via MBO Rijnland
Resultaat 2019 – 2020	Rond 1 november moet de beslissing genomen worden zodat de rest van 2019-2020 gebruikt kan worden om zaken vorm te geven. Daarnaast moet aansluiting gerealiseerd worden met het voortraject MBO in klas 4
Verantwoordelijk Aanspreekpunt	Marianne van Schuppen
Werkwijze en organisatie	Juni 2019: • Gesprek Marianne met directeur ORGB om duidelijkheid te krijgen over diverse inhoudelijke vragen • Nog een school bezoeken die werkt met ORGB en goed doorvragen over de samenwerking • Schema aanpassen waarin werkwijze MBO Rijnland en ORGB vergeleken wordt (met eventueel verzamelde nieuwe informatie) September 2019 • Duidelijkheid proberen te krijgen over geruchten dat examinering entree opleiding naar niveau 1F gaat November 2019 • Afweging maken op grond van de verzamelde gegevens • Helderheid van ministerie betreft geldstromen
Evaluatie opbrengsten	Tussenevaluatie periode 1: Juli 2019 Tussenevaluatie periode 2: November 2019 Jaarevaluatie periode 3: juli 2020

Samenwerking pro – vmbo

Doel	Leerlingen die in staat zijn om na één of een enkel jaar op te stromen naar het reguliere vmbo, krijgen een maatwerktraject aangeboden. Dit maatwerktraject of arrangement zullen wij in samenwerking doen met het Wellantcollege. Deze samenwerking wordt inhoudelijk verder uitgewerkt.
Resultaat 2019 – 2020	Aan het einde van het schooljaar: - Hebben we een samenwerkingsarrangement tussen Wellant en GsG Het Segment voor lln die een vet. Overstap kunnen en willen maken - Duidelijke afspraken rond samenwerking - .
Verantwoordelijk Aanspreekpunt	Zorgteam
Werkwijze en organisatie	Opzetten arrangement. Samenwerking zoeken en uitwerken arrangementen met vertegenwoordigers van het Wellantcollege.
Evaluatie opbrengsten	Tussenevaluatie periode 1: Nov 2019 Tussenevaluatie periode 2: Maart 2020 Jaarevaluatie periode 3: juli 2020 Juli 2020

Praktijkvorming / stage (OP7)

In 2023 is arbeidstoeleiding op Het Segment nog meer op maat gemaakt van elke leerling, wordt de opleiding voor elke leerling afgerond met een erkende kwalificatie en is de samenwerking met het bedrijfsleven versterkt met gezamenlijk vormgegeven opleidingstrajecten.

Branche-opleidingen	
Doel	Inmiddels kennen we als school 70 branche-erkende opleidingen. Deze ontwikkeling staat niet stil. Dit heeft alles te maken met veranderingen op de arbeidsmarkt, veranderingen binnen specifieke uitroombsectoren en de ontwikkelingen rondom het hybride opleidingsmodel. De komende vier jaar werken we permanent aan de verdere ontwikkeling van de erkende opleidingen voor onze doelgroep.
Resultaat 2019 – 2020	Aan het einde van het schooljaar: - Zijn we uitgebreid met verschillende cursussen voor elke sector - Is er een beleidsplan met alle afspraken, stappenplannen en formulieren in een digitale map - Is er onderzocht of er branche-overstijgende cursussen aangeboden en ingeroosterd kunnen worden (verhuizen, kassatrainer)
Verantwoordelijk Aanspreekpunt	<u>Praktijkdocenten:</u> Zij signaleren de behoefte bij de leerlingen en inventariseren welke cursussen we kunnen inkopen. Ze geven input vanuit hun kennis en netwerk aan de coördinator. Tevens overleggen ze binnen de sector of en hoe cursussen rooster-technisch haalbaar zijn. <u>Coördinator brancheopleidingen:</u> De verbindende factor tussen branche-opleiders, roostermaker, mentoren, praktijkdocenten, stagebegeleiders en leerling/ouders op het gebied van de communicatie rondom de branche-opleidingen
Werkwijze en organisatie	<u>De organisatie:</u> De coördinator werkt 12 uur per week. De hoofdtaken zijn: 1) Het organiseren van de bestaande brancheopleidingen 2) Het onderzoeken en inkopen van nieuwe opleidingen Tweewekelijks is er overleg met de adjunct-directeur bovenbouw. De administratie verzorgt het borgen van de certificaten en diploma's in Presentis.

	Er is wekelijks contact met de praktijkdocenten over voortgang en aanpassingen m.b.t. brancheopleidingen. Met mentoren en stagebegeleiders is er regelmatig mailcontact indien nodig. <u>De werkwijze:</u> - Einde schooljaar wordt er door de mentoren van klas 3, 4 en 5 geïnventariseerd wie er welke brancheopleidingen wenst te doen. - De roosters worden in overleg met de brancheopleiders samengesteld - De mentoren, stagebegeleiders, ouders en leerlingen worden schriftelijk op de hoogte gesteld over de praktische zaken en data voor het hele jaar. - De brancheopleider wordt persoonlijk op de hoogte gesteld en ontvangt de data dat de lln aanwezig zijn. - De brancheopleiding wordt gestart aan het begin van het schooljaar. Na inventarisatie en roostering gaat iedereen uiterlijk in de vierde week starten. - De coördinator regelt dat elke leerling de eerste keer wordt begeleid naar de opleiding. Daarna zelfstandig. - De coördinator bezoekt maandelijks de brancheopleidingen om af te stemmen rondom voortgang, bevindingen. Informatie wordt doorgegeven aan mentoren, praktijkdocenten en stagebegeleiders. - In geval van problemen wordt de mentor gekoppeld aan de brancheopleider. - Overleggen met brancheopleiders over het benoemen van vaardigheden op certificaten. - Verzorgen van kopiëren en scannen van certificaten en diploma's, verwerken en borgen in mappen en Excel sheets. Verspreiden naar de mentoren. - De coördinator ondersteunt bij het schrijven van teksten voor brochures en maakt informatiemappen m.b.t. de brancheopleidingen klassen 4,5 en 6 - Bezoeken van PRO scholen voor inspiratie
Evaluatie opbrengsten	<u>Tussenevaluatie periode 1: november 2019</u> Stappenplan brancheopleidingen voor klas 3-4-5 is gereed Evaluatie van het in beeld brengen en organiseren opleidingen Evaluatie van de start brancheopleidingen begin schooljaar. <u>Tussenevaluatie periode 2: maart 2020</u> Evalueren van de inhoud en kwaliteit van brancheopleidingen en hun opleiders. <u>Jaarevaluatie periode 3: juli 2020</u> Aantal leerlingen , aantal behaalde certificaten, aantal brancheopleidingen, kwaliteit opleidingen.

STAGE

Doel	We willen voor meer leerlingen praktijkverklaringen gaan afgeven. Daarom gaan we in schooljaar 2019/2020 een pilot starten om te onderzoeken op welke manier en aan welke leerlingen we het beste praktijkverklaringen kunnen afgeven en wat de meerwaarde hiervan is.
Resultaat 2019 – 2020	Aan het einde van het schooljaar • Is duidelijk of het afgeven van praktijkverklaringen samen te voegen is in de huidige stagelijn • Is het duidelijk of dit de tijdsinvestering en de opbrengst waard is • Is het duidelijk of hiermee geen overlap ontstaat met branche cursussen. • Voor welke sectoren en leerlingen dit een meerwaarde oplevert.
Verantwoordelijk Aanspreekpunt	De stagebegeleiders.
Werkwijze en organisatie	Aan het begin van schooljaar 2019/2020 wordt een vertegenwoordiger van de SBB uitgenodigd om voorlichting te geven over het werken met praktijkverklaringen. (datum 10/9) We starten met een pilot: Iedere stagebegeleider kiest twee leerlingen uit zijn/haar case load. Bij deze leerlingen worden gedurende het schooljaar een aantal praktijkverklaringen afgegeven passend bij de sector. Dit gebeurt in overleg met de desbetreffende stagebedrijven. We proberen deze leerlingen uit verschillende sectoren te laten komen. Ieder stageoverleg komt het werken met praktijkverklaringen aan de orde als agenda punt. Wanneer nodig kan dit ook gebeuren op de ontwikkelmomenten. In januari 2020 is er een groot evaluatie moment waarin gekeken wordt of onze werkwijze goed is of aangepast moet worden.
Evaluatie opbrengsten	Tussenevaluatie periode 1: stageoverleg oktober 2019 Tussenevaluatie periode 2: januari 2020 Jaarevaluatie periode 3: mei 2020

Hybride opleidingsmodel

Doel	Samenwerking met het bedrijfsleven gericht op een naadloze overgang van onderwijs naar betaalde arbeid is hét speerpunt voor de komende vier jaar voor onze school. Het hybridemodel staat voor het gezamenlijk opleiden met het bedrijfsleven van onze jongeren. Dit kan via verschillende vormen. We denken bijvoorbeeld aan opleiden IN bedrijven; opleiden met bedrijfsopleiders in school of in het bedrijf; maatwerkopleidingen ontwikkelen in samenspraak met individuele werkgevers gericht op een betaalde baan; ontwikkelen van nieuwe projecten gericht op (nieuwe) arbeid etc. Daarnaast willen we dit model al invoeren vanaf leerjaar 3 voor leerlingen waarvan onderbouwd duidelijk is, dat zij het meest profiteren van een gerichte opleiding richting arbeid vanaf dit leerjaar.
Resultaat 2019 – 2020	Aan het einde van het schooljaar: - Hebben we informatie opgehaald om vorm te geven aan een hybride opleidingsmodel - Hebben we op meerdere vlakken ervaringen opgedaan m.b.t. hybride leren - .
Verantwoordelijk Aanspreekpunt	Dick
Werkwijze en organisatie	In dit schooljaar gaan wij ontdekken hoe wij leerlingen, in een contextrijke omgeving, effectiever kunnen laten leren. Dit doen wij om in bedrijven de theorie aan de praktijk te koppelen.
Evaluatie opbrengsten	Tussenevaluatie periode 1: November 2019 Tussenevaluatie periode 2: Maart 2020 Jaarevaluatie periode 3: juli 2020 Juli 2020

Kwaliteitscultuur (KA2)

In 2023 zijn de onderscheiden teams zelf verantwoordelijk voor opstellen, uitvoeren en evalueren van ontwikkelthema's. Daarnaast zijn zij voor een deel zelfverantwoordelijk voor een aantal primaire onderwijstaken.

Team als verantwoordelijk eigenaar van schoolontwikkeling	
Doel	Als school willen we verder doorgroeien naar een professionele leerorganisatie. In onze ogen staat dat voor een school waar de medewerkers als samenwerkende teams invloed hebben op het pedagogisch en didactische onderwijsconcept en schoolontwikkeling. En daarnaast betekent dit voor ons dat zij eigenaar zijn van het eigen werk, als individuele medewerker in samenwerking met hun directe team. Dat vraagt om vaardigheden als verantwoordelijkheid nemen, eigenaarschap tonen, regie nemen, samenwerken met elkaar en in open dialoog communiceren. In het eerste jaar worden teams verantwoordelijk voor de inhoud en uitvoering van de ontwikkelthema's van ons onderwijs. Dat betekent dat de leiding van de school de focus meer gaat leggen op kaderstellend en coachend leiderschap om daarmee zoveel mogelijk ruimte te bieden aan de talenten van alle medewerkers binnen de grenzen van de visie en ambities van de school.
Resultaat 2019 – 2020	Aan het einde van het schooljaar: - Heeft er een verschuiving plaatsgevonden richting coachend leiderschap - - .
Verantwoordelijk Aanspreekpunt	Teams Dick en Bart
Werkwijze en organisatie	Zaken laag in de organisatie neerleggen en collega's verantwoordelijk stellen
Evaluatie opbrengsten	Tussenevaluatie periode 1: Okt 2019 Tussenevaluatie periode 2: Jan 20 Jaarevaluatie periode 3: juli 2020

MR

Doel	Zichtbaarheid van de MR vergroten voor het personeel van het Segment.
Resultaat 2019 – 2020	Zichtbaarheid is vergroot door: • Voorafgaand aan iedere vergadering een agenda en uitnodiging sturen aan het personeel. • Na iedere vergadering de goedgekeurde notulen rondsturen in de bijlage van de mail aan het personeel. • Een beschrijvend stuk over de MR toegevoegd aan de map Nieuwe Collega's • Enquête over de zichtbaarheid van de MR afnemen bij het personeel.
Verantwoordelijk Aanspreekpunt	Andre en Ruben
Werkwijze en organisatie	Voor de eerste twee punten heeft Ruben nauw contact met de secretaris van de MR. Ruben ziet er op toe dat de secretaris voorafgaand de agenda publiceert en naderhand de goedgekeurde notulen rondstuurt. Voor het derde punt heeft Ruben een stuk geschreven welke de werkwijze van de MR uitlegt aan het nieuwe personeel. Voor het laatste punt maken Andre en Ruben voor de zomer een enquête die verspreid gaat worden onder het personeel om hen te peilen over de tevredenheid van de vergrote zichtbaarheid van de MR en zijn activiteiten.
Evaluatie opbrengsten	Tussenevaluatie periode 1: medio juni 2019 De resultaten van de enquête worden besproken door Andre en Ruben worden besproken tijdens een PMR-vergadering Jaarevaluatie periode 3: juli 2020

Managementinformatiesysteem (MIS) **GSG Het Segment, school voor praktijkonderwijs Gouda**

Versie februari 2019

Doel: periodiek bespreken van alle opbrengsten vanuit de jaarplannen om doelgericht toe te werken naar de ambities van het schoolplan én
Om de reeds ingevoerde ontwikkelthema's te monitoren.

Werkwijze:

- Het schoolplan is leidend voor het realiseren van de gestelde ambitie
- Het schoolplan is vertaald in jaarplannen
- De jaarplannen geven de inhoud, organisatie en planning aan voor de geplande doelen
- Elk jaarplan kent een verantwoordelijke voor de inhoud en organisatie en is aanspreekpunt voor de directie
- De jaarplannen zijn gegroepeerd naar de kwaliteitsdomeinen
- Naast de plannen is per kwaliteitsdomein aangegeven welke onderwerpen gemonitord worden
- 3x per jaar worden de tussen- en eindresultaten van de jaarplannen besproken. Het derde gesprek, eindresultaat jaarplan, vormt de basis voor het volgend jaarplan. De kartrekkers van lichten stand van zaken jaarplan toe binnen MT-overleg.
Elke bespreking kan leiden tot beleidsacties en afspraken

Jaarplannen

Onderwijs

Periode 1 / 2 / 3		
Ontwikkelen	Stand van zaken	Beleidsacties Afspraken
- PPPrO leerjaar 1-2-3		
- PPPrO leerjaar 4-5		
- ICT Mediawijsheid		
- Entree (pro - mbo)		
- Pro – vmbo		
Monitoren		

Kwaliteitszorg

Periode 1 / 2 / 3		
Monitoren	Stand van zaken	Beleidsacties Afspraken
- Tevredenheid stakeholders (PrOZO!)		
- Uitstroom (Uitstroommonitor)		
- Audit		
- Sociale veiligheid (Veiligheidsmonitor)		

Stage

Periode 1 / 2 / 3		
Ontwikkelen	Stand van zaken	Beleidsacties Afspraken
- Netwerk		
- Branche-opleidingen		
- Praktijkverklaring		
- Hybride opleidingsmodel		
Monitoren		

Organisatiebeleid

Periode 1 / 2 / 3		
Ontwikkelen	Stand van zaken	Beleidsacties Afspraken
- Team als eigenaar van		
Monitoren		
- Bouwoverleg		
- Teamoverleg		
- Overleg zorg		
- MT-overleg		

Ondersteuningsbeleid (zorg)

Periode 1 / 2 / 3		
Monitoren	Stand van zaken	Beleidsacties Afspraken
- Startbespreking		
- Leerlingbespreking		
- ZAT		
- ZAT (extern)		

Personeel

Periode 1 / 2 / 3		
Monitoren	Stand van zaken	Beleidsacties Afspraken
- functioneringsgesprekken		
- beoordelingsgesprekken		
- Professionalisering		

Financieel beleid

Periode 1 / 2 / 3		
Ontwikkelen	Stand van zaken	Beleidsacties Afspraken
- Actualiseren landelijke criteria en de positie binnen SWV		
- Onderwijsaanbod PrO		
- Schooldiploma PrO		
- Samenwerking in de regio		
Monitoren		
- Financiële positie		